დანართი

ადრეული და სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების სახელმწიფო სტანდარტები

თავი I. ზოგადი დებულებები

მუხლი 1. ადრეული და სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების სახელმწიფო სტანდარტების რეგულირების სფერო და მიზნები

1. ადრეული და სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების სახელმწიფო სტანდარტები (შემდგომში – სტანდარტები) განსაზღვრავენ თუ რა ცოდნას, უნარ-ჩვევებს, ღირებულებებსა და დამოკიდებულებებს უნდა იძენდეს ბავშვი ადრეული და სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების ფარგლებში, ასევე, განსაზღვრავს ადრეული აღზრდისა და განათლების მომსახურების ან/და სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების მომსახურების ან/და მხოლოდ სასკოლო მზაობის პროგრამის მიმწოდებელი დაწესებულების (შემდგომში - დაწესებულება) გარემოსა და საგანმანათლებლო ხარისხის სტანდარტს.
2. სტანდარტი სავალდებულოა ყველა დაწესებულებისათვის (მიუხედავად მათი სამართლებრივი ფორმისა).
3. სტანდარტის მიზნებია:

   ა) ადრეული ან/და სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების დაწესებულებებში ხარისხიანი სააღმზრდელო და საგანმანათლებლო პროცესისათვის ხელის შეწყობა;

   ბ) ადრეული ან/და სკოლამდელი ასაკის ბავშვის განვითარების მიზნით მისაღწევი შედეგების განსაზღვრა დაბადებიდან ზოგადი განათლების დაწყებითი საფეხურის პირველ კლასში შესვლამდე;

   გ) დაწესებულებების მიერ თითოეულ ბავშვთან, მათ შორის, შეზღუდული შესაძლებლობის და/ან სპეციალური საჭიროების მქონე ბავშვებთან ინდივიდუალურ საჭიროებაზე მორგებული სააღმზრდელო და საგანმანათლებლო პროცესის წარმართვის უზრუნველყოფისთვის პროგრამის ხარისხის მახასიათებლების განსაზღვრა;

   დ) ბავშვის ჰოლისტური განვითარების უზრუნველყოფა;

   ე) სკოლისათვის მომზადების უზრუნველყოფა;

   ვ) დაწესებულებებში ხარისხიანი სააღმზრდელო და საგანმანათლებლო პროცესის წარმართვისათვის აუცილებელი გარემოს მახასიათებლების განსაზღვრა

   ზ) ბავშვის განმავითარებელი უსაფრთხო და პოზიტიური სააღმზრდელო და საგანმანათლებლო გარემოს შექმნის ხელშეწყობა.

მუხლი 2. ტერმინთა განმარტება

ამ სტანდარტებში გამოყენებულ ტერმინებს, ამ სტანდარტების მიზნებისათვის, აქვთ შემდეგი მნიშვნელობა:

ა) ავერსიული რეაქცია – რეაქცია, რომელიც გამოიხატება თავის არიდებით ან დისტრესით და გამოწვეულია უსიამოვნო, მუქარის გამომხატველი ან სხვა არასასურველი სტიმულით (მაგალითად, ბავშვმა გამოავლინა ავერსიული რეაქცია ვაშლის წვენის მიმართ, როცა ჭიქაზე ხელის გაკვრით წვენი მაგიდაზე დაღვარა და თქვა, რომ ის უგემურია);

ბ) ასერტულობა – უნარი, გამოხატო საკუთარი სურვილები, გრძნობები, საჭიროებები და დაიცვა საკუთარი უფლებები ისე, რომ ანგარიში გაუწიო სხვების გრძნობებს და არ დაარღვიო მათი უფლებები;

გ) ბავშვის ინდივიდუალური პორტფოლიო – კრებული, რომელიც მოიცავს ბავშვის ნამუშევრებს, დაკვირვების/შეფასების შედეგად მიღებულ მრავალფეროვან ინფორმაციას, ბავშვების სურათებს სხვადასხვა საქმიანობის შესრულებისას და სხვა;

დ) ბილინგვური განათლება (ორენოვანი განათლება) - განათლების ფორმა, რომელიც გულისხმობს საგანმანათლებლო პროგრამის ორ ენაზე სწავლებას;

ე) დაწესებულება – საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად დაფუძნებული იურიდიული პირი, რომელიც უზრუნველყოფს ადრეული აღზრდისა და განათლების მომსახურების ან/და სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების მომსახურების მიწოდებას ან/და მხოლოდ სასკოლო მზაობის პროგრამის განხორციელებას;

ვ) ემპათია – ადამიანის უნარი, წარმოიდგინოს, როგორ გრძნობს, რას განიცდის სხვა კონკრეტულ სიტუაციაში და გამოიჩინოს ზრუნვა მის მიმართ (მაგალითად, ბავშვი სანუგეშებლად ამხანაგს თავის საყვარელ სათამაშოს სთავაზობს);

ზ) ენაში ჩაფლობა (იმერსია) - ბილინგვური განათლების ფორმა, რომელიც გულისხმობს მეორე ენის სწავლებისას ბავშვის „ჩაფლობას“ არამშობლიურ ენობრივ გარემოში. მაგ. ეროვნული უმცირესობის წარმომადგენელი ბავშვებისთვის სახელმწიფო ენის სწავლება მიმდინარეობს ყოველდღიურ კონტექსტში ისევე ბუნებრივად და ძალდატანების გარეშე, როგორც მშობლიური ენაზე;

თ) ერთი ენა ერთი ადამიანი - მიდგომა, რომელიც ხორციელდება ბილინგვურ ჯგუფში აღმზრდელის მიხედვით ენების გამიჯვნის გზით. მაგ. ორი აღმზრდელი ბავშვს სხვადასხვა ენაზე ესაუბრება, რომელთაგან ერთი ბავშვის მშობლიური ენაა;

ი) თამაში – ბავშვის ქცევის წამყვანი ფორმა, რომელიც ხელს უწყობს ბავშვის მრავალმხრივ განვითარებას;

კ) თემი - ადამიანთა ჯგუფი, რომელიც ცხოვრობს ერთ კონკრეტულ ტერიტორიაზე ან ადამიანთა ჯგუფი, რომელიც განიხილება როგორც საერთო იდენტობის, ინტერესებისა და მიზნების ერთიანობა;

ლ) თვითრეფლექსია – საკუთარი გამოცდილების კრიტიკული გადამუშავების პროცესი, ასევე საკუთარი ქცევისა და აზროვნების ანალიზი, გაცნობიერება, შეფასება, დაგეგმვა და კონტროლი;

მ) ინდოქტრინაცია - იდეის ან რწმენის ვინმესთვის გამეორების პროცესი, სანამ ისინი არ მიიღებენ მას კრიტიკისა და შეკითხვის გარეშე, მაგ: რელიგიური/პოლიტიკური/იდეოლოგიური ინდოქტრინაცია;

ნ) ინტერაქცია – ორი ან მეტი ადამიანის მიერ ერთმანეთისადმი, სხვა საგნების ან მესამე პირისადმი ყურადღების მიქცევა;

ო) კეთილდღეობა – მდგომარეობა, რომელიც მოიცავს ბედნიერებისა და კმაყოფილების განცდას. ის გულისხმობს ინდივიდის ეფექტიან სოციალურ ფუნქციონირებასა და მიდრეკილებას ოპტიმიზმისადმი, ღიაობისადმი, ცნობისმოყვარეობისა და მედეგობისადმი;

პ) კომპეტენტურობა – თავდაჯერებულობის განცდა რაიმეს წარმატებით შესრულებასთან დაკავშირებით;

ჟ) კურიკულუმი - საგანმანათლებლო მიდგომა, რომელიც განსაზღვრავს საგანმანათლებლო პროცესის მიზანს, შინაარსსა და ფორმას;

რ) მედეგობა – ინდივიდის უნარი, გაუმკლავდეს და მოერგოს ყველა ტიპის ცხოვრებისეულ გამოწვევასა და ცვლილებას ბიოლოგიური, ფსიქოლოგიური და გარემოს რესურსების გამოყენებით;

ს) მეთოდოლოგია – პრინციპების, აქტივობებისა და მიდგომების სისტემური ერთობლიობა, რომლის გამოყენებითაც ხორციელდება ბავშვის აღზრდა და განათლება;

ტ) მე – კონცეფცია - ზოგადი წარმოდგენა საკუთარ თავზე;

უ) მეორადი მასალა – საგანმანათლებლო რესურსის ტიპი, რომელიც ერთხელ უკვე გამოიყენეს და საგანმანათლებლო მიზნებიდან გამომდინარე შესაძლებელია მეორედ გამოყენება (მაგალითად, ღილები, ქსოვილები, ძველი ჟურნალ-გაზეთები, პლასტმასის ან ქაღალდის კონტეინერები და სხვ.);

ფ) მიკუთვნებულობა, მიკუთვნებულობის განცდა – ბავშვის, როგორც პიროვნების, გარდაუვალი ნაწილი. ბავშვს მიკუთვნებულობის განცდა აქვს თავისი ოჯახის, მის ირგვლივ არსებული კულტურული ჯგუფისა (სამეზობლო, თემი) და კიდევ უფრო ფართო საზოგადოების მიმართ მის ცხოვრებაში. ბავშვის მიკუთვნებულობის განცდა ურთიერთდამოკიდებულების საჭიროების აღიარებაა მის მიერ და მის მიმართ, აყალიბებს იდენტობას და ბავშვს აღაქმევინებს, თუ ვინ არის ის და როგორი შეიძლება იყოს/გახდეს;

ქ) მოდელირება - მაგალითის მიცემა იმ უნარის, ქცევის თუ ვერბალური გამოთქმის, რომელიც გვინდა, რომ ბავშვმა ისწავლოს;

ღ) მონიტორინგი – პროცესი, რომელიც გულისხმობს მონაცემების სისტემურ შეგროვებას, დამუშავებასა და გაანალიზებას. მონიტორინგის მიზანია დაწესებულების პროგრესის შეფასება და შესაბამისი რეკომენდაციების მიწოდება. მონიტორინგი შეიძლება იყოს შიდა – რომელსაც ახორციელებს უშუალოდ სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების დაწესებულების თანამშრომელი/თანამშრომლები ან გარე – რომელსაც ახორციელებს ნებისმიერი სხვა გარეშე პირი/ორგანიზაცია;

ყ) მოქნილობა - სიტუაციის შესაბამისად შეცვლის ან ცვლილების უნარი;

შ) მულტიდისციპლინური გუნდი – სპეციალისტების გუნდი, რომლის მიზანია სპეციალური საჭიროების მქონე ბავშვის საჭიროებების შეფასება და ქმედითი ღონისძიებების დაგეგმვა და გატარება, ბავშვის საგანმანათლებლო პროცესში ჩართვის მიზნით. მულტიდისციპლინური გუნდის უცვლელი წევრები არიან ბავშვის მშობელი და აღმზრდელ-პედაგოგი/აღმზრდელი. დანარჩენი შემადგენლობა განისაზღვრება საჭიროებებიდან გამომდინარე – ფსიქოლოგი, ოკუპაციური თერაპევტი, მეტყველების თერაპევტი, სპეციალური პედაგოგი, მეთოდისტი და სხვა. მულტიდისციპლინური გუნდი შესაძლოა შეიქმნას როგორც დაწესებულების ფარგლებში, ასევე მუნიციპალიტეტის დონეზე;

ჩ) მულტილინგვური განათლება - განათლების ფორმა, რომელიც გულისხმობს საგანმანათლებლო პროცესში ორზე მეტი ენის გამოყენებას;

ც) პოზიტიური დისციპლინა – დისციპლინის მოდელი, რომელიც გამოიყენება მშობლების ან დაწესებულების თანამშრომელთა მიერ. მისი მიზანია ბავშვის განვითარება ორმხრივ პატივისცემაზე დაფუძნებული ურთიერთობის ფონზე. პოზიტიური დისციპლინა მიმართულია გამოსავალზე, პოზიტიური ქცევის შეთავაზება კი – დასწავლაზე და არა არასასურველი ან უარყოფითი ქცევის დასჯაზე;

ძ) პროაქტიული ზრუნვა – მოქმედება, რომელიც მიმართულია პრობლემის მოგვარებასა და გამოწვევების გადალახვაზე;

წ) პროგრამა - ადრეული ან/და სკოლამდელი ასაკის ბავშვისთვის, ასევე, მისი მშობლისთვის/კანონიერი წარმომადგენლისთვის მიწოდებული მომსახურების საგანმანათლებლო კომპონენტს (კურიკულუმს);

ჭ) პროზელიტიზმი - განსხვავებული მრწამსის მქონე ადამიანებთან საკუთარი რელიგიური თუ პოლიტიკური მრწამსის პროპაგანდა;

ხ) პროსოციალური ქცევა – ნებისმიერი ქმედება, რომელიც მიმართულია ინდივიდის მიერ სხვათა დახმარებაზე. პროსოციალური ქცევის განხორციელების მთავარი მოტივი სხვა ადამიანის დახმარებაა. პროსოციალურ ქცევას წარმოადგენს ალტრუიზმიც, რომელიც საკუთარი უსაფრთხოებისა და ინტერესების გაუთვალისწინებლად, მეორე ადამიანისთვის დახმარების გაწევას ნიშნავს;

ჯ) რისკიანი თამაში – თამაში, რომელიც ბავშვს სთავაზობს გამოწვევებსა და შესაძლებლობების გამოცდას და არ შეიცავს საფრთხეს ჯანმრთელობისთვის;

ჰ) საგანმანათლებლო პერსონალი – დაწესებულების თანამშრომლები, რომლებიც უშუალოდ არიან ჩართულები საგანმანათლებლო პროცესში (მაგ., აღმზრდელ-პედაგოგი, აღმზრდელი, კურიკულუმის კოორდინატორი/მეთოდისტი და სხვა);

ჰ[1]) საგანმანათლებლო რესურსი – ყველა ის მასალა, რომელიც გამოიყენება დაწესებულებაში საგანმანათლებლო პროცესის განხორციელებისას (მაგ., ქარხნული წესით დამზადებული, თუ ხელნაკეთი სათამაშოები, ბუნებრივი, სამხატვრო და საკანცელარიო, ღია და მეორადი მასალა, ბეჭდური მასალა და ა.შ.);

ჰ[2]) საქმიანობა – ინდივიდის ან ჯგუფის მიერ განხორციელებული ნებისმიერი პროცესი. ადრეული და სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების პროგრამის ფარგლებში, საქმიანობა შეიძლება იყოს წამოწყებული ბავშვის მიერ, უფროსის მიერ ან განპირობებული რუტინით. რუტინული საქმიანობა ყოველდღიურად მეორდება და მნიშვნელოვანია საგანმანათლებლო პროცესის წარმატებულად განხორციელებისთვის: ჯგუფში მიღება, კვება, დასვენება, ჩაცმა, ხელის დაბანა და სხვა. ბავშვის ჰოლისტური და მრავალმხრივი განვითარების ხელშესაწყობად აუცილებელია მრავალფეროვანი გამოცდილება, რომელიც უზრუნველყოფილია სხვადასხვა ტიპის საქმიანობებით: დრამატული, წესებიანი, შემოქმედებითი, კვლევითი თამაშები და სხვა;

ჰ[3]) სპეციალური საჭიროებების მქონე (სსმ) ბავშვი - ბავშვი, რომელიც სწავლის სირთულეების დასაძლევად საჭიროებს დამატებით/სპეციალურ სააღმზრდელო და საგანმანათლებლო მომსახურებას;

ჰ[4]) ტრანზიცია - პროცესი, რომელიც გულისხმობს ბავშვის გადასვლას სახლიდან ან ბავშვთა ადრეული ინტერვენციის (განვითარების) პროგრამიდან ადრეული და სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების სივრცეში ან გადასვლას ადრეული ან/და სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების სივრცეში არსებულ სხვადასხვა პროცესს შორის ან ბავშვის გადასვლას ადრეული და სკოლამდელი აღზრდიდან და განათლებიდან ზოგადი განათლების დაწყებითი საფეხურის პირველ კლასში;

ჰ[5]) უნივერსალური დიზაინი - გარემოს, შენობების ინფრასტრუქტურის მოწყობა/ადაპტაცია, საჭირო ტექნოლოგიებით აღჭურვა იმისთვის, რომ გარემო მაქსიმალურად ხელმისაწვდომი იყოს ყველა ადამიანისთვის, მათ შორის, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისთვის, რომელთაც აქვთ გადაადგილების სირთულე, სმენის ან მხედველობის დარღვევა და სხვა. უნივერსალური დიზაინი, ასევე გულისხმობს კურიკულუმს, რომელიც ითვალისწინებს ყველა ბავშვის ინტერესსა და შესაძლებლობას, შეფასების სისტემასა და სწავლების მეთოდებს;

ჰ[6]) ღია კითხვა - კითხვა, რომელზე პასუხიც მსჯელობას საჭიროებს. პასუხი ვერ გაიცემა მხოლოდ „კი“ ან “არა” სიტყვებით, რიცხობრივი მონაცემებით, ან როდესაც მასზე პასუხი არ არის ყველასათვის ცხადი და ერთი;

ჰ[7]) ღია მასალა - საგანმანათლებლო რესურსის ტიპი, რომლის გამოყენება შესაძლებელია სხვადასხვანაირად. ღია მასალა შესაძლოა იყოს როგორც ბუნებრივი წარმოშობის (მაგ., კენჭები, ჯოხები, ფოთლები, ბუმბული და ა.შ.), ასევე ქარხნული (მაგ., მინისა და ხის ბურთულები, მუყაოს ყუთები, ქსოვილის ნაჭრები და ა.შ.). ბავშვების მიერ ღია მასალის გამოყენება ხელს უწყობს წარმოსახვის, შემოქმედებითობისა და კრიტიკული აზროვნების განვითარებას;

ჰ[8]) შეცდომებისადმი ტოლერანტული გარემო – ფუნქციური დანიშნულების შესაბამისი გარემო, სადაც მინიმუმამდე არის დაყვანილი შემთხვევითი ქმედებების დროს არასასურველი შედეგები;

ჰ[9]) „ხარაჩოს“ მეთოდი – ბავშვისთვის ნაბიჯ-ნაბიჯ დახმარების გაწევა, რათა მან უფრო ეფექტიანად გააკეთოს ის, რის გაკეთებაც მას ჯერ დამოუკიდებლად არ შეუძლია, დროთა განმავლობაში ნაკლები დახმარების გაწევა და დამოუკიდებლად მოქმედების საშუალების მიცემა;

ჰ[10]) ჰოლისტური განვითარება – თვითაქტუალიზაციისა და სწავლის პროცესი, რომელიც მოიცავს ინდივიდის ფიზიკურ, სოციალურ, ემოციურ და სულიერ ზრდას კომპლექსურად. ბავშვის მრავალმხრივი/ჰოლისტური განვითარება გულისხმობს მათი ემოციური, ფიზიკური, ინტელექტუალური, შემოქმედებითი, სულიერი და ურთიერთობების საჭიროებების თანხვედრას. განვითარებისადმი ამგვარი მიდგომა ახალისებს მზრუნველს, დაინახოს ბავშვი, როგორც მთლიანი პიროვნება და არა ცალკეული განვითარების სფეროების ნაკრები.

მუხლი 3. ადრეული და სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების სახელმწიფო სტანდარტების სტრუქტურა

სტანდარტები აერთიანებს ორ ძირითად სტანდარტს:
ა) ბავშვის აღზრდისა და განათლების სტანდარტს, რომელიც მოიცავს სასკოლო მზაობის საგანმანათლებლო სახელმწიფო სტანდარტს;
ბ) პროგრამის ხარისხის მახასიათებლებს.

მუხლი 4. ბავშვის აღზრდისა და განათლების სტანდარტი

1. ბავშვის აღზრდისა და განათლების სტანდარტში წარმოდგენილია ის უნარ-ჩვევები და ცოდნა, რომელსაც უნდა ფლობდეს ბავშვი დაბადებიდან 6 წლის ასაკის ჩათვლით. მოცემული დოკუმენტი ხელს უწყობს ბავშვის ჰოლისტურ და მრავალმხრივ განვითარებას, მაღალხარისხიანი სერვისების ჩამოყალიბებას, აწვდის ადრეულ და სკოლამდელ აღზრდასა და განათლებაში ჩართულ მხარეებს ინფორმაციას ბავშვის განვითარების ასაკობრივი ნიშანსვეტების შესახებ და წარმოადგენს საბაზისო დოკუმენტს კურიკულუმის, მეთოდოლოგიური სახელმძღვანელოებისა და სხვა დოკუმენტების შესამუშავებლად.
2. ბავშვის აღზრდისა და განათლების სტანდარტით გათვალისწინებული ნორმების შესრულება სავალდებულოა ყველა დაწესებულებისთვის.

3. სტანდარტების შესრულების მიზნით, ადგილობრივი თვითმმართველობა საჯარო დაწესებულებებში ახორციელებს მონიტორინგს და უზრუნველყოფს პერსონალის სათანადო მხარდაჭერას.
4. ბავშვის აღზრდისა და განათლების სტანდარტის დოკუმენტის გამოყენება სავალდებულოა დაწესებულების საგანმანათლებლო პერსონალისთვის, რომელთა მოვალეობაშიც შედის ბავშვზე ორიენტირებული საგანმანათლებლო პროგრამის დაგეგმვა და განხორციელება და შეფასება.
5. ბავშვის აღზრდისა და განვითარების სტანდარტი წარმოდგენილია განვითარების სფეროებად და თემატურ მიმართულებებად ოთხ ასაკობრივ ჯგუფში: 0-დან 18 თვემდე, 12-დან 36 თვემდე, 30 თვიდან 60 თვემდე და 54 თვიდან 72 თვემდე ასაკის ბავშვები.
6. ბავშვის განვითარება პირობითად ხუთ სფეროდ არის მოცემული. ისინი ერთმანეთისგან განსხვავდება, მაგრამ ერთმანეთზე მნიშვნელოვნად არის გადაჯაჭვული. განვითარების სფეროების ცალმხრივი განვითარება არ არსებობს, ერთი სფეროს განვითარება იწვევს დანარჩენების წინსვლას და პირიქით. ეს სფეროებია:

ა) ფიზიკური და სენსორული განვითარება - გულისხმობს ბავშვის ხელშეწყობას, განივითაროს ნატიფი მოტორიკის, უხეში მოტორიკისა და სენსორული უნარები;
ბ) სოციალურ-ემოციური განვითარება - გულისხმობს ბავშვის ხელშეწყობას, განივითაროს ის უნარები, რომელიც სჭირდება პოზიტიური ურთიერთობების ჩამოსაყალიბებლად როგორც გარშემომყოფებთან, ისე საკუთარ თავთან; რომ შეიცნოს საკუთარი თავი, ისწავლოს საკუთარი ემოციების, იმპულსებისა და ქცევის მართვა, ისწავლოს თანამშრომლობა და სხვა;

გ) კომუნიკაციური უნარების, ენისა და მეტყველების განვითარება - გულისხმობს ბავშვის ხელშეწყობას, განივითაროს კომუნიკაციური უნარები, როგორც სწავლისა და სოციუმში არსებობის განუყოფელი მოვლენა;

დ) შემეცნებითი განვითარება - გულისხმობს ბავშვის ხელშეწყობას, განივითაროს სააზროვნო უნარები ცნობისმოყვარეობისა და შემოქმედებითობის გამოყენებით;

ე) დამოუკიდებლობა და ადაპტური ქცევის განვითარება - გულისხმობს ბავშვის ხელშეწყობას, განივითაროს დამოუკიდებლობა და ადაპტური ქცევა იმისთვის, რათა ისწავლოს თანამედროვე და ცვალებად სამყაროში გამოწვევებთან გამკლავება.

7. საგანმანათლებლო პერსონალის მიერ ბავშვის განვითარების სხვადასხვა პერსპექტივიდან დანახვის მიზნით, განვითარების სფეროებს გამოეყო თემატური მიმართულებები, რომლებიც აერთიანებს ცალკეულ დარგებთან დაკავშირებულ სტანდარტებს. თემატური მიმართულებების სტანდარტები მოიაზრებს ბავშვის მიერ უფრო კომპლექსური ინფორმაციისა თუ ცოდნის დაუფლებით, ერთი მხრივ, განვითარების სფეროებში მოცემული უნარების დახვეწას და დახელოვნებას და, მეორე მხრივ, დარგობრივი ცოდნისა და ინფორმაციის შეძენას. თემატური მიმართულებები სამ ძირითად ჯგუფში გაერთიანდა: ა) ხელოვნება, ბ) წიგნიერება, გ) მეცნიერება.

ა) ხელოვნება:
ა.ა) ვიზუალური ხელოვნება - გულისხმობს ბავშვის ინტერესის დაკმაყოფილებას ვიზუალურ ხელოვნებაში და შესაძლებლობის მიცემას, გამოხატოს საკუთარი თავი, ფიქრები, ემოციები მრავალფეროვანი სამხატვრო მასალის/რესურსის და ხელოვნების ამ ფორმების საშუალებით;
ა.ბ) საშემსრულებლო ხელოვნება - გულისხმობს ბავშვის ინტერესის დაკმაყოფილებას საშემსრულებლო ხელოვნებაში და შესაძლებლობის მიცემას, გამოხატოს საკუთარი თავი, ფიქრები, ემოციები მუსიკის, პლასტიკის და გათამაშების საშუალებით;
ბ) წიგნიერება - სიტყვები და აზრები - გულისხმობს ბავშვის ინტერესის დაკმაყოფილებას წიგნთან და მხატვრულ ნაწარმოებებთან დაკავშირებით;
გ) მეცნიერება:
გ.ა) მე და ჯანსაღი ცხოვრება - გულისხმობს ბავშვის ინტერესის დაკმაყოფილებას ჯანსაღ კვებასთან, ჰიგიენასა და ფიზიკურ აქტივობებთან დაკავშირებით;
გ.ბ) ცოცხალი სამყარო - გულისხმობს ბავშვის ინტერესის დაკმაყოფილებას ცოცხალი და არაცოცხალი ბუნების და ეკოლოგიის საკითხებთან დაკავშირებით;
გ.გ) სხეული და მოვლენები - გულისხმობს ბავშვის ინტერესის დაკმაყოფილებას ფიზიკასა და ქიმიასთან დაკავშირებულ საკითხებში;
გ.დ) მე და სამყარო - გულისხმობს ბავშვის ინტერესის დაკმაყოფილებას სოციალური მეცნიერებებისა და მასთან დაკავშირებული საკითხების მიმართ;
გ.ე) რიცხვები და სიდიდეები - გულისხმობს ბავშვის ინტერესის დაკმაყოფილებას მათემატიკური კატეგორიების მიმართ: საგანთა დაჯგუფება სხვადასხვა ნიშნით, თვლა, გაზომვა, სივრცითი მიმართებები და სხვა;
გ.ვ) ადამიანი და მანქანები - გულისხმობს ბავშვის ინტერესის დაკმაყოფილებას თანამედროვე ტექნოლოგიებთან დაკავშირებით.

8. თემატურ მიმართულებებში მოცემული სტანდარტები განვითარების სფეროების ნაწილია და უმეტესად განვითარების რამდენიმე სფეროს აერთიანებს:

ცხრილი 1.

<table>
<tr><td colspan="4">ბავშვის განვითარების სფეროები</td></tr>
<tr><td colspan="4">1. სფერო: ფიზიკური და სენსორული განვითარება</td></tr>
<tr><td>მსხვილი მოტორიკა</td><td colspan="2">წვრილი მოტორიკა</td><td>სენსორულ-მოტორული განვითარება</td></tr>
<tr><td>სტანდარტი 1.1.</td><td colspan="2">სტანდარტი 1.2.</td><td>სტანდარტი 1.3.</td></tr>
<tr><td>ბავშვი აკონტროლებს სხეულის მოძრაობას, მოძრაობს მიზანმიმართულად, კოორდინირებულად და ინარჩუნებს წონასწორობას (მოცემული ინდიკატორების მისაღწევად, თითოეულ ბავშვს აქვს შესაძლებლობა, გამოიყენოს ადაპტური აღჭურვილობა ან დამხმარე მოწყობილობა).</td><td colspan="2">ბავშვი აკონტროლებს და კოორდინირებულად იყენებს სხეულის წვრილ კუნთებს.</td><td>ბავშვი იყენებს შეგრძნებებს (მხედველობას, სმენას, შეხებას, გემოვნებას, ყნოსვას) რომ შეასრულოს გარკვეული მოძრაობები, შეძლოს კოორდინაცია, გარემოს აღქმა და შეცნობა.</td></tr>
<tr><td colspan="4">2. სფერო: სოციალურ-ემოციური განვითარება</td></tr>
<tr><td>თვითშეფასება</td><td colspan="2">ემოციური კომპეტენცია</td><td>სოციალური კომპეტენცია</td></tr>
<tr><td>სტანდარტი 2.1;</td><td colspan="2">სტანდარტი 2.2;</td><td>სტანდარტი 2.3;</td></tr>
<tr><td>ბავშვი ამჟღავნებს ცოდნას და რწმენას საკუთარი თავისა და შესაძლებლობების მიმართ.</td><td colspan="2">ბავშვი ამჟღავნებს ემოციურ კომპეტენციებს.</td><td>ბავშვი ავლენს პროსოციალურ ქცევას.</td></tr>
<tr><td colspan="4">3. კომუნიკაციური უნარების, ენისა და მეტყველების განვითარება</td></tr>
<tr><td>რეცეპტული ენა</td><td>ექსპრესიული ენა და მეტყველება</td><td>პრაგმატული ენა</td><td>წერა-კითხვის საბაზისო უნარები</td></tr>
<tr><td>სტანდარტი 3.1.</td><td>სტანდარტი 3.2.</td><td>სტანდარტი 3.3.</td><td>სტანდარტი 3.4.</td></tr>
<tr><td>ბავშვი ავლენს მოსმენის უნარს და გებულობს მოსმენილის მნიშვნელობას.</td><td>ბავშვი თავისი აზრების გამოსახატავად იყენებს სიტყვებს, ჟესტიკულაციას და საუბრობს გამართულად.</td><td>ბავშვი ზეპირ მეტყველებას სხვადასხვა მიზნისათვის იყენებს.</td><td>ბავშვი იყენებს წერისა და კითხვის უნარებს.</td></tr>
<tr><td colspan="4">4. შემეცნებითი განვითარება</td></tr>
<tr><td>ცნობისმოყვარეობა და ყურადღება</td><td colspan="2">შემოქმედებითობა და პრობლემის გადაჭრა</td><td>აზროვნება და კვლევა</td></tr>
<tr><td>სტანდარტი 4.1.</td><td colspan="2">სტანდარტი 4.2.</td><td>სტანდარტი 4.3.</td></tr>
</table>

ბავშვი ავლენს ცნობისმოყვარეობას სიახლის მიმართ, შეუძლია შეაჩეროს და შეინარჩუნოს ყურადღება მოცემულ ამოცანაზე.	ბავშვი შემოქმედებითად უდგება ყოველდღიურ საქმიანობას და ეძებს პრობლემის გადაჭრის სხვადასხვა გზებს.	ბავშვი ავლენს გამოცდილების ინტერპრეტაციის უნარს, სწვდება მიზეზშედეგობრიობას, იწყებს კრიტიკულ და სიმბოლოებით აზროვნებას.

5. დამოუკიდებლობა და ადაპტური ქცევის განვითარება			
დამოუკიდებლობა და ინიციატივა	**თვითმოვლა**	**დაცულობა**	**ადაპტური ქცევა**
სტანდარტი 5.1.	**სტანდარტი 5.2;**	**სტანდარტი 5.3;**	**სტანდარტი 5.4;**
ბავშვი ავლენს ინიციატივას და დამოუკიდებლობას.	ბავშვი ავლენს პირადი ჰიგიენისა და თვითმომსახურების უნარ-ჩვევებს.	ბავშვი ავლენს, რომ თავს გრძნობს დაცულად, ის ამჟღავნებს ნდობას და უსაფრთხოების წესების ცოდნას.	ბავშვი ამჟღავნებს მოქნილობას და გარემოსა და ყოველდღიური საქმიანობის ცვლილებას თავის ქცევას უსადაგებს.

	განვითარება მრავალმხრივი გამოცდილებით		
6. ხელოვნება	**7. წიგნიერება**	**8 მეცნიერება**	
ვიზუალური ხელოვნება	**წიგნთან ურთიერთობა**	**მე და ჯანსაღი ცხოვრება**	**ადამიანი და მსოფლიო**
სტანდარტი 6.1.	**სტანდარტი 7.1**	**სტანდარტი 8.1.**	**სტანდარტი 8.4.**
ბავშვი ინტერესდება ვიზუალური ხელოვნებით და იყენებს მას თვითგამოხატვისთვის.	ბავშვი ინტერესდება და სიამოვნებას იღებს მხატვრული ნაწარმოებებით.	ბავშვი სწავლობს ჯანსაღი ცხოვრების წესს, სწორად კვებას, ჰიგიენას და ფიზიკურ აქტივობას.	ბავშვი ინტერესდება და ეცნობა სივრცეს, დროს, სხვადასხვა კულტურას, ტრადიციებს, სამოქალაქო საკითხებს.
საშემსრულებლო ხელოვნება		**დედამიწა და გარემო**	**რიცხვები და სიდიდეები**
სტანდარტი 6.2.		**სტანდარტი 8.2.**	**სტანდარტი 8.5.**
ბავშვი ინტერესდება საშემსრულებლო ხელოვნებით და იყენებს მას თვითგამოხატვისთვის.		ბავშვი აკვირდება და შეისწავლის ბუნებას და მასთან ადამიანების ურთიერთდამოკიდებულებას.	ბავშვი იყენებს მათემატიკურ უნარებს.
		სხეული და მოვლენები	**ადამიანები და მანქანები**
		სტანდარტი 8.3	**სტანდარტი 8.6.**
		ბავშვი ინტერესდება და ეცნობა საგნებისა და	ბავშვი იყენებს ტექნიკას შესაბამისი დანიშნულებით.

		მოვლენების ფიზიკურ მახასიათებლებს. ბავშვი იწყებს ცხოვრების ჯანსაღი წესის გაცნობას, სწორად კვებას, ჰიგიენას და ფიზიკურ აქტივობას:	

9. სტანდარტი წარმოადგენს ბავშვისთვის მისაღწევ შედეგს, რომელიც ყველა ასაკში ერთი და იგივეა.
10. სტანდარტში ბავშვის განვითარება პირობითად დაყოფილია განვითარების სფეროებად და თემატურ მიმართულებებად, რომლებიც ერთმანეთზე მნიშვნელოვნად არის გადაჯაჭვული. მათი ცალმხრივი განვითარება შეუძლებელია. მიმართულებების სტანდარტები განვითარების სფეროების გამჭოლია და ხშირად რამდენიმე განვითარების სფეროს მოიცავს, თითოეული მათგანის კატეგორიებში მოცემული ინდიკატორები აერთიანებს სხვადასხვა უნარებს.
11. როგორც განვითარების სფეროებში, ასევე თემატურ მიმართულებებში თითოეული სტანდარტი გაშლილია შესაბამის კატეგორიებად და ინდიკატორებად.
12. კატეგორია არის სტანდარტის უფრო ვიწრო ერთეული, რომელიც გულისხმობს ერთ კონკრეტულ უნარს ან კომპეტენციას.
13. ინდიკატორი წარმოადგენს კონკრეტულ ქმედებას/ქცევას, რომელსაც ბავშვი ავლენს კონკრეტული უნარის დაუფლების/ქონის დროს. ინდიკატორები მოცემულია უწყვეტი თანმიმდევრობით.
14. ცხრილი 2 აღწერს სტანდარტის თითოეული ასაკობრივი ნაწილის სქემას:

ცხრილი 2:

ასაკობრივი ჯგუფი

I. სფერო

ქვესფერო				
სტანდარტი 1.1.				
კატეგორია		ინდიკატორი	ინდიკატორი	ინდიკატორი
კატეგორია	ინდიკატორი	ინდიკატორი		

კატეგორია	ინდიკატორი	ინდიკატორი	ინდიკატორი	ინდიკატორი

მუხლი 5. პროგრამის ხარისხის სტანდარტი

1. პროგრამის ხარისხის სტანდარტი განსაზღვრავს 0-დან ზოგადი განათლების დაწყებითი საფეხურის პირველ კლასში შესვლამდე ბავშვებისთვის განკუთვნილ, ხარისხიანი პროგრამის მახასიათებლებს: პროცესს, გარემოს, დამოკიდებულებებსა და დაწესებულების თანამშრომელთა როლს ხარისხის უზრუნველყოფის საქმეში;
2. პროგრამის ხარისხის სტანდარტით გათვალიწინებული ნორმების შესრულება სავალდებულოა ყველა იმ დაწესებულებისათვის, რომელიც უზრუნველყოფს ადრეული აღზრდისა და განათლების ან/და სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების მიწოდებას ან მხოლოდ სასკოლო მზაობის პროგრამის განხორციელებას;
3. პროგრამის ხარისხის სტანდარტის მიზანია საქართველოს მასშტაბით ადრეული და სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების - როგორც საჯარო, ისე კერძო დაწესებულებებში - ხარისხიანი საგანმანათლებლო პროცესის წარმართვა და ხელშეწყობა მინიმალური პროგრამული მოთხოვნების განსაზღვრის გზით;
4. აღნიშნულ დოკუმენტში ყოველი მიმართულება წარმოდგენილია მისაღწევი შედეგების - **„სტანდარტების“** სახით. თითოეული სტანდარტისთვის განსაზღვრულია შედეგის მიღწევის მაჩვენებლების - **„ინდიკატორების“** - ჩამონათვალი. ცხრილი 3 აღწერს პროგრამის ხარისხის სტანდარტის თითოეული თავის სქემას;

ცხრილი 3

თავი 1
სტანდარტი 1.1.
ინდიკატორი 1.1.1.
ინდიკატორი 1.1.2.
სტანდარტი 1.2.
ინდიკატორი 1.2.1.
ინდიკატორი 1.2.2.
ინდიკატორი 1.2.3

5. პროგრამის ხარისხის სტანდარტი რვა მიმართულებად არის წარმოდგენილი, ესენია:

ა) კეთილდღეობა - მოიცავს იმ ძირითად ასპექტებს, რომლითაც ხასიათდება კეთილდღეობა: თავდაჯერებულობა, ბედნიერების შეგრძნება, ფიზიკური და ფსიქიკური ჯანმრთელობა. დოკუმენტის ამ ნაწილში მოცემულია ის შედეგები, რომელიც ეხება როგორც ბავშვის, ასევე, დაწესებულების თანამშრომლების ფიზიკურ და ფსიქიკურ კეთილდღეობას;

ბ) კურიკულუმი და მეთოდოლოგია - გულისხმობს იმ მეთოდურ საშუალებებს, რომლითაც ხდება ბავშვის მრავალმხრივი განვითარება ადრეული და სკოლამდელი აღზრდისა და განვითარების სტანდარტების მიღწევის მიზნით;

გ) ფიზიკური გარემო - გულისხმობს ბავშვის განვითარების ხელშემწყობი ფიზიკური გარემოს მახასიათებლებს;

დ) ურთიერთობა - აღწერს თუ რა სახის ურთიერთობები არის მისაღწევი ადრეული ან/და სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების დაწესებულების სივრცეში;

ე) საგანმანათლებლო პროცესი - მოიცავს ბავშვზე ორიენტირებული საგანმანათლებლო პროცესის შემადგენელ კომპონენტებს და პროცესის ეფექტიანად წარმართვის მახასიათებლებს;

ვ) ოჯახის და თემის მონაწილეობა - აღწერს იმ შედეგებს, რომლებიც ხელს უწყობს ბავშვის ოჯახის აქტიურ მონაწილეობას დაწესებულების ყოველდღიურ საქმიანობებში და უზრუნველყოფს პოზიტიურ ურთიერთკავშირებს ბაღსა და ბავშვის ოჯახს შორის;

ზ) მრავალფეროვნება და ინკლუზია - მოიცავს მახასიათებლებს, რომლებიც უკავშირდება დაწესებულებაში მრავალფეროვნებისა და განსხვავებულობის პატივისცემასა და თითოეული ბავშვის თანაბარ ჩართულობას მიუხედავად მისი საჭიროებისა, გენდერული, კულტურული, ეთნიკური, რელიგიური თუ სხვა ნიშნით განსხვავებულობისა;

თ) მართვა და შეფასება - გულისხმობს ხარისხიანი პროგრამის დაგეგმვის, განხორციელებისა და შეფასების პრინციპებს.

თავი II ბავშვის აღზრდისა და განათლების სტანდარტი

მუხლი 6. 0-დან 18 თვემდე ასაკის ბავშვის განვითარების სფეროები და თემატური მიმართულებები:

1. ფიზიკური და სენსორული განვითარება

1.1. მსხვილი მოტორიკა

სტანდარტი 1.1.
ბავშვი აკონტროლებს სხეულის მოძრაობას, მოძრაობს მიზანმიმართულად, კოორდინირებულად და ინარჩუნებს წონასწორობას.

მუცელზე წოლა	მუცელზე წოლისას რამდენიმე წამით სწევს თავს (მოცემული ინდიკატორების მისაღწევად, თითოეულ ბავშვს აქვს შესაძლებლობა, გამოიყენოს ადაპტური აღჭურვილობა ან დამხმარე მოწყობილობა).	მუცელზე წოლისას, თავსა და გულმკერდის ზედა ნაწილს ზევით სწევს, იდაყვებს ეყრდნობა.	მუცელზე წოლისას, თავსა და გულმკერდს ზევით სწევს, მტევნებს ეყრდნობა.	მუცელზე წოლისას, თავსა და გულმკერდს ზევით სწევს, ერთ ხელს ეყრდნობა და მეორეს იყენებს მისაწვდომად.	
ზურგზე წოლა	ზურგზე წოლისას თავს ორივე მხარეს ატრიალებს.	ზურგზე წოლისას ხელები შუახაზზე მიაქვს.	ფეხი პირისკენ მიაქვს.	ზურგზე წოლისას წევს თავს.	
ჯდომა	წამოწევისას თავი უჭირავს.	ზის უმნიშვნელო საყრდენის დახმარებით.	დამოუკიდებლად ჯდომისას მომენტალურად ეყრდნობა ხელებს.	ზის დამოუკიდებლად, ხელებზე დაუყრდნობლად.	
დგომა		ფეხზე ადგომას საყრდენის დახმარებით ცდილობს.	დგას საყრდენის დახმარებით.	დგას დამოუკიდებლად.	დახრილ ზედაპირზე ან მატრასზე დგომისას, წონასწორობას ინარჩუნებს.

ტრანზიციული მიმართებები და სიარული	ბრუნდება მუცლიდან ზურგზე და პირიქით (ნახევარი ბრუნი; სრული ბრუნი; რამდენიმე ბრუნი).	ცოცავს ხელებსა და მუხლებზე (უკან და წინ).	დადის დახმარებით ან საყრდენზე ხელმოკიდებული.	დადის დამოუკიდებლად.

1.2. წვრილი მოტორიკა

სტანდარტი 1.2.
ბავშვი აკონტროლებს და კოორდინირებულად იყენებს სხეულის წვრილ კუნთებს.

საგნებით მანიპულირება	ჩაჭიდება	ნივთებს ცერა თითის გამოუყენებლად იჭერს (რეფლექსური ტაცება).	მის წინ არსებული საგნებისკენ ხელს იწვდენს და ხელს ავლებს.	იყენებს მარწუხებრივ ჩაჭერას (საგნებს ცერა და საჩვენებელი თითით იღებს).	იშვერს საჩვენებელ თითს (დანარჩენი თითები მომუშტული აქვს).	
	ხელის მიწვდენა	ცდილობს, სათამაშო, ბოთლი ან ძუძუ ორი ხელით დაიჭიროს.	საგანს ხელს უშვებს შემთხვევით ან როდესაც მზრუნველი ართმევს.	ორივე ხელში დაჭერილ სათამაშოებს ერთმანეთს ურტყამს.	ხელს სტაცებს სათამაშოს და ხელიდან ხელში გადააქვს.	სათამაშო ერთი ხელით უჭირავს შუახაზზე და მეორეთი მანიპულირებს.
	კუბურები		ცდილობს კუბურის კუბურაზე დადებას.	აგებს კოშკს 2 კუბურით.		
	ფურცელი		ფურცლავს სქელფურცლებიან წიგნს (ბევრ ფურცელს ერთად).	მას შემდეგ, რაც მზრუნველი ფურცელს გამოაცალკევებს, ეხმარება მას გადაფურცვლაში.		
თვალის და ხელის კოორდინაცია	წერა		უყურებს მზრუნველს, როგორ წერს.	იწყებს ჯღაბნას (ფანქარი და ფურცელი ზოგჯერ ეხება ერთმანეთს, მაგრამ შეიძლება ფურცელზე ნაკვალევი არ დარჩეს).	იჭერს ფანქარს და ცდილობს დაჯღაბნოს ფურცელზე ან რომელიმე სხვა ზედაპირზე.	

	დაფა გეომეტრიული ფორმის ჭრილებით		ჭრილებიანი დაფიდან ამოალაგებს წრიულ ფორმებს.	შეუსაბამებს და ათავსებს წრიული ფორმის ნაწილს გეომეტრიული ფორმის ჭრილებიან დაფაზე.	შეუსაბამებს და ათავსებს ოთხკუთხა ფორმის ნაწილს გეომეტრიული ფორმის ჭრილებიან დაფაზე.

1.3. სენსორულ-მოტორული უნარები

სტანდარტი 1.3.
ბავშვი იყენებს შეგრძნებებს (მხედველობას, სმენას, შეხებას, გემოვნებას, ყნოსვას) რომ შეასრულოს გარკვეული მოძრაობები, შეძლოს კოორდინაცია, გარემოს აღქმა და შეცნობა.

სმენა და მხედველობა	თავს სინათლისა და ხმაურის მიმართულებით აბრუნებს.	უსმენს ხმებს 30 წამის განმავლობაში.		უსმენს ლაპარაკს ისე, რომ არ გაურბის ყურადღება სხვა ხმებზე.	ჰყვება მუსიკას სხეულის მოძრაობებით.
		მოძრავ ნივთებს თვალს აყოლებს.		რამდენიმე წამით აჩერებს მზერას ფერად ნივთებზე.	მზერას აჩერებს ახლოს და შორს მდებარე საგნებზე.
შეხება და გემო	მოსწონს ფიზიკური შეხება და ტაქტილური სტიმულაცია.	სამყაროს შეისწავლის პირისა და ხელების საშუალებით (პირში იდებს და „სინჯავს“ ყველა საგანს).	იკვებება თითებით (ეხება და ჭამს მრავალფეროვან ტექსტურის საკვებს).	მოსწონს „ჭუჭყიანი“ საქმიანობები (მაგ., წყლით, საკვებით).	რეაგირებს სხვადასხვა შეგრძნებებზე (ტემპერატურა და გემო).
ყნოსვა	ცნობს დედის რძის სუნს.		სუნავს სხვადასხვა სუნებს (არ აქვს ავერსიული რეაქცია რუტინულ სუნებზე).	უსიამოვნო სუნზე მოძრაობითა და სახის გამომეტყველებით რეაგირებს.	
კინესთეტიკა			მოსწონს ანცი, მოძრავი თამაში.	ბაძავს მოზრდილის მოძრაობებს (მაგ., ცეკვავს).	
წონასწორობა	ზურგზე და მუცელზე წოლისას აქვს წონასწორობის რეაქციები.	ინარჩუნებს წონასწორობას ჯდომისას.		ინარჩუნებს წონასწორობას ხელებსა და ფეხებზე დგომისას.	ინარჩუნებს წონასწორობას მუხლებზე დგომისას.

2. სოციალურ-ემოციური განვითარება

2.1. თვითშეფასება

სტანდარტი 2.1;
ბავშვი ამჟღავნებს ცოდნას და რწმენას საკუთარი თავისა და შესაძლებლობების მიმართ

<table>
<tr><td rowspan="2">მიჯაჭვულობა</td><td>უღიმის მზრუნველს.</td><td>როდესაც მზრუნველი ეძახის, თავს მისკენ აბრუნებს.</td><td>გარემოს ძირითადი მზრუნველის დახმარებით შეიცნობს, თუმცა ასევე ბედავს უიმისოდ მოქმედებასაც.</td><td>როდესაც თავს ართმევს ახალ ამოცანას (მაგ., დამოუკიდებლად დგას ან დადის), მზრუნველს უყურებს.</td><td>თავს უსაფრთხოდ გრძნობს ახლობელ უფროსებთან (მაგ., ეძებს მათ, როდესაც ეშინია ან დაწყნარება სურს).</td><td>ძირითადი მზრუნველის გარდა გამორჩეულ ურთიერთობას ამყარებს კიდევ ერთ უფროსთან, რომელიც რეგულარულად და ჰარმონიულად ურთიერთობს მასთან.</td></tr>
<tr><td colspan="2">ძირითადად ტირის, როდესაც მზრუნველი გადის ოთახიდან.</td><td colspan="2">ამჟღავნებს მიჯაჭვულობას, ამჯობინებს იყოს ძირითად მზრუნველთან, ვიდრე სხვებთან.</td><td colspan="2">წყენას და უკმაყოფილებას მარტო დარჩენისას, ტირილით გამოხატავს და ეძახის მზრუნველს.</td><td>აღიზიანებს ძირითად მზრუნველთან განშორება (მაგ., როცა დედა მიდის სამსახურში).</td></tr>
<tr><td>თვით-იდენტობა</td><td>შეისწავლის საკუთარ სხეულს (მაგ., აკვირდება საკუთარ ხელებს, სწვდება ფეხის თითებს).</td><td>აჩვენებს და ხმით მიანიშნებს სარკეში დანახულ გამოსახულებაზე.</td><td>საკუთარი სახელის გაგონებაზე სხეულის მოძრაობით, სახის გამომეტყველებით ან ხმით რეაგირებს.</td><td>როდესაც ეკითხებიან, მიუთითებს საკუთარი სხეულის ნაწილებზე (მაგ., სადა გაქვს ცხვირი? მაჩვენე შენი ყური).</td><td>ცნობს და ეძახის საკუთარ თავს სარკეში.</td></tr>
<tr><td>ინიციატივა</td><td>ტირის ემოციის გამოსახატავად და მოთხოვნილებების დასაკმაყოფილებლად.</td><td colspan="2">მიუთითებს ან მიიწევს სურვილის გამოსახატავად არჩეული საგნისაკენ ან ადამიანებისაკენ.</td><td>მიზნის მისაღწევად დაჟინებით გამოსცემს ერთსა და იმავე ხმას და ერთი და იმავე მოძრაობით იწევს რაღაცისკენ.</td><td>მცირე ხნით (10-15 წუთით) ირთობს საკუთარ თავს.</td></tr>
<tr><td>კომპეტენტურობა</td><td></td><td>ერთსა და იმავე ხმას გამოსცემს ან იმეორებს ჟესტს, რომელიც ეფექტიანია (მაგ., განმეორებით არხევს სათამაშოს, როცა აღმოაჩენს, რომ ის ხმას გამოსცემს).</td><td>საწადელის მიღწევას სიხარულით გამოხატავს.</td><td>ეცვლება გამომეტყველება ამა თუ იმ მოქმედების შესრულებისას, როცა რაიმე ამოცანის გადაჭრას ცდილობს.</td><td>ახალი აქტივობის განხორციელებისას მზრუნველს შეჰყურებს და იღიმება წარმატების შემთხვევაში.</td></tr>
</table>

2.2. ემოციური კომპეტენცია

სტანდარტი 2.2;
ბავშვი ამჟღავნებს ემოციურ კომპეტენციებს.

ემოციების გაგება	ჰბაძავს სხვა ბავშვებს (მაგ., ტირის, როდესაც სხვა ბავშვები ტირიან).	იღებს ისეთივე გამომეტყველებას და გამოხატავს ისეთსავე ემოციას, როგორსაც მზრუნველის სახეზე ამოიკითხავს.		აღიქვამს სხვის მიერ გამოხატულ სხვადასხვა ემოციას (მაგ., სიხარულს, შიშს, მოწყენილობას).
ემოციების გამოხატვა	იღიმება, როდესაც ხედავს ნაცნობ სახეს.	როდესაც დახმარება, დამშვიდება ან ყურადღება სჭირდება, მზრუნველს ამაზე, ტირილით, ხმით ან სხეულის მოძრაობით მიანიშნებს.	თამაშისას გამოხატავს ემოციებს (მაგ., იღიმება ან იცინის, კეთილგანწყობას პასუხობს ღიმილით, სიცილით, ხელის ქნევით. იღუშება, როდესაც რაღაც აწუხებს ან არ შეუძლია თავი გაართვას ამოცანას).	გამოხატავს ემოციებს, განცდებს ნაცნობი ადამიანების, ცხოველების ან საგნების მიმართ (ეხუტება და კოცნის მშობლებს).
ემოციების და ქცევის მართვა	ადვილად წყნარდება, როდესაც ანუგეშებს მზრუნველი ან თავს ირთობს სატყუარათი, თითებით, ეღუღუნება საკუთარ თავს, ეხუტება და ეფერება რბილ სათამაშოს, საბნის კუთხეს.	დასამშვიდებლად მიმართავს მზრუნველს, ეძებს გზებს ყურადღების მისაპყრობად და წყვეტს ტირილს, როგორც კი მისი მოთხოვნა დაკმაყოფილდება.	ბევრს ხმაურობს, ხმამაღლა იცინის, სიამოვნებს თავისი ხმის გაგონება.	ავლენს უსაფრთხოების შეგრძნებას ახლობელ მზრუნველებთან, ეძებს მათ, როდესაც ეშინია ან დაწყნარება სურს.
იმპულსების და ქცევის მართვა	მზრუნველის დახმარებით უყალიბდება სიფხიზლის და კვების თანმიმდევრული ციკლი (მაგ., გამოხატავს უკმაყოფილებას ძილის დარღვევის შემთხვევაში).	ჩართულია რამდენიმე რეგულარულ აქტივობაში (მაგ., უმღერის ან ედუდუნება საკუთარ თავს ძილის წინ).	ელოდება და წინასწარ ემზადება სასურველი ქმედებისათვის (მაგ., ეზოში გასვლის დროს ხელებს იწვდის მზრუნველისაკენ, რომ ხელში აიყვანოს).	ემორჩილება მზრუნველის მარტივ მითითებას (მაგ., წაიღე, მოიტანე, მომეცი, დადე).

2.3. სოციალური კომპეტენცია

სტანდარტი 2.3;
ბავშვი ავლენს პროსოციალურ ქცევას.

სოციალური მოლოდინები და ნორმები		იმის გასარკვევად, რომელი ქცევაა მისაღები და რომელი - მიუღებელი, მზრუნველს აკვირდება.	მზრუნველის ამა თუ იმ მოქმედებიდან გამომდინარე, ხვდება, რის გაკეთებას ელიან მისგან და როგორ უნდა მოიქცეს.	იცის, რომ შეუძლია ითამაშოს ნებადართული ნივთებით, მაგრამ თუ აკრძალულ ნივთს აიღებს, მზრუნველი აუცილებლად მიაქცევს ყურადღებას.	იწყებს იმის გააზრებას, რომ ზოგიერთი ნივთი მას ეკუთვნის, ზოგიერთი - სხვას (მაგ., სათამაშოზე შეუძლია თქვას „ჩემია“, შეუძლია შეასრულოს მითითება: „მოიტანე ბებოს სათვალე!“)	
ურთიერთობა	იმის მიხედვით, რა აწუხებს, სხვადასხვა ხმით ტირის.	სხვებს აგებინებს თავის მოთხოვნებს.	ჰბაძავს ნაცნობი უფროსების მიმიკასა და ჟესტებს (მაგ., ხელს იქნევს დამშვიდობების ნიშნად, გზავნის ჰაეროვან კოცნას).	მზრუნველების მიმართ სიყვარულს გამოხატავს სახის გამომეტყველებით, სხეულის მოძრაობით, ცდილობს ურთიერთობების დამყარებას.	ამოწმებს მზრუნველის რეაქციას საკუთარ ქცევაზე (მაგ., ტირის იმიტომ, რომ მზრუნველმა უპასუხოს).	იმეორებს ან ჰბაძავს რაღაც მოქმედებებს, როდესაც იცის, რომ სხვები უყურებენ.
სოციალური თამაში	უნებურად ეღიმება სხვა ბავშვის დანახვაზე.	ამჟღავნებს, რომ სიამოვნებს სხვა ბავშვებთან ურთიერთობა (მაგ., ხელის გაწვდენით, სხეულის მოძრაობით, ხმოვანი სიგნალებით).	აკვირდება და ჰბაძავს სხვა ბავშვების მოქმედებას, ცდილობს სხვა ბავშვების, და-ძმის მსგავსად მოქცევას.	სხვა ბავშვისთვის სათამაშოს გამორთმევას ცდილობს.	სხვა ბავშვების მიმართ ამჟღავნებს ინტერესს, ცდილობს მიუახლოვდეს და შეეხოს მათ.	უხარია სხვა ბავშვების გარემოცვაში ყოფნა.
კონფლიქტის მოგვარება		იპყრობს მზრუნველის ყურადღებას და აგებინებს, რა სჭირდება.	გამოკვეთს, რას ანიჭებს უპირატესობას და რა აქვს განზრახული, შეკითხვებზე „კი-არა“ პასუხების მეშვეობით.	თავისი მოთხოვნის საპასუხოდ ცდილობს მზრუნველის დახმარების მიღებას.		

3. კომუნიკაციური უნარების, ენისა და მეტყველების განვითარება

3.1. რეცეპტული ენა

სტანდარტი 3.1.
ბავშვი ავლენს მოსმენის უნარს და გებულობს მოსმენილის მნიშვნელობას.

სიტყვების მნიშვნელობა	უყურებს მოსაუბრის თვალებსა და პირს.	საკუთარი სახელის გაგონებაზე იხედება და/ან ხმას გამოსცემს.	ხშირად გამოყენებულ სიტყვაზე მზერის ფიქსაციით რეაგირებს (მაგ., როცა ესმის სიტყვა „დედა“, უყურებს დედას).	როდესაც აკრძალვის მიზნით „არას“ ეუბნებიან, ჩერდება.	ადეკვატურად რეაგირებს ნაცნობ სიტყვებზე (მაგ., თითს იშვერს, ასახელებს, იღებს, უყურებს ან აწვდის).
ინსტრუქციები		მოსაუბრის მარტივ სიტყვიერ მოთხოვნას მოქმედებით პასუხობს (მაგ., უკრავს ტაშს, უქნევს ხელს, აწვდის სათამაშოს).		ასრულებს ერთსაფეხურიან ინსტრუქციას (მაგ., „აიღე თოჯინა!“)	

3.2. ექსპრესიული ენა და მეტყველება

სტანდარტი 3.2.
საკუთარი აზრების გამოსახატავად ბავშვი იყენებს სიტყვებს, ჟესტიკულაციას და გამართულად საუბრობს (ექსპრესიული მეტყველება).

არავერბალური	ადამიანების, ობიექტების მიმართ, ინტერესს გამოხატავს მინიმუმ 1 წუთის განმავლობაში.	თავის სურვილს ჟესტებით გვატყობინებს (მაგ., ხელების მაღლა აწევით მიგვანიშნებს, რომ ხელში აყვანა უნდა).	პასუხობს ხელის დაქნევაზე.	ურთიერთობისას იყენებს ჟესტებს, სახის გამომეტყველებას, ბგერებს.	ესმის თითით მინიშნება და თვითონაც იყენებს კომუნიკაციისთვის.	მიუთითებს დისტანციაზე მყოფ ობიექტზე ეზოში - ყურადღების მისაქცევად, ინფორმაციის მისაღებად და სხვა.
ვერბალური	ღუღუნებს.	გამოსცემს ბგერებს ურთიერთობისათვის (მაგ., ტირის სხვადასხვა ხმით).	ტიტინებს, იწყებს მარცვლების წარმოთქმას („და-და“, „ბა-ბა“ და სხვ.).	სიტყვის მნიშვნელობის გამოსახატავად იყენებს ბგერათმიმდევრობას (მაგ.: ნტა – წყლისა და წყურვილის აღსანიშნავად).	წარმოთქვამს პირველ სიტყვებს.	

3.3. პრაგმატული ენა

სტანდარტი 3.3.

ბავშვი ზეპირ მეტყველებას სხვადასხვა მიზნისათვის იყენებს.

ინტერაქცია	იმის მიხედვით, რა აწუხებს, სხვადასხვაგვარად ტირის.	ღუღუნებს და ყურადღების მისაქცევად სხვადასხვა ბგერას გამოსცემს.	ღუღუნებს და მზრუნველის ლაპარაკის საპასუხოდ ბგერებს წარმოთქვამს.	იმეორებს სხვის მიერ წარმოთქმულ ბგერებს.	გამოთქმული ბგერების შეცვლით მიახვედრებს მზრუნველს, რა სურს.	ურთიერთობისათვის იყენებს სიტყვებს, სხვადასხვა აზრის გამოსახატავად ცვლის ინტონაციას.

3.4. წერა-კითხვის საბაზისო უნარები

სტანდარტი 3.4.
ბავშვი იყენებს წერისა და კითხვის უნარებს.

ფონოლოგია	წარმოთქვამს ცალკეულ ბგერებსა და მარცვლებს.	ბგერებსა და მარცვლებს იმგვარად წარმოთქვამს, რომ მიამსგავსოს მზრუნველის მიერ წარმოთქმულს, ჰბაძავს სხვადასხვა ბგერას.	იწყებს ბგერებს შორის განსხვავების აღქმას და სხვადასხვაგვარად რეაგირებს განსხვავებულ ხმებზე.	სიტყვების წარმოთქმის გასაიოლებლად მიმართავს გარკვეულ ხერხს (მაგ., პირველ მარცვალს იმეორებს - „დადე“-ს ნაცვლად ამბობს „დადა“-ს; მარცვალს ცვლის და „ლამაზი“-ს ნაცვლად ამბობს მისთვის უფრო მარტივ ვარიანტს _ „ვაზაზი“.).	ნაცნობ ლექსებს ასრულებს ბოლო სიტყვით.
კითხვა			წიგნი წასაკითხად მიაქვს მზრუნველთან.	ერთმანეთისგან განასხვავებს სურათსა და ნაწერს.	
წერა	მოძრავ საგანს თვალს აყოლებს.		ფანქარს მუშტში იჭერს და ჯღაბნას ცდილობს.	აკეთებს უნებლიე მონახაზებს და სხვებს აჩვენებს.	

4. შემეცნებითი განვითარება

4.1. ცნობისმოყვარეობა და ყურადღება

სტანდარტი 4.1.
ბავშვი ავლენს ცნობისმოყვარეობას სიახლის მიმართ, შეუძლია შეაჩეროს და შეინარჩუნოს ყურადღება მოცემულ ამოცანაზე.

ცნობისმოყვარობა	ახალ ხმებზე და ბგერებზე მიყურადებით, თავის მობრუნებით, კიდურების მოძრაობით რეაგირებს.	ახალ სახეებზე დაკვირვებით ან ქცევის შეცვლით რეაგირებს.	საგნებს სხვადასხვა მხრიდან შეისწავლის (ათვალიერებს საგნებს).	გარემოს შესასწავლად და ასათვისებლად იყენებს შეგრძნების სხვადასხვა ორგანოებს.	იჩენს ინტერესს ახალი საქმიანობებისა და სათამაშოს შემადგენელი ნაწილების მიმართ.
ყურადღების კონცენტრაცია		მზრუნველს თვალებში უყურებს.	ყურადღებას ამახვილებს ობიექტებზე, ცდილობს მისწვდეს, დააკვირდეს, ხელი სტაცოს.	აკვირდება სახეს 1-2 წუთის განმავლობაში.	განაგრძობს საქმიანობას დროის გარკვეულ მონაკვეთში (3-5 წუთის განმავლობაში).

4.2. შემოქმედებითობა და პრობლემის გადაჭრა

სტანდარტი 4.2.
ბავშვი შემოქმედებითად უდგება ყოველდღიურ საქმიანობას და ეძებს პრობლემის გადაჭრის სხვადასხვა გზებს.

შემოქმედებითობა	საგნებს პირში იდებს, ანჯღრევს, ეპოტინება და ხელით სინჯავს.	საგნებს აჯახუნებს, ისვრის ან აგდებს.	იმეორებს ნანახ მოქმედებას (მაგ., ცდილობს კუბურების ერთმანეთზე დაწყობას, მას შემდეგ, რაც ნახავს, რომ სხვა აწყობს მათ ერთი მეორეზე).	იწყებს საგნების განსხვავებულად და შემოქმედებითად გამოყენებას (მაგ., ცლის სათამაშოების ყუთს, გადმოაბრუნებს და ზედ აშენებს კოშკს).
პრობლემის გადაჭრა	პრობლემის გადასაჭრელად ცდილობს მზრუნველს მოუხმოს.	ცდილობს დასწვდეს გაგორებულ სათამაშოს.	ეძებს სათამაშოს, რომელიც ახლახან მოეფარა თვალს (მაგ., ეძებს თოჯინას, რომელსაც ნაწილობრივ აფარია საბანი).	ზოგიერთ შემთხვევაში არასტანდარტულად იყენებს საგნებს (მაგ., სახლობანას თამაშის დროს ჩანგლის მაგივრად ფანქარს ხმარობს).

4.3. აზროვნება და კვლევა

სტანდარტი 4.3.
ბავშვი ავლენს გამოცდილების ინტერპრეტაციის უნარს, სწვდება მიზეზშედეგობრიობას, იწყებს კრიტიკულ და სიმბოლოებით აზროვნებას.

სიმბოლური აზროვნება	გამოხატავს ემოციას საგნის მხედველობის არეში მოქცევისას ან თვალსაწიერიდან დაკარგვისას.	ავლენს საგნების მუდმივობის შეგრძნებას (მაგ., ეძებს და პოულობს საგანს, რომელიც დაუმალეს).	სათამაშოს ეთამაშება, როგორც ცოცხალს.

ფანტაზია და რეალობა		ბაძავს ცხოველების ხმას.	იწყებს წარმოსახვით თამაშს (მაგ., აჭმევს თოჯინას, არწევს ხელში და ა.შ.).
მიზეზშედეგობრიობა	ანჯღრევს სათამაშოს და ურტყამს ჟღარუნას, რადგან სიამოვნებს მათ მიერ გამოცემული ხმის გაგონება.	ეძებს ან იყურება დავარდნილი საგნისაკენ.	შედეგის მისაღებად მრავალჯერ იმეორებს ქმედებას.
ინტერპრეტაცია	თვალს აყოლებს მოძრავ ადამიანებს და საგნებს.	ავლენს, რომ იცნო სათამაშო ან თამაში, რომლითაც დაკავებული იყო წინა დღეს და სიხარულს გამოხატავს.	ხვდება, რომ ქცევა დაკავშირებულია რაიმე მოვლენასთან (მაგ., როცა დედა ქურთუკს აცმევს, ხვდება, რომ ეს გარეთ გაყვანას მოასწავებს).
კვლევა	ანჯღრევს სათამაშოს, რომელიც ხმას არ გამოსცემს და ელოდება ხმიანობას.	აკვირდება მოვლენებს და საგნებს სხვადასხვა გზით შეისწავლის (მაგ., პირში იდებს, ანჯღრევს, ისვრის).	სხვადასხვა ობიექტებზე, საგნებზე დასაკვირვებლად იყენებს ხუთივე შეგრძნებას.	ესმის ნაცნობი საგნების დანიშნულება (მაგ., კოვზს იღებს ჯამიდან და პირში იდებს).

5. დამოუკიდებლობა და ადაპტური ქცევის განვითარება

5.1. დამოუკიდებლობა და ინიციატივა

სტანდარტი 5.1.
ბავშვი ავლენს ინიციატივას და დამოუკიდებლობას.

ავტონომია	გამოხატავს ინტერესს გარემოს მიმართ.	მზრუნველს შორდება გარემოს დასათვალიერებლად, თუმცა ამოწმებს მის ადგილმდებარეობას.	ცდილობს, რომ თვითონ გააკეთოს და უძალიანდება მზრუნველს (მაგ., უნდა თვითონ ჭამოს, ჩაიცვას)	
დამოუკიდებლობა	ცდილობს მისწვდეს და ხელი მოჰკიდოს სხვადასხვა საგნებს.	დამოუკიდებლად ითვისებს გარემოს (მაგ., მიცოცავს მისთვის საინტერესო ობიექტისაკენ).	იწყებს ახალი მოქმედებების ათვისებას და საგნებით სარგებლობისას სხვადასხვა ხერხს მიმართავს (მაგ., ადრე თუ პირში იდებდა სათამაშოს, ახლა ათვალიერებს და თამაშობს).	მოსწონს უფროსების მიბაძვა.
არჩევანი			აქვს ამოჩემებული საგნები, ადამიანები, გემოები.	

ინიციატივა	ტრიალდება ნაცნობი ხმებისკენ.	ჯდება და დგება სხვის დაუხმარებლად, საყრდენად იყენებს სხვადასხვა საგნებს.	ცდილობს გარკვევას, სად იმყოფება ახალ გარემოში მოხვედრისას - ათვალიერებს გარემოს და შეიცნობს მას.

5.2. თვითმოვლა

სტანდარტი 5.2;
ბავშვი ავლენს პირადი ჰიგიენისა და თვითმომსახურების უნარ-ჩვევებს.

<table>
<tr><td rowspan="2">კვება</td><td rowspan="2">ძუძუსკენ ან ბოთლისკენ ხელის გაწვდით მიანიშნებს შიმშილზე.</td><td rowspan="2">როდესაც კვებავენ, ორივე ხელს ბოთლზე აწყობს.</td><td colspan="2">მზრუნველს ჭიქის (ბოთლის) დაჭერაში ეხმარება.</td><td>იჭერს და სვამს ჭიქიდან (ცოტათი ღვრის)</td></tr>
<tr><td>ჭამს თითებით დამოუკიდებლად.</td><td>იჭერს კოვზს (იყენებს როგორც სათამაშოს, უჭირავს, ურტყამს, პირში იდებს).</td><td>იკვებება კოვზით, მიაქვს პირთან (ცოტათი ღვრის).</td></tr>
<tr><td>ჩაცმა-გახდა</td><td colspan="2"></td><td>ეხმარება (მაგ., სწევს ხელს), როდესაც მზრუნველი აცმევს მაისურს.</td><td colspan="2">იძრობს ქუდს.</td><td>იძრობს წინდებს.</td></tr>
<tr><td>ტუალეტის ჩვევა</td><td colspan="2"></td><td colspan="2">გამოხატავს, ტირილით და/ან სახის მიმიკის შეცვლით მიანიშნებს, რომ ჩასველებულია და საჭიროებს გამოცვლას.</td><td colspan="2">ავლენს შარდვისა და დეფეკაციის კონტროლის პატერნებს (მშრალია 1-2 საათის განმავლობაში; დეფეკაცია მოსალოდნელია ხშირად კვების შემდეგ).</td></tr>
</table>

5.3. დაცულობა

სტანდარტი 5.3;
ბავშვი ავლენს, რომ თავს დაცულად გრძნობს, ამჟღავნებს ნდობას და უსაფრთხოების წესების ცოდნას.

ესაფრთხოება	ცნობს ძირითად მზრუნველს.	ასხვავებს ნაცნობ და უცნობ სახეებს.	ესმის „არას“ მნიშვნელობა, თუმცა ყოველთვის არ ემორჩილება აკრძალვას.	
დაცულობის განცდა	ნაცნობი ბავშვების ან/და უფროსების საზოგადოებაში ყოფნისას გამოხატავს თანხმობასა და კმაყოფილებას.	ძირითად მზრუნველთან ერთად თამაშობს.	უცხო გარემოში ილტვის ძირითადი მზრუნველისაკენ.	მზრუნველის თანდასწრებითა და დახმარებით მშვიდად თამაშობს სათამაშო მოედანზე უცხო ბავშვების გვერდით.

5.4. ადაპტური ქცევა

სტანდარტი 5.4;
ბავშვი ამჟღავნებს მოქნილობას და გარემოსა და ყოველდღიური საქმიანობის ცვლილებას უსადაგებს თავის ქცევას.

მოქნილობა		აქტიურად აკვირდება გარემოს.	ქცევის ცვლილებით მიანიშნებს, რომ ამჩნევს ახალ გარემოს.	მზრუნველის დახმარებით აღმოაჩენს და შეისწავლის ახალ გარემოებებს.	თავისუფლად გრძნობს თავს უცხო გარემოში, როდესაც მის გვერდით მზრუნველი იმყოფება, ცდილობს მისი თანდასწრებით შეიცნოს ახალი და უცნობი გარემო.
მედეგობა	იმეორებს წარუმატებელ მოქმედებებს (მაგ., დგება, ეცემა და ისევ დგება).		ქცევის დასასწავლად იმეორებს რთულ ქმედებებსა და საქმიანობებს.	თავდაჯერებულობის განცდისთვის იმეორებს ნაცნობ ქმედებებს.	

6. მიმართულება - ხელოვნება

6.1. ვიზუალური ხელოვნება

სტანდარტი 6.1.
ბავშვი ინტერესდება ვიზუალური ხელოვნებით და იყენებს მას თვითგამოხატვისთვის.

ესთეტიკა და კრიტიკული დამოკიდებულება	მზერას მიაპყრობს სინათლეს, მკვეთრი ფერის სათამაშოებს.	აკვირდება კონტრასტული, მკვეთრად განსხვავებული ფერის სათამაშოს.	სინჯავს სხვადასხვა ფაქტურის, მასალის ზედაპირს. მოსინჯავს საგნებს, რომლებსაც შესაძლოა ჰქონდეთ სხვადასხვანაირი ზედაპირი.	ინტერესდება სურათებით, ილუსტრაციებითა და სხვადასხვა ნაკეთოებებით.
შემოქმედებითი თვითგამოხატვა		ინტერესდება სხვადასხვა სახატავი მასალით, მაგ., სინჯავს, ხელს უჭერს, ფხვნის, ამოწმებს, როგორ კვალს ტოვებს.	გამოცდილებისა და კვლევისათვის იყენებს სხვადასხვა მასალას (მაგ., საღებავს, ფანქრებს, სათამაშო ცომს, სამგანზომილებიან მასალებს).	

6.2. საშემსრულებლო ხელოვნება

სტანდარტი 6.2.
ბავშვი ინტერესდება საშემსრულებლო ხელოვნებით და იყენებს მას თვითგამოხატვისთვის.

ესთეტიკა და კრიტიკული დამოკიდებულება		მშვიდდება წყნარი, სასიამოვნო მუსიკის მოსმენისას.	მელოდიის მოსმენისას რეაგირებს შეძახილებითა და სხეულის მოძრაობით, აქტიურად გამოხატავს ემოციებს.	ინტერესდება ცეკვით (თვალს ადევნებს და ცდილობს აჰყვეს სხვის ცეკვას).	უპირატესობას ანიჭებს ნაცნობი სიმღერებისა და რიტმის მოსმენას.
შემოქმედებითი თვითგამოხატვა	მუსიკა	სხვადასხვა ემოციური მდგომარეობისას განსხვავებული ინტონაციით ღუღუნებს და გამოსცემს ხმებს.	ცდილობს აჰყვეს სიმღერას, მუსიკას.	სხვადასხვა საგნებით სხვადასხვა ხმებს გამოსცემს.	სხვადასხვანაირად მოძრაობს მუსიკის თანხლებით ან უიმისოდ (მაგ., ცეკვით, ტაშის დაკვრით, სხეულის რხევით, რომელიც არ შეესაბამება რიტმს).
	დრამა		იმეორებს ნაცნობ მოქმედებებს (მაგ., ყურთან მიაქვს ტელეფონი).		თამაშის დროს მიზნობრივად იყენებს რეალურ ნივთებს.

7. მიმართულება - წიგნიერება

სტანდარტი 7.1.
ბავშვი ინტერესდება და სიამოვნებას იღებს მხატვრული ნაწარმოებებით.

ესთეტიკა და კრიტიკული დამოკიდებულება			ინტერესდება ილუსტრირებული წიგნებით.	
წიგნთან ურთიერთობა	უყურებს წიგნებს, როგორც საგნებს.	იკვლევს წიგნებს (მაგ., ხელით ეხება, გემოს უსინჯავს, ცდილობს გადაშალოს მზრუნველის დახმარებით, დახიოს).	ყურადღებას აქცევს წიგნში არსებულ ფერად ილუსტრაციებს.	ინტერესდება წიგნით (მაგ., წიგნს თან დაატარებს, ფურცლავს, გვერდებს ათვალიერებს და ა.შ.).

8. მიმართულება - მეცნიერება

8.1. მე და ჯანსაღი ცხოვრება

სტანდარტი 8.1.
ბავშვი სწავლობს ცხოვრების ჯანსაღ წესს, სწორად კვებას, ჰიგიენას და ფიზიკურ აქტივობას.

ფიზიკური აქტივობა	აქტიურად ამოძრავებს ხელ-ფეხს.	ცდილობს დაეუფლოს ახალ მოძრაობებს (მაგ., გადაბრუნება, წამოჯდომა, საგნის ხელში დაჭერა და სხვა).	ერთვება აქტივობებში, რომელიც მოითხოვს მოძრაობასა და გადაადგილებას (მაგ., ცოცვა, დგომა, სიარული, სათამაშოს ყუთში ჩადება და სხვა).	შინ თუ გარეთ ხალისით ერთვება თამაშებში, რომლებიც მოითხოვს ფიზიკურ აქტივობას.	მონაწილეობს მზრუნველის მიერ მართულ ფიზიკურად აქტიურ საქმიანობაში (მარტივი მოძრაობებით) 3-5 წუთის განმავლობაში.
ჯანსაღი ქცევა		ჩამოყალიბებული აქვს და ჩართულია ყოველდღიურ ინდივიდუალურ რუტინაში (მაგ., კვება, საჭირო ოთახი, ძილი, ჰიგიენა).	მზრუნველის დახმარებითა და ხელშეწყობით ჩართულია თვითმოვლის რუტინაში (ჰიგიენა, ძილი და კვება).	ერთვება ჯამრთელობის ხელშემწყობ ყოველდღიურ აქტივობებში (მაგ., დასვენება, კვება, კბილების გახეხვა).	
ანატომია			მიუთითებს სხეულის ერთ ნაწილზე მაინც, მიუხედავად იმისა, შეუძლია თუ არა სხეულის ამ ნაწილის დასახელება (მაგ.: ხელი, ცხვირი).		

8.2. დედამიწა და გარემო

სტანდარტი 8.2.

ბავშვი აკვირდება და შეისწავლის ბუნებას და მასთან ადამიანების ურთიერთდამოკიდებულებას.

ბუნება	არაცოცხალი		ბუნებაში ყოფნის დროს გამოხატავს ემოციას (მაგ., ყვავილების დანახვისას, ნიავის დაბერვისას, თოვლის მოსვლისას).	მრავალფეროვან ბუნებრივ მასალასა და ამინდზე დასაკვირვებლად იყენებს სენსორულ შეგრძნებებს.	მრავალფეროვანი ბუნებრივი მასალისა და ამინდის შესასწავლად იყენებს სენსორულ შეგრძნებებსა და მარტივ ხელსაწყოებს.
	ცოცხალი		ამჩნევს, რომ ცხოველი, ან მცენარე მოსავლელია.	ინტერესს გამოხატავს მცენარეების, ცხოველებისა და ფრინველების მიმართ.	აკვირდება ცოცხალ არსებებს ბუნებაში (მაგ., აკვირდება, ხელში იყვანს ჭიაყელას, ცდილობს დაიჭიროს ჭიანჭველა).
ეკოლოგია				იცის, სად არის ნაგვის ყუთი და სად უნდა ჩაყაროს ნაგავი.	

8.3. სხეული და მოვლენები

სტანდარტი 8.3.
ბავშვი ინტერესდება და ეცნობა საგნებისა და მოვლენების ფიზიკურ მახასიათებლებს.

ქიმია		სხვადასხვა ზომის, ფორმის, ტექსტურისა და ფერის საგნების შესასწავლად, იყენებს სენსორულ შეგრძნებებს.	ამჩნევს ნივთიერებათა გარდაქმნას; (მაგ., ამჩნევს, როგორ საქმიანობს მზრუნველი - ამზადებს სათამაშო ცომს წყლისა და ფქვილის შერევით და სხვა).	მონაწილეობს მზრუნველის მიერ მართულ ნივთიერებათა კვლევის საქმიანობებში (მაგ., თამაშობს ქვიშაში, წყალში და სხვა) და ამ დროს თავის სენსორულ შეგრძნებებთან ერთად იყენებს მარტივ ხელსაწყოებს (ნიჩაბი, ძაბრი, სხვადასხვა ზომის ჭურჭელი და სხვა).
ფიზიკა		საგნებს ადგილს უნაცვლებს.		სხვადასხვა ზომის, წონისა და ფორმის საგნებს სხვადასხვანაირად გადააადგილებს (მაგ., განსხვავებული სიჩქარით, სხვადასხვა საშუალებით - ჩანთით, კონტეინერით, ხელში დაჭერით).

8.4. ადამიანი და მსოფლიო

სტანდარტი 8.4.
ბავშვი ინტერესდება და ეცნობა სივრცეს, დროს, სხვადასხვა კულტურას, ტრადიციებს, სამოქალაქო საკითხებს.

გეოგრაფია		ცნობს მისთვის ჩვეულ ადგილებს (ოთახს, სახლს).	ითხოვს სასეირნოდ გაყვანას („ატა-ატა“).	იცის, სად არის შენახული საყვარელი სათამაშო და საჭმელი.	თამაშისას ცდილობს სივრცითი მიმართებების დაუფლებას (მაგ., თამაშისას ცდილობს ჩაძვრეს და ჩაიმალოს მუყაოს ყუთში ან გაძვრეს გვირაბში).
ისტორია	ემორჩილება ყოველდღიურ, განმეორებად მოქმედებებს – მზრუნველის დახმარებით იცავს კვებისა და ძილის რეჟიმს.		ხვდება, როდის იწყება და მთავრდება ესა თუ ის მოქმედება (მაგ., ტაშს უკრავს მუსიკის დამთავრებისას).	იცის, რას ნიშნავს რეჟიმი (მაგ., როდესაც მზრუნველი ამბობს: „სადილის შემდეგ ეზოში გავალთ“, მისთვის უკვე ნათელია, რომ ჭამის დამთავრების შემდეგ ეზოში გასასვლელად უნდა გაემზადოს).	
კულტურა და ტრადიციები			სიამოვნებს ოჯახის წევრების საზოგადოებაში ყოფნა (იღიმება, თავდაჯერებულად იქცევა).	ამჩნევს ადამიანებს შორის არსებულ მარტივ განმასხვავებელ ნიშნებს (მაგ., ამჟღავნებს ინტერესს ადამიანის მიმართ, რომელიც ატარებს სათვალეს ან სამკაულს, რომელიც განსაკუთრებულად ბრწყინავს).	იცის ოჯახის წევრების სახელები და მათი კუთვნილი ნივთები და ამჩნევს ოჯახის წევრებს შორის არსებულ მარტივ განმასხვავებელ ასაკობრივ ნიშნებს.
მოქალაქეობა			ასრულებს მარტივ მითითებებს და დამკვიდრებულ ყოველდღიურ რუტინას (მაგ., საგარეო ფეხსაცმელს იხდის და იცვამს საშინაოს, როდესაც შედის ჯგუფში; ჭამის წინ ხელებს იბანს; მზრუნველის გარეშე არ გადადის ქუჩაზე).		
			იყენებს სხვადასხვა პროფესიის რეკვიზიტებს (მაგ., ფონენდოსკოპს, ჩაქუჩს, პოლიციელის ქუდს და სხვა.).		

8.5. რიცხვები და სიდიდეები

სტანდარტი 8.5.
ბავშვი იყენებს მათემატიკურ უნარებს.

საგნების დაჯგუფება			საგანთა გროვიდან ამოარჩევს ერთ საგანს (მაგ., „მომეცი თეფში!“).
			შეთავაზებულ ფერად ფანქრებზე მზერას აჩერებს და სპონტანურად ირჩევს ერთ რომელიმე ფერს.
რიცხვები		აჩვენებს თითებით ან ასახელებს თავის ასაკს.	მზრუნველის დახმარებით ცდილობს თვლას თითებით.
გაზომვა		თამაშობს სხვადასხვა ზომისა და ფორმის სათამაშოებით.	ერთმანეთში აწყობს ორ ან სამ სხვადასხვა ზომის სათამაშო კონტეინერს.

8.6. ადამიანები და მანქანები

სტანდარტი 8.6.
ბავშვი შესაბამისი დანიშნულებით იყენებს ტექნიკას.

ყოველდღიური ტექნოლოგია		აკვირდება მანქანებისა და ელექტრონული მოწყობილობის გამოყენებას (მაგ., კომპიუტერის, მობილურის, მაგნიტაფონის, ფოტოკამერის, პლანშეტის და სხვა).	თამაშისას იყენებს სათამაშო ან მეორად ტექნიკას (მაგ., სათამაშო ტელეფონს ან კამერას, კომპიუტერის კლავიატურას, ძველ მობილურს და სხვა).	იცის, რას და სად უნდა დააჭიროს თითი მექანიკური სათამაშოს მოსამართად.
ინსტრუმენტები და ხელსაწყოები			აკვირდება და შეისწავლის სათამაშო ან ნამდვილ სამედიცინო ინსტრუმენტებს, სამშენებლო ინსტრუმენტებს და მანქანებს.	

მუხლი 7. 12-დან 36 თვემდე ასაკის ბავშვის განვითარების სფეროები და თემატური მიმართულებები

1. ფიზიკური და სენსორული განვითარება

1.1. მსხვილი მოტორიკა

სტანდარტი 1.1.
ბავშვი აკონტროლებს სხეულის მოძრაობას, მოძრაობს მიზანმიმართულად, კოორდინირებულად და ინარჩუნებს წონასწორობას (მოცემული ინდიკატორების მისაღწევად, თითოეულ ბავშვს აქვს შესაძლებლობა, გამოიყენოს ადაპტური აღჭურვილობა ან დამხმარე მოწყობილობა).

დგომა		დახრილ ზედაპირზე ან მატრასზე დგომისას, წონასწორობას ინარჩუნებს.	იცუცქება და დგება.	დგება ფეხის წვერებზე.	ბურთს ფეხს ურტყამს.
ფეხით	სიარული	დადის დახმარებით ან საყრდენზე ხელმოკიდებული.	დადის დამოუკიდებლად.	დადის უკუსვლით.	თამაშის მიზნით დადის ფეხის წვერებზე.	თავს არიდებს დაბრკოლებებს (მაგ. გვერდს უვლის ან გადააბიჯებს).

	სირბილი	დარბის სწრაფი სიარულით (ყოველთვის უდგას ერთი ფეხი ძირს).	საკმაოდ კარგად დარბის.	დარბის და დაუხმარებლად ჩერდება, თავს არიდებს დაბრკოლებებს.		დარბის ფეხის წვერებზე.	სირბილისას კუთხეებში მკვეთრად უხვევს.
	კიბეზე ასვლა-ჩასვლა	დახმარებით იწყებს კიბეზე ასვლას.	დახმარებით, ფეხის მოუნაცვლებლად იწყებს კიბეზე ჩამოსვლას.	დამოუკიდებლად, ფეხის მოუნაცვლებლად ადის კიბეზე.	დამოუკიდებლად, ფეხის მოუნაცვლებლად ჩამოდის კიბეზე.	კიბეზე ადის ფეხის მონაცვლეობით, მზრუნველის ან კიბის მოაჯირის დახმარებით.	კიბეზე ჩამოდის ფეხის მონაცვლეობით.

ველოსიპედი		ველოსიპედით გადაადგილდება სატერფულების გარეშე.	სამთვლიან ველოსიპედს მოკლე მანძილზე ატარებს სატერფულების გამოყენებით და ზოგჯერ ფეხის კვრით	სამთვლიან ველოსიპედს ატარებს სატერფულების ალტერნატიულად გამოყენებით.
ხტომა		ადგილზე ხტის.	გადახტება მოკლე მანძილზე.	ახტება დაბალ დაბრკოლებას.
ძრომა		ძვრება ტახტზე.	დამოუკიდებლად ძვრება სასრიალოს კიბეზე და ჩამოსრიალდება.	სავარჯიშო კიბეზე მიძვრება და ხტება ქვედა საფეხურიდან.
სროლა და დაჭერა	ბურთს აგორებს.	ბურთს თავს ზემოთ აგდებს და ინარჩუნებს წონასწორობას.	ბურთს მოშორებით მდგარ ყუთში აგდებს.	გაჩერებულ მდგომარეობაში მყოფი მკერდზე მიკრობით იჭერს დიდი ზომის ბურთს.

1.2. წვრილი მოტორიკა

სტანდარტი 1.2.
ბავშვი აკონტროლებს და კოორდინირებულად იყენებს სხეულის წვრილ კუნთებს.

საგნებით	ჩაჭიდება	იშვერს საჩვენებელ თითს (დანარჩენი თითები მომუშტული აქვს).	იჭერს ფანქარს შუა თითზე დაყრდნობით, ცერა და საჩვენებელ თითებს შორის.

	ხელის მიწვდენა	სათამაშო ერთი ხელით უჭირავს შუახაზზე და მეორეთი მანიპულირებს.	საგნებს დიდ ყუთში აწყობს.	პატარა ნივთებს მცირე ზომის კონტეინერში (მაგ., ბოთლში) აწყობს.	ატრიალებს კარის სახელურს.	ხსნის პატარა შეფუთულ ნივთს.	
	კუბურები	აგებს კოშკს 2 კუბურით.	აგებს კოშკს 4 კუბურით.	აგებს კოშკს 6 კუბურით.	სამი კუბურით აწყობს მატარებელს.	აგებს კოშკს დაახლოებით 8 კუბურით.	3 კუბურით აშენებს ხიდს (ნიმუშის მიხედვით).
	ფურცელი და მაკრატელი	მას შემდეგ, რაც მზრუნველი ფურცელს გამოაცალკევებს, ეხმარება მას გადაფურცვლაში.	გადაფურცლავს თითო-თითო ფურცელს.	ჩაჭრის მაკრატლის გამოყენებით (ერთით და არა განგრძობითი მოძრაობებით).	ჭრის სწორ ხაზზე, ჩაჭრის განცალკევებული მოძრაობებით.		
თვალის და ხელის კოორდინაცია	წერა	იჭერს ფანქარს და ცდილობს დაჯღაბნოს ფურცელზე ან რომელიმე სხვა ზედაპირზე	იჭერს ფანქარს და ცდილობს გადახატოს ვერტიკალური ხაზები.	იჭერს ფანქარს და ცდილობს გადახატოს წრე და ჰორიზონტალური ხაზები.	ხატავს პირველ განზრახულ მონახაზს ან სპონტანურ ფორმებს (თითქოს ნახატს ხატავდეს ან წერდეს).		
	დაფა გეომეტრიული ფორმის ჭრილებით	შეუსაბამებს და ათავსებს წრიული ფორმის ნაწილს გეომეტრიული ფორმის ჭრილებიან დაფაზე.	შეუსაბამებს და ათავსებს ოთხკუთხა ფორმის ნაწილს გეომეტრიული ფორმის ჭრილებიან დაფაზე.	შეუსაბამებს და ათავსებს სამკუთხედის ფორმის ნაწილს გეომეტრიული ფორმის ჭრილებიან დაფაზე.			
	მძივები		მყარ თოკზე მსხვილი მძივის აცმას ცდილობს, მაგრამ თოკი ვერ გამოაქვს ბოლომდე.	თოკზე სამ მსხვილ მძივს ასხამს.	თოკზე ასხამს საშუალო ზომის მძივებს.		

1.3. სენსორულ-მოტორული უნარები

სტანდარტი 1.3.
ბავშვი იყენებს შეგრძნებებს (მხედველობას, სმენას, შეხებას, გემოვნებას, ყნოსვას) რომ შეასრულოს გარკვეული მოძრაობები, შეძლოს კოორდინაცია, გარემოს აღქმა და შეცნობა.

სმენა და მხედველობა	ჰყვება მუსიკას სხეულის მოძრაობებით.	ათვალიერებს ნივთებს და ნაცნობი საგნების/დამახასიათებლების იდენტიფიკაციას აკეთებს.	რეაგირებს დაძახებაზე.	ბაძავს ცხოველებს ხმითა და მოძრაობით.	სიამოვნებს, წიგნს რომ უკითხავენ და დამოუკიდებლად ათვალიერებს.

შეხება და გემო	მოსწონს „ჭუჭყიანი“ საქმიანობები (მაგ., წყლით, საკვებით).	რეაგირებს სხვადასხვა შეგრძნებებზე (ტემპერატურა და გემო).	ეხება, სინჯავს და შეიცნობს სხვადასხვა ზედაპირისა და მასალის საგანსა და ნივთიერებას.	თამაშობს წყლითა და ქვიშით.	ნაცნობ ნივთებს შეხებით ცნობს.

ყნოსვა	უსიამოვნო სუნზე მოძრაობითა და სახის გამომეტყველებით რეაგირებს.	ყნოსვის შეგრძნებას იყენებს საგნების შესამეცნებლად.	ყნოსვის შეგრძნებას იყენებს საგნების და მასალის იდენტიფიკაციისა და დიფერენცირებისთვის.

კინესთეტიკა	ბაძავს მოზრდილის მოძრაობებს (მაგ., ცეკვავს).	შეისწავლის უცნობ გარემოს (მიდის ჯერ ერთ, მერე მეორე საგანთან).	მოსწონს ჭიდაობა და „უხეში“ თამაშები.	სივრცეში კოორდინირებულად, დაბრკოლებების გადალახვით გადაადგილდება (მაგ., შემოუვლის მაგიდას ან რაიმე სხვა საგანს, თუ ეს საგანი მას გზაზე ეღობება).

2. სოციალურ-ემოციური განვითარება

2.1. თვითშეფასება

სტანდარტი 2.1;
ბავშვი ამჟღავნებს ცოდნას და რწმენას საკუთარი თავისა და შესაძლებლობების მიმართ

მიჯაჭვულობა	თავს უსაფრთხოდ გრძნობს ახლობელ უფროსებთან (მაგ., ეძებს მათ, როდესაც ეშინია ან დაწყნარება სურს).	ძირითადი მზრუნველის გარდა გამორჩეულ ურთიერთობას ამყარებს კიდევ ერთ უფროსთან, რომელიც რეგულარულად და ჰარმონიულად ურთიერთობს მასთან.	დამოუკიდებლად ან თანატოლებთან თამაშის დროს პერიოდულად ამოწმებს მზრუნველის მზადყოფნას დასახმარებლად, რათა თავდაჯერებულად იგრძნოს თავი.	საყვარელი ადამიანების მიმართ მესაკუთრის დამოკიდებულება აქვს (მაგ., სიტყვიერად გამოხატავს „ჩემი დედიკო“).
	აღიზიანებს ძირითად მზრუნველთან განშორება (მაგ., როცა დედა მიდის. სამსახურში).		ნაცნობ გარემოში იოლად ეგუება მზრუნველთან განშორებას.	

თვითიდენტობა	როდესაც ეკითხებიან, მიუთითებს საკუთარი სხეულის ნაწილებზე (მაგ., სადა გაქვს ცხვირი? მაჩვენე შენი ყური).	ცნობს და ეძახის საკუთარ თავს სარკეში.	რეაგირებს, როდესაც სახელით მიმართავენ.	იცის საკუთარი, ოჯახის წევრების, აღმზრდელებისა და რამდენიმე თანატოლის სახელი.

ინიციატივა	მცირე ხნით (10-15 წუთით) ირთობს საკუთარ თავს.	ცდის საკუთარ შესაძლებლობებს, ამოწმებს, სად გადის აკრძალვებისა და შესაძლებლობების ზღვარი (მაგ., იმეორებს იმ მოქმედებას, რომლის შესრულების დროს ერთხელ უკვე განიცადა მარცხი).	სათამაშოდ იწვევს მზრუნველს, არის თამაშის ინიციატორი, წამომწყები.	აკეთებს არჩევანს, რა ტანსაცმელი ჩაიცვას, რა ითამაშოს.	
კომპეტენტურობა	ახალი აქტივობის განხორციელებისას მზრუნველს შეჰყურებს და იღიმება წარმატების შემთხვევაში.	ისე მოქმედებს, თითქოს შეუძლია ახალ ამოცანასთან ან აქტივობასთან გამკლავება (მაგ., ცდილობს მზრუნველისათვის განკუთვნილი ცოცხით გამოგავოს იატაკი).	იყენებს სიტყვებს: „მე“, „ჩემი“, „ვიცი“, „მე თვითონ“.	აღიარებს საკუთარ მიღწევებს. გამოხატავს სიხარულს და უზიარებს სხვებს (მაგ., მზრუნველს აჩვენებს შესრულებულ ნამუშევარს- „შეხედე, რა გავაკეთე“).	ცდილობს იზრუნოს საკუთარ თავზე.

2.2. ემოციური კომპეტენცია

სტანდარტი 2.2;
ბავშვი ამჟღავნებს ემოციურ კომპეტენციებს.

ემოციების გაგება	აღიქვამს სხვის მიერ გამოხატულ სხვადასხვა ემოციას (მაგ., სიხარულს, შიშს, მოწყენილობას).	განასხვავებს თავის განცდებს - სიხარულს და სევდას.	სწორად აღიქვამს საკუთარ ემოციებს და იცის, რომ ჩვეულებრივია, როდესაც ზოგჯერ მოწყენილობას გრძნობს, ზოგჯერ - სიხარულს და ზოგჯერ გაბრაზებას.	ამჩნევს და ასახელებს სხვების ემოციებს (მაგ., სიხარულს, შიშს, მოწყენილობას).	ამჟღავნებს ცნობისმოყვარეობას, როდესაც სხვა ბავშვი ნაწყენია.
ემოციების გამოხატვა	გამოხატავს ემოციებს, განცდებს ნაცნობი ადამიანების, ცხოველების ან საგნების მიმართ (ეხუტება და კოცნის მშობლებს).		ასახელებს რამდენიმე გრძნობას, როგორიცაა: სიხარული, წყენა, შიში.		
ემოციების და ქცევის მართვა	ავლენს უსაფრთხოების შეგრძნებას ახლობელ მზრუნველებთან, ეძებს მათ, როდესაც ეშინია ან დაწყნარება სურს.		ეძებს მზრუნველის მხარდაჭერას და ყურადღებას, როდესაც ძლიერი ემოციები იპყრობს.		

იმპულსების და ქცევის მართვა	ემორჩილება მზრუნველის მარტივ მითითებას (მაგ., წაიღე, მოიტანე, მომეცი, დადე).	უმეტეს შემთხვევაში ცვლის ქცევას მზრუნველის მოთხოვნის მიხედვით.	იწყებს იმპულსების კონტროლს (მაგ., ამბობს - „არა“, როდესაც უწვდიან აკრძალულ ნივთებს. ცდილობს თავი შეიკავოს და ფეხი არ დაადგას იატაკზე დაგდებულ წიგნს).

2.3. სოციალური კომპეტენცია

სტანდარტი 2.3;
ბავშვი ავლენს პროსოციალურ ქცევას.

სოციალური მოლოდინები და ნორმები	იცის, რომ შეუძლია ითამაშოს ნებადართული ნივთებით, მაგრამ თუ აკრძალულ ნივთს აიღებს, მზრუნველი აუცილებლად მიაქცევს ყურადღებას.	იწყებს იმის გააზრებას, რომ ზოგიერთი ნივთი მას ეკუთვნის, ზოგიერთი - სხვას (მაგ., სათამაშოზე შეუძლია თქვას „ჩემია“, შეუძლია შეასრულოს მითითება: „მოიტანე ბებოს სათვალე!“).	ეხმიანება მზრუნველის სიტყვიერ მისალმებას, შეგებებას.	ითვალისწინებს და იცავს მარტივ წესებს, შეხსენების შემთხვევაში, ხვდება, რა შედეგი მოჰყვება წესების დარღვევას.	გამოართმევს და მზრუნველის დახმარებით, თვითონაც აძლევს თამაშის დროს თანატოლებს სათამაშოებს. სათამაშოს პატრონს უბრუნებს.	იცის, რომ „ცუდ ქცევას“ მზრუნველისაგან უარყოფითი რეაქცია მოჰყვება.
ურთიერთობა	იმეორებს ან ბაძავს რაღაც მოქმედებებს, როდესაც იცის, რომ სხვები უყურებენ.	იმეორებს მოქმედებას, რათა მიიღოს პასუხი მზრუნველისაგან ან სიტყვიერად მიმართავს მზრუნველს ყურადღების მისაპყრობად.	ჰყავს გამორჩეული თანატოლები, რომლებთანაც უყვარს თამაში.	მზრუნველს ესაუბრება ახლახან დასრულებული საქმიანობის შესახებ.	ჰბაძავს მზრუნველის ქცევას (მაგ., წიგნს „კითხულობს“ იმ მზრუნველთან ერთად, რომელიც უკითხავს).	
სოციალური თამაში	სხვა ბავშვების მიმართ ამჟღავნებს ინტერესს, ცდილობს მიუახლოვდეს და შეეხოს მათ.	უხარია სხვა ბავშვების გარემოცვაში ყოფნა.	ბავშვებთან ერთად თამაშობს გარკვეული ხნის განმავლობაში და იმეორებს მზრუნველის ქცევას (მაგ., „ატარებს მანქანას“, „აჭმევს თოჯინას“).	ეხალისება სხვა ბავშვის გვერდით თამაში.	ნაცნობ ბავშვებთან თამაშის დროს ბუნებრივად ამჟღავნებს მათ მიმართ კეთილგანწყობას.	ზოგჯერ განცალკევდება მზრუნველისაგან მეგობართან სათამაშოდ.

კონფლიქტის მოგვარება	გამოკვეთს, რას ანიჭებს უპირატესობას და რა აქვს განზრახული, შეკითხვებზე „კი-არა“ პასუხების მეშვეობით.	თავისი მოთხოვნის საპასუხოდ ცდილობს მზრუნველის დახმარების მიღებას.	მზრუნველის დახმარებას პოზიტიურად და კეთილგანწყობით პასუხობს.	განაცხადებს უფლებას საკუთრებაზე (მაგ., ამბობს: „ჩემია!“).	ემორჩილება მზრუნველის ჩარევას, სათამაშოების გამო წარმოქმნილი დავის დროს, რაც დავის, უთანხმოების მოლაპარაკების გზით მოგვარებას გულისხმობს.	მზრუნველის დახმარებით ურთიერთობს სხვა ბავშვებთან კონფლიქტის მოსაგვარებლად.

3. კომუნიკაციური უნარების, ენისა და მეტყველების განვითარება

3.1 რეცეპტული ენა

სტანდარტი 3.1.
ბავშვი ავლენს მოსმენის უნარს და გებულობს მოსმენილის მნიშვნელობას.

სიტყვების მნიშვნელობა	ადეკვატურად რეაგირებს ნაცნობ სიტყვებზე (მაგ., თითს იშვერს, ასახელებს, იღებს, უყურებს ან აწვდის).	ესმის პირის ნაცვალსახელები და რამდენიმე ზმნისა და ზედსართავის მნიშვნელობა.	ესმის ზმნების მნიშვნელობა (ასახელებს ან ანსახიერებს).	ესმის ზედსართავი სახელების მნიშვნელობა (მაგ., ცხელი, ჭუჭყიანი, ბედნიერი/გახარებული, სველი, მშრალი).	ესმის ყველა ძირითადი ზმნის, უმრავლესი ძირითადი ზედსართავის, ზოგიერთი წინდებულის/თანდებულის მნიშვნელობა.
		ესმის 50-80 სიტყვის მნიშვნელობა (მიანიშნებს ყოველდღიური მოხმარების ნივთებსა თუ სურათებზე).		ესმის რამდენიმე ასეული სიტყვის მნიშვნელობა.	

ინსტრუქციები	ასრულებს ერთსაფეხურიან ინსტრუქციას (მაგ., „აიღე თოჯინა!“).	ასრულებს ერთსაფეხურიან ინსტრუქციას ორი საგნის ამორჩევით (მაგ., „მიეცი თოჯინას ბოთლი“, როცა ბოთლი იქვეა).	ასრულებს ორსაფეხურიან ინსტრუქციას, რომელშიც მოქმედებები ერთმანეთს უკავშირდება (მაგ., „აიღე ხელსახოცი და პირი მოიწმინდე“).	ასრულებს ორსაფეხურიან ინსტრუქციას, რომელშიც მოქმედებები შეიძლება არ უკავშირდებოდეს ერთმანეთს (მაგ., „თუ შეიძლება, აალაგე შენი სათამაშოები და მერე ჩაიცვი ფეხსაცმელი!“).

3.2. ექსპრესიული ენა და მეტყველება

სტანდარტი 3.2.
საკუთარი აზრების გამოსახატავად ბავშვი იყენებს სიტყვებს, ჟესტიკულაციას და გამართულად საუბრობს.

არავერბალური	ესმის თითით მინიშნება და თვითონაც იყენებს კომუნიკაციისთვის.	მიუთითებს დისტანციაზე მყოფ ობიექტზე ეზოში - ყურადღების მისაქცევად, ინფორმაციის მისაღებად და სხვა.	ამყარებს ურთიერთობას უსიტყვოდ - სხეულის მოძრაობით, სახის გამომეტყველებით.	ერთდროულად იყენებს მარტივ სიტყვებსა და ჟესტებს.	თავისი განცდების, არჩევანის, სურვილის გამოსახატავად, თავისუფლად იყენებს სხვადასხვა საშუალებას - როგორც სიტყვებს, ისე ჟესტებს.
ვერბალური	წარმოთქვამს პირველ სიტყვებს.	წარმოთქვამს 5-20 მარტივ სიტყვას.	ორ სიტყვას ერთმანეთთან აკავშირებს.	იყენებს უარყოფით შესიტყვებებს (მაგ., „არ მინდა!“).	იმ მნიშვნელობების გამოსახატავად, რომელთა აღმნიშვნელებიც არ იცის, თავად აწარმოებს, იგონებს ახალ სიტყვებს (მაგ., ნაცვლად იმისა, რომ თქვას - „კოვზით ურევს“, ამბობს - „ანკოვზიალებს“, „ადექის“ ნაცვლად - „აჯექის“).
			წარმოთქვამს 100-მდე სიტყვას.		

3.3. პრაგმატული ენა

სტანდარტი 3.3.
ბავშვი ზეპირ მეტყველებას სხვადასხვა მიზნისათვის იყენებს (პრაგმატული განვითარება).

ინტერაქცია	ურთიერთობისათვის იყენებს სიტყვებს, სხვადასხვა აზრის გამოსახატავად ცვლის ინტონაციას.	მარტივ შეკითხვებზე ერთი სიტყვით პასუხობს.	საუბრობს უმრავლესობისათვის გასაგებად.	პასუხობს „რა“, „სად“ „ვინ“ შეკითხვებზე - პასუხი უფრო ვრცელია, ვიდრე „კი“ ან „არა“.	შთაბეჭდილებებს უზიარებს სხვებს.
ამბის მოყოლა		ამბავს ცალკეული სიტყვების წარმოთქმით გადმოსცემს.	თავისთვის ლაპარაკობს თამაშის დროს და ასახელებს იმას, რასაც ხედავს ან აკეთებს.	ამბავს ორ-სამ სიტყვიანი წინადადებებით გადმოსცემს.	აღწერს იმას, რაც აღიქვა წარსულში. მოვლენის აღწერის დროს ქრონოლოგიის დაუცველად ჩამოთვლის იმ ერთეულებს, რაც მისთვის მნიშვნელოვანია.

3.4. წერა-კითხვის საბაზისო უნარები

სტანდარტი 3.4.
ბავშვი იყენებს წერისა და კითხვის უნარებს.

ფონოლოგია	ნაცნობ ლექსებს ასრულებს ბოლო სიტყვით.	მზრუნველის დახმარებით ტაშით ჰყვება მარტივ რიტმს.	იმიტირებს ტემპსა და სიჩქარეს (მაგ., ტაშის დაკვრა ჩქარა, ტაშის დაკვრა ნელა ან პირიქით - ჯერ ჩქარა, შემდეგ ნელა).	იმეორებს ფრაზებს მისთვის ნაცნობი ლექსებიდან, შეუძლია მოკლე, ერთსტროფიანი ლექსის დაზეპირება.	მღერის სიმღერებს, ამბობს ლექსებს, მონაწილეობს თამაშებში, რომლებიც ენის ბგერების ჟღერადობასა და რიტმიკასთან არის დაკავშირებული (მაგ., მზრუნველის დახმარებით სიმღერას ტაშს აყოლებს ან ტაშს უკრავს მაშინ, როდესაც ამას სიმღერის შინაარსი მოითხოვს).	

კითხვა	წიგნი წასაკითხად მიაქვს მზრუნველთან.	ერთმანეთისგან განასხვავებს სურათსა და ნაწერს.	ხვდება, რომ სურათი და სიტყვები ავსებს ერთმანეთს.	განასხვავებს სხვადასხვა ბეჭდვით გამოცემას. (მაგ., გაზეთს, წიგნს).	ნაცნობი წიგნის სურათის მიხედვით, წინასწარ ამბობს, რა მოხდება წიგნში შემდეგ.	ცნობს ისეთ ნიშნებს, სიმბოლოებს, რომლებიც გარემოში ხვდება (მაგ., სიტყვებს - „ღიაა“, „დაკეტილია“).

წერა	აკეთებს უნებლიე მონახაზებს და სხვებს აჩვენებს.	ცდილობს კონტურებიანი ფიგურის ან ნახატის გაფერადებას.	მიზანმიმართულად აკეთებს მარტივ მონახაზებს, ვითომ წერს.	ავლებს ჰორიზონტალურ და ვერტიკალურ ხაზებს.

4. შემეცნებითი განვითარება

4.1. ცნობისმოყვარეობა და ყურადღება

სტანდარტი 4.1.
ბავშვი ავლენს ცნობისმოყვარეობას სიახლის მიმართ, შეუძლია შეაჩეროს და შეინარჩუნოს ყურადღება მოცემულ ამოცანაზე.

ცნობისმოყვარეობა	იჩენს ინტერესს ახალი საქმიანობებისა და სათამაშოს შემადგენელი ნაწილების მიმართ.	აქვს გამორჩეული და საყვარელი სათამაშო.	ინტერესდება და სვამს შეკითხვებს მისთვის უცხო ადამიანებისა და საგნების შესახებ (ვინ არის ეს, რა არის ეს?).	უპირატესობას ანიჭებს ერთ რომელიმე მოქმედებას (მაგ., კუბურებით თამაშს, ბურთის გაგორებას, ხატვას ან სხვ.).	სვამს კითხვებს ადამიანების საქმიანობის შესახებ (მაგ., როცა ხედავს, რომ ბაბუა რეცხავს მანქანას, ეკითხება: „რას აკეთებ, ბაბუ?“).	სვამს შეკითხვებს : „რატომ?“, „სად?“.

ყურადღების კონცენტრაცია	განაგრძობს საქმიანობას დროის გარკვეულ მონაკვეთში (3-5 წუთის განმავლობაში).	თავისივე ინიციატივით წამოწყებულ საქმიანობაში ჩართულია გარკვეული დროის განმავლობაში (5-10 წთ).	დაჟინებით მოითხოვს მის მიერ წამოწყებული საქმიანობის დამთავრებას.	თავისივე ინიციატივით წამოწყებულ საქმიანობაში ჩართულია დაახლოებით 30 წუთის განმავლობაში.

4.2. შემოქმედებითობა და პრობლემის გადაჭრა

სტანდარტი 4.2.
ბავშვი შემოქმედებითად უდგება ყოველდღიურ საქმიანობას და ეძებს პრობლემის გადაჭრის სხვადასხვა გზებს.

შემოქმედებითობა	იწყებს საგნების განსხვავებულად და შემოქმედებითად გამოყენებას (მაგ., ცლის სათამაშოების ყუთს, გადმოაბრუნებს და ზედ აშენებს კოშკს).		საგნებს განსხვავებულად და შემოქმედებითად იყენებს (მაგ., ჯოხს იყენებს როგორც ცხენს, ან თოფს და ა.შ.).	ცდილობს მოქნილად და გონივრულად მიუდგეს ამოცანას, მის გადასაჭრელად ცვლის მოქმედების ხერხს.
პრობლემის გადაჭრა	ზოგიერთ შემთხვევაში არასტანდარტულად იყენებს საგნებს (მაგ., სახლობანას თამაშის დროს ჩანგლის მაგივრად ფანქარს ხმარობს).	უკვე ნაცნობ წარმატებულ სტრატეგიას იყენებს ახალ სიტუაციაში.	პრობლემის გადაჭრას ცდილობს სხვადასხვა გზით (ცდისა და შეცდომის მეთოდით) და წარუმატებლობის შემთხვევაში, ითხოვს დახმარებას.	პრობლემის გადასაჭრელად იყენებს მინიმუმ ორ განსხვავებულ სტრატეგიას.

4.3. აზროვნება და კვლევა

სტანდარტი 4.3.
ბავშვი ავლენს გამოცდილების ინტერპრეტაციის უნარს, სწვდება მიზეზშედეგობრიობას, იწყებს კრიტიკულ და სიმბოლოებით აზროვნებას.

სიმბოლური აზროვნება	სათამაშოს ეთამაშება, როგორც ცოცხალს.	თამაშისას ერთდროულად იყენებს როგორც სათამაშოს, ისე რეალურ ნივთს (მაგ., თოჯინას აჭმევს ნამდვილი კოვზით).	ძველ, ნაცნობ საგნებს ცდილობს ახალი დანიშნულება მოუძებნოს (მაგ., თოჯინისთვის საჭმლის მომზადებისას, დანის ნაცვლად, დასაჭრელად ფანქარს იყენებს).	ანსახიერებს ადამიანის, საგნის, ცხოველის რომელიმე ძირითად მახასიათებელს, მაშინაც კი, თუ განსასახიერებელ ობიექტს ვერ ხედავს (მაგ., აჩვენებს, რისი გაკეთება შეუძლია ძაღლს და ყეფს).
რეალობა და ფანტაზია	ჰბაძავს ცხოველების ხმას.	იწყებს წარმოსახვით თამაშს (მაგ., აჭმევს თოჯინას, არწევს ხელში და ა.შ.).	ისეთი რეაქცია აქვს მსახიობზე, კოსტიუმირებულ ადამიანებზე, თითქოს ისინი ნამდვილად ის პერსონაჟები ყოფილიყვნენ, რომლებსაც განასახიერებენ.	როლებისა და სიტუაციების გათამაშებისას ხმას, მეტყველებას და ქცევას ერთმანეთს შეუსაბამებს (მაგ., ჩვილის განსახიერებისას დახოხავს და „აღუ-აღუს“ გაიძახის).
მიზეზშედეგ-ობრიობა	შედეგის მისაღწევად მრავალჯერ იმეორებს ქმედებას.	იმეორებს ლოგიკურად დაკავშირებულ მოქმედებებს (მაგ., ბანს და ამშრალებს თოჯინას).	იწყებს ორი მოვლენის ერთმანეთთან დაკავშირებას (მაგ., იმიტომ დაბნელდა, რომ მზე ჩავიდა).	ინტერესდება და სვამს შეკითხვებს სხვების მოქმედებასთან დაკავშირებით, რათა დაინახოს საბოლოო შედეგი (მაგ., ითხოვს ხელში აყვანას, რომ დაინახოს როგორ იხარშება კარტოფილი).

ინტერპრეტაცია	ხვდება, რომ ქცევა დაკავშირებულია რაიმე მოვლენასთან (მაგ., როცა დედა ქურთუკს აცმევს, იცის, რომ ეს გარეთ გაყვანას მოასწავებს).	შეუძლია საგნის მსგავსით ჩანაცვლება (მაგ., ქვაბის თავსახურს იყენებს, როგორც მანქანის საჭეს).	ერთ მოქმედებას მეორეთი ანაცვლებს (მაგ., ეს არ გამომივიდა, სამაგიეროდ, ეს გავაკეთე).
კვლევა	ესმის ნაცნობი საგნების დანიშნულება (მაგ., კოვზს იღებს ჯამიდან და იდებს პირში).	აკვირდება და მზრუნველის დახმარებით მანიპულირებს საგნებით, რათა შეძლოს მსგავსებისა და განსხვავების შემჩნევა.	ცდისა და შეცდომის მეთოდით პოულობს მისთვის საინტერესო ობიექტის გამოყენების გზას.

5. დამოუკიდებლობა და ადაპტური ქცევის განვითარება

5.1. დამოუკიდებლობა და ინიციატივა

სტანდარტი 5.1.
ბავშვი ავლენს ინიციატივას და დამოუკიდებლობას.

ავტონომია	ცდილობს, რომ თვითონ გააკეთოს და უძალიანდება მზრუნველს (მაგ., უნდა თვითონ ჭამოს, ჩაიცვას)		ავლენს დამოუკიდებლობის სურვილს და ცდილობს მზრუნველის მოშორებას.		ითხოვს რაღაცების დამოუკიდებლად კეთებას (მაგ., კვების, ჩაცმის დროს ან სათამაშოს მუშაობის გამორკვევისას).	
დამოუკიდებლობა	იწყებს ახალი მოქმედებების ათვისებას და საგნებით სარგებლობისას სხვადასხვა ხერხს მიმართავს (მაგ., ადრე თუ პირში იდებდა სათამაშოს, ახლა ათვალიერებს და თამაშობს).	მოსწონს უფროსების მიბაძვა.	ათვალიერებს უჯრებსა და თაროებს, ატრიალებს სახელურებს.	სათუთად ეპყრობა მტვრევად საგნებს	მონაწილეობს დალაგებაში (სათამაშოების, ტანისამოსის და სხვ.) და იცის საკუთარი ნივთების ადგილი.	იჩენს მაგიდის გაშლის სურვილს.
არჩევანი	აქვს ამოჩემებული საგნები, ადამიანები, გემოები.	მიუთითებს თავის არჩევანზე და მზრუნველს „არა“-ს ეუბნება.		უპირატესობას ანიჭებს ამა თუ იმ სათამაშოს, წიგნს და თამაშს.	აკეთებს მარტივ, „კი თუ არა“ არჩევანს.	
ინიციატივა	ცდილობს გარკვევას, სად იმყოფება ახალ გარემოში მოხვედრისას - ათვალიერებს გარემოს და შეიცნობს მას.	მზრუნველთან „მიწოდების თამაშის“ წამოსაწყებად იწყებს საგნების სროლას.		ინიცირებას უკეთებს საქმიანობას მისთვის ახალი მასალის გამოსაყენებლად.	გამოთქვამს თავის აზრს, რისი გაკეთება სურს.	

5.2. თვითმოვლა

სტანდარტი 5.2;
ბავშვი ავლენს პირადი ჰიგიენისა და თვითმომსახურების უნარ-ჩვევებს.

<table>
<tr><td rowspan="2">კვება</td><td colspan="2">იჭერს და სვამს ჭიქიდან (ცოტათი ღვრის).</td><td colspan="2">ცალი ხელით უჭირავს პატარა ჭიქა.</td><td rowspan="2">თითებით სწორად იჭერს კოვზს.</td><td colspan="2">ასხამს სასმელს პატარა დოქიდან ან ბოთლიდან.</td></tr>
<tr><td>იკვებება კოვზით, მიაქვს პირთან (ცოტათი ღვრის).</td><td>საგნებს განასხვავებს საკვებისგან, თუმცა შეიძლება მაინც გაუსინჯოს გემო, თუკი ისინი გემრიელად გამოიყურება (მაგ., სათამაშო ცომი, საპონი და სხვ.).</td><td>თამაშობს საკვებით.</td><td>იყენებს ჩანგალს და ხელსახოცს.</td><td>საკუთარ თავს ემსახურება მაგიდასთან (საკვების გადაღებისას შეიძლება ცოტა დაეყაროს, ან ზედმეტად ცოტა ან ბევრი გადაიღოს).</td></tr>
<tr><td rowspan="3">ჩაცმა-გახდა</td><td colspan="2" rowspan="2">იძრობს წინდებს.</td><td>იხდის ფეხსაცმელს, როცა გაუხსნიან.</td><td>სხვისი დახმარებით იცვამს ფეხსაცმელს.</td><td>სხვისი დახმარებით იხდის ტანსაცმელს (ჟაკეტი, მაისური, შარვალი, ფეხსაცმელი, წინდა და საცვალი; შეიძლება დახმარება დასჭირდეს შესაკრავებთან და ვიწროყელიან ტანსაცმელთან)</td><td>სხვისი დახმარებით იცვამს ტანსაცმელს (ქუდი, ფეხსაცმელი, წინდები, შარვალი, საცვალი, მაისური, ჟაკეტი, ქურთუკი; დახმარება შეიძლება დასჭირდეს შესაკრავებთან და წაღმა-უკუღმა პირის გასარკვევად).</td></tr>
<tr><td>შეუძლია დიდი ელვის აწევ-ჩაწევა</td><td colspan="2">ხსნის დიდი ზომის ღილებს</td><td>კრავს დიდი ზომის ღილებს</td></tr>
<tr><td>ტუალეტის ჩვევა</td><td>ავლენს შარდვისა და დეფეკაციის კონტროლის პატერნებს (მშრალია 1-2 საათის განმავლობაში; დეფეკაცია მოსალოდნელია ხშირად კვების შემდეგ).</td><td>მზრუნველის დახმარებით ჯდება ქოთანზე ან ტუალეტის ადაპტირებულ საჯდომზე.</td><td>წინასწარ იტყობინება საჭიროების შესახებ (შეიძლება ორივე ფუნქციისთვის ერთსა და იმავე სიტყვას იყენებდეს).</td><td>უმეტესწილად სწორად ასახელებს საჭიროებას, განასხვავებს შარდვასა და დეფეკაციას.</td><td>დამოუკიდებლად იყენებს ტუალეტს, დახმარება სჭირდება გასუფთავებაში (ქაღალდის რაოდენობასა და გამოწმენდაში).</td></tr>
<tr><td rowspan="3">ჰიგიენა</td><td colspan="2" rowspan="3"></td><td colspan="2">მზრუნველის დახმარებით იბანს და იმშრალებს ხელს.</td><td>დამოუკიდებლად იმშრალებს ხელებს.</td></tr>
<tr><td colspan="2">ცხვირს იხოცავს მზრუნველის დახმარებით.</td><td>ცხვირს იხოცავს, მაგრამ მზრუნველის შეხსენება სჭირდება, რომ ბოლომდე მოიწმინდოს ან/და ცხვირსახოცი ურნაში ჩააგდოს.</td></tr>
<tr><td colspan="3">მზრუნველის დახმარებით ცდილობს კბილების გახეხვას</td></tr>
</table>

5.3. დაცულობა

სტანდარტი 5.3;
ბავშვი ავლენს, რომ თავს დაცულად გრძნობს, ამჟღავნებს ნდობას და უსაფრთხოების წესების ცოდნას.

უსაფრთხოება	ესმის „არას“ მნიშვნელობა, თუმცა ყოველთვის არ ემორჩილება აკრძალვას.	მოზრდილის გაფრთხილებას საშიშროების შესახებ სიტყვიერად ან სახის გამომეტყველებით პასუხობს (მაგ., სიტყვაზე, „ცხელია!“, უკან იხევს).	ითვალისწინებს უსაფრთხოების წესებს (მაგ., ქუჩაზე გადასვლისას ხელს ჰკიდებს მზრუნველს).	თავიდან იცილებს რისკებსა და ნაცნობ საფრთხეს (მაგ., არ ჰკიდებს ხელს გახურებულ ზედაპირს, ბასრ საგნებს).
დაცულობის განცდა	მზრუნველის თანდასწრებითა და დახმარებით მშვიდად თამაშობს სათამაშო მოედანზე უცხო ბავშვების გვერდით.	მზრუნველის დახმარებით უერთდება მოთამაშე ბავშვების ჯგუფს.	მზრუნველის დახმარებით იწყებს რიგითობის დაცვას და განაწილებას.	იცავს ჯგუფური მოქმედების მარტივ წესებს.

5.4. ადაპტური ქცევა

სტანდარტი 5.4;
ბავშვი ამჟღავნებს მოქნილობას და გარემოსა და ყოველდღიური საქმიანობის ცვლილებას უსადაგებს თავის ქცევას.

მოქნილობა	თავისუფლად გრძნობს თავს უცხო გარემოში, როდესაც მის გვერდით მზრუნველი იმყოფება, ცდილობს მისი თანდასწრებით შეიცნოს ახალი და უცნობი გარემო.	სახლის გარეთ, მაგრამ ნაცნობ გარემოში, შორდება ძირითად მზრუნველს.	ამჟღავნებს, რომ მარტივად და მშვიდად იცვლის ადგილს მზრუნველთან ერთად (იქნება ეს სახლი, ეკლესია, მანქანა, მაღაზია თუ სათამაშო მოედანი).	სვამს კითხვებს გარემოს შესახებ ან განსხვავებულად იქცევა, როცა ახალ გარემოში ხვდება.
მედეგობა	თავდაჯერებულობის განცდისთვის იმეორებს ნაცნობ ქმედებებს.	ითხოვს - „კიდევ/მეტი“, იმისთვის, რომ რაღაც განმეორებით სცადოს,	საკუთარი მიღწევები კმაყოფილებას განაცდევინებს.	მიზნის მისაღწევად იყენებს მზრუნველის მიერ შემოთავაზებულ ალტერნატიულ გზებს.

6. მიმართულება - ხელოვნება

6.1. ვიზუალური ხელოვნება

სტანდარტი 6.1.
ბავშვი ინტერესდება ვიზუალური ხელოვნებით და იყენებს მას თვითგამოხატვისთვის.

ესთეტიკა და კრიტიკული დამოკიდებულება	ინტერესდება სურათებით, ილუსტრაციებითა და სხვადასხვა ნაკეთობებით.	სიამოვნებითა და ინტერესით ათვალიერებს ვიზუალური ხელოვნების სხვადასხვა ნამუშევარს.	გამოხატავს მოწონება/არმოწონებას ვიზუალური ხელოვნების ნამუშევრების მიმართ.	სვამს შეკითხვებს ვიზუალური ხელოვნების ნამუშევრების შესახებ.
შემოქმედებითი თვითგამოხატვა	გამოცდილებისა და კვლევისათვის იყენებს სხვადასხვა მასალას (მაგ., საღებავს, ფანქრებს, სათამაშო ცომს, სამგანზომილებიან მასალებს).	ხატავს ფერად ნახატებს, ფერებს სპონტანურად ურევს ერთმანეთში.	მასალას იყენებს მისი დანიშნულებისამებრ (ხატავს მარტივი მონასმებით. ბავშვი ნამუშევარში გულისხმობს ამა თუ იმ ობიექტს, თუმცა ნახატი არ ჰგავს ამ ობიექტს).	დამოუკიდებლად წამოიწყებს ნამუშევრის შექმნას (ასახელებს რა დახატა, განმარტავს რა რას ნიშნავს).

6.2. საშემსრულებლო ხელოვნება

სტანდარტი 6.2.
ბავშვი ინტერესდება საშემსრულებლო ხელოვნებით და იყენებს მას თვითგამოხატვისთვის.

ესთეტიკა და კრიტიკული დამოკიდებულება		უპირატესობას ანიჭებს ნაცნობი სიმღერებისა და რიტმის მოსმენას.	სიამოვნებით ადევნებს თვალს სხვების მიერ შესრულებულ ცეკვას, დრამატულ წარმოდგენას, ისმენს სიმღერას; იმეორებს სხვების მოქმედებებს.	აკვირდება და ბაძავს თამაშს, სიმღერას, რიტმულ მოძრაობას.	სვამს შეკითხვებს საშემსრულებლო ხელოვნების ნაწარმოებების მნიშვნელობის გასაგებად.
შემოქმედებითი	მუსიკა	სხვადასხვანაირად მოძრაობს მუსიკის თანხლებით ან უიმისოდ (მაგ., ცეკვით, ტაშის დაკვრით, სხეულის რხევით, რომელიც არ შეესაბამება რიტმს).	იყენებს რიტმულ ინსტრუმენტებს და ერთმანეთისგან ასხვავებს ჩქარ/ნელ რიტმსა და ხმამაღალ/ხმადაბალ მუსიკას.	სიმღერას მღერის საცნობი ფორმით (შეიძლება ინსტრუმენტის ან მეორე ადამიანის ხმის თანხლებით).	იმეორებს მუსიკის მელოდიასა და ცეკვის ილეთებს; მუსიკაზე აყოლებს შარფებს, ლენტებს, ინსტრუმენტებს და სხვ.
	დრამა	თამაშის დროს მიზნობრივად იყენებს რეალურ ნივთებს.	თამაშის დროს საგანს სხვა საგნის მნიშვნელობით იყენებს (მაგ., მაგიდა ვითომ სახლია, მის ქვეშ ძვრება).	ბაძავს რამდენიმე ცხოველის, საგნის ხმას ან მოძრაობას და თამაშისას იყენებს რეკვიზიტებს.	გაითამაშებს რეალურსა და თავის გამოგონილ სიტუაციებს.

7. მიმართულება - წიგნიერება

სტანდარტი 7.1.
ბავშვი ინტერესდება და სიამოვნებას იღებს მხატვრული ნაწარმოებებით.

ესთეტიკა და კრიტიკული	ინტერესდება ილუსტრირებული წიგნებით.	წიგნებს სიამოვნებითა და ინტერესით ათვალიერებს.	გამოხატავს მოწონება/არმოწონებას წაკითხულით.	სვამს შეკითხვებს წაკითხული წიგნის შესახებ.

წიგნთან ურთიერთობა	ინტერესდება წიგნით (მაგ., წიგნს თან დაატარებს, ფურცლავს, გვერდებს ათვალიერებს და ა.შ.).	სიამოვნებით ისმენს წაკითხულ მცირე ზომის ზღაპრებსა და მოთხრობებს სურათებისა თუ სხვა ილუსტრაციების ჩვენებით, ან სამაგიდო თეატრის პერსონაჟებისა თუ სათამაშოების თანხლებით.	წიგნის კითხვისას სვამს შეკითხვებს პერსონაჟების შესახებ.	სიამოვნებით ათვალიერებს სხვადასხვა თემაზე შექმნილ წიგნებს.	აქვს გამორჩეული, საყვარელი წიგნები, იხსენებს სხვადასხვა პერსონაჟსა და მოქმედებას ნაცნობი წიგნებიდან.
		ცდილობს სწორად დაიჭიროს წიგნი, ჰბაძავს უფროსს წიგნის წაკითხვაში.	წიგნი სწორად, ვერტიკალურ მდგომარეობაში უჭირავს .	იცის, რომ წიგნი მარცხნიდან მარჯვნივ იკითხება, თითს აყოლებს, ვითომ კითხულობდეს.	

შემოქმედებითი თვითგამოხატვა		ამბავს ცალკეული სიტყვების წარმოთქმით გადმოსცემს.	მონაწილეობს საყვარელი ამბის მოყოლაში, ამატებს სიტყვებს, აკეთებს კომენტარებს.

8. მიმართულება - მეცნიერება

8.1. მე და ჯანსაღი ცხოვრება

სტანდარტი 8.1.
ბავშვი სწავლობს ჯანსაღი ცხოვრების წესს, სწორად კვებას, ჰიგიენას და ფიზიკურ აქტივობას.

ფიზიკური აქტივობა	შინ თუ გარეთ ხალისით ერთვება თამაშებში, რომლებიც მოითხოვს ფიზიკურ აქტივობას.	მონაწილეობს მზრუნველის მიერ მართულ ფიზიკურად აქტიურ საქმიანობაში (მარტივი მოძრაობებით) 3-5 წუთის განმავლობაში.	თავისუფლად დარბის ეზოში ან სახლში.	მონაწილეობს მზრუნველის მიერ მართულ ფიზიკურად აქტიურ საქმიანობაში 5-10 წუთის განმავლობაში.

ჯანსაღი ქცევა	ერთვება ჯამრთელობის ხელშემწყობ ყოველდღიურ აქტივობებში (მაგ., დასვენება, კვება, კბილების გახეხვა).	სვამს კითხვებს და პასუხობს ჯანმრთელ ჩვევებთან/ქცევასთან დაკავშირებულ შეკითხვებს.	იცის, ვინ ემსახურება მის ჯანმრთელობას (მაგ., კბილის ექიმი, ექთანი, პედიატრი).

ანატომია	მიუთითებს სხეულის ერთ ნაწილზე მაინც, მიუხედავად იმისა, შეუძლია თუ არა სხეულის ამ ნაწილის დასახელება (მაგ., ხელი, ცხვირი).	მიუთითებს სხეულის მინიმუმ 3 ნაწილზე.	მიუთითებს სხეულის მინიმუმ 6 ნაწილზე.	აჩვენებს სურათზე სხეულის 6 ნაწილს.

8.2. დედამიწა და გარემო

სტანდარტი 8.2.
ბავშვი აკვირდება და შეისწავლის ბუნებას და მასთან ადამიანების ურთიერთდამოკიდებულებას.

ბუნება	არაცოცხალი	მრავალფეროვანი ბუნებრივი მასალის და ამინდის შესასწავლად იყენებს სენსორულ შეგრძნებებსა და მარტივ ხელსაწყოებს.	თამაშობს ბუნებრივი მასალით და აკვირდება მზეს და ღრუბლებს.	ამოიცნობს ცოცხალი და არაცოცხალი ბუნების ფიზიკურ მახასიათებლებს (მაგ., ზომა, ფორმა, ფერი და ტექსტურა).	იცის ბუნების ელემენტებისა და მათი მახასიათებლების გამომხატველი სიტყვები - წყალი, ქვა, ქვიშა, მზე, თოვლი, წვიმა, ღრუბელი, ცივი, ცხელი, თბილი, სველი, მშრალი და ა.შ.
	ცოცხალი	აკვირდება ცოცხალ არსებებს ბუნებაში (მაგ.. აკვირდება, ხელში იყვანს ჭიაყელას, ცდილობს დაიჭიროს ჭიანჭველა).	მონაწილეობს ცხოველის ან/და მცენარის მოვლაში.		აქვს წარმოდგენა მარტივ ბუნებრივ კანონზომიერებებზე (მაგ., იმისათვის, რომ მცენარე გაიზარდოს, მას ესაჭიროება წყალი, ცხოველს კი წყალი და საკვები).
ეკოლოგია		იცის, სად არის ნაგვის ყუთი და სად უნდა ჩაყაროს ნაგავი.	იცის, რომ ადამიანებს საჭიროებები აქვთ (მაგ., საკვები, წყალი, თავშესაფარი, ტანსაცმელი).	ცნობს და ერიდება მის გარემოში არსებულ სახიფათო მწერებსა და ცხოველებს.	ცდილობს დაახარისხოს განმეორებით გამოყენებადი და გადასაგდები ნაგავი.

8.3. სხეული და მოვლენები

სტანდარტი 8.3.
ბავშვი ინტერესდება და ეცნობა საგნებისა და მოვლენების ფიზიკურ მახასიათებლებს.

ქიმია	მონაწილეობს მზრუნველის მიერ მართულ ნივთიერებათა კვლევის საქმიანობებში (მაგ., თამაშობს ქვიშაში, წყალში და სხვა) და ამ დროს თავის სენსორულ შეგრძნებებთან ერთად იყენებს მარტივ ხელსაწყოებს (ნიჩაბი, ძაბრი, სხვადასხვა ზომის ჭურჭელი და სხვა).	ურევს ნივთიერებებს ახლის მისაღებად (მაგ., ქვიშასა და წყალს, ორი განსხვავებული ფერის საღებავს).	მონაწილეობს მზრუნველის მიერ მართულ კულინარიულ საქმიანობებში.	ამჩნევს და მიუთითებს ცვლილებაზე მატერიაში (საბოლოო შედეგს, ცვლილების პროცესს, სხვაობებს).
ფიზიკა	სხვადასხვა ზომის, წონისა და ფორმის საგნებს სხვადასხვანაირად გადააადგილებს (მაგ., განსხვავებული სიჩქარით, სხვადასხვა საშუალებით - ჩანთით, კონტეინერით, ხელში დაჭერით).	თამაშობს სათამაშოებით, რომელშიც ბურთი სხვადასხვა გზით ჩამოგორდება.	საგნის დასახასიათებლად იყენებს შესაბამის სიტყვებს - სწრაფი, ნელი, წინ, უკან.	საუბრობს საგნებისა და სხეულების გადაადგილების შესახებ.

8.4. ადამიანი და მსოფლიო

სტანდარტი 8.4.
ბავშვი ინტერესდება და ეცნობა სივრცეს, დროს, სხვადასხვა კულტურას, ტრადიციებს, სამოქალაქო საკითხებს.

გეოგრაფია	თამაშისას ცდილობს სივრცითი მიმართებების დაუფლებას (მაგ., თამაშისას ცდილობს ჩაძვრეს და ჩაიმალოს მუყაოს ყუთში ან გაძვრეს გვირაბში).	გამოხატავს ინტერესს ისეთი საგნების მიმართ, როგორიცაა გლობუსი, რუკა, ბინოკლი და ა.შ.		სწავლობს და ხვდება ისეთ ფიზიკურ მიმართებებს, როგორიცაა „ახლოს“ და „შორს“. „ზემოთ“ და „ქვემოთ“, „შიგნით“ და „გარეთ“.
ისტორია	იცის, რას ნიშნავს რეჟიმი (მაგ., როდესაც მზრუნველი ამბობს: „სადილის შემდეგ ეზოში გავალთ“, მისთვის უკვე ნათელია, რომ ჭამის დამთავრების შემდეგ ეზოში გასასვლელად უნდა გაემზადოს).	შეუძლია გაიხსენოს ინფორმაცია ახლო წარსულიდან, ახლახან დასრულებული მოქმედება (მაგ., როცა ეკითხებიან, წეღან კარზე ვინ დააკაკუნა, მიუთითებს ადამიანზე, რომელმაც ეს გააკეთა).	საუბრისას იშველიებს დროსთან დაკავშირებულ ისეთ სიტყვებს, როგორიცაა „დღეს“, „გუშინ“ და სხვ.	ერთმანეთთან აკავშირებს ძველ და ახალ მოვლენებს.
კულტურა და ტრადიციები	იცის ოჯახის წევრების სახელები და მათი კუთვნილი ნივთები და ამჩნევს ოჯახის წევრებს შორის არსებულ მარტივ განმასხვავებელ ასაკობრივ ნიშნებს.	მონაწილეობს ოჯახურ დღესასწაულებში.	მონაწილეობს საოჯახო დღესასწაულების სამზადისში.	იცის, როგორ არის გადანაწილებული თავის ოჯახში ფუნქციები, ანუ ვინ რას აკეთებს, რას საქმიანობს.

მოქალაქეობა	ასრულებს მარტივ მითითებებს და დამკვიდრებულ ყოველდღიურ რუტინას (მაგ., საგარეო ფეხსაცმელს იხდის და იცვამს საშინაოს, როდესაც შედის ჯგუფში; ჭამის წინ ხელებს იბანს; მზრუნველის გარეშე არ გადადის ქუჩაზე).	იცავს რამდენიმე მარტივ წესს.	იცის, რომ საყიდლებისათვის და სხვა მომსახურებისათვის საჭიროა ფული.
	იყენებს სხვადასხვა პროფესიის რეკვიზიტებს (მაგ., ფონენდოსკოპს, ჩაქუჩს, პოლიციელის ქუდს და სხვა.).	ცნობს მისთვის ნაცნობი პროფესიების წარმომადგენლებს (ექიმს, მასწავლებელს, პოლიციელს, მძღოლს).	ცნობს სახელმწიფო დროშასა და სახელმწიფო ჰიმნს.

8.5. რიცხვები და სიდიდეები

სტანდარტი 8.5.
ბავშვი იყენებს მათემატიკურ უნარებს.

საგნების დაჯგუფება	საგანთა გროვიდან ამოარჩევს ერთ საგანს (მაგ., „მომეცი თეფში!“).	საგნებს არათანმიმდევრულად ახარისხებს (მაგ., იწყებს ფორმის მიხედვით და განაგრძობს ფერის მიხედვით).		მზრუნველის დახმარებით, საგნებს ერთი ნიშნით ახარისხებს.
	შეთავაზებულ ფერად ფანქრებზე მზერას აჩერებს და სპონტანურად ირჩევს ერთ რომელიმე ფერს.		ამოიცნობს და ასახელებს მინიმუმ ერთ ფერს.	
ფორმა და სივრცითი აღქმა	ნივთის ზომის, წონისა და მდებარეობიდან გამომდინარე, მოზომავს მოძრაობას მის ასაღებად.	შესაბამის კონტურზე აწყობს სხვადასხვა ზომის გეომეტრიულ ფიგურებს.		თხოვნის შემთხვევაში, ნივთებს ალაგებს საგნის შიგნით, საგანზე და საგნის ქვეშ.
რიცხვები	განასხვავებს ცნებებს - „ერთი“ და „ბევრი“.		იყენებს სიტყვას - მეტი. ესმის ცნებები – ყველა, არცერთი.	
	მზრუნველის დახმარებით ცდილობს თვლას თითებით.	ითვლის საგნებს მზრუნველთან ერთად.	ითვლის სამამდე	ითვლის ხუთამდე.
გაზომვა	ერთმანეთში აწყობს ორ ან სამ სხვადასხვა ზომის სათამაშო კონტეინერს.	იყენებს ზომის აღმნიშვნელ სიტყვებს - დიდი და პატარა.	ავსებს და ცლის ჭურჭელს (მაგ., წყლით ან ქვიშით).	მოთხოვნის მიხედვით ორ ერთნაირ საგანს შორის ამოირჩევს უფრო დიდს ან უფრო პატარას.

8.6. ადამიანები და მანქანები

სტანდარტი 8.6.
ბავშვი იყენებს ტექნიკას შესაბამისი დანიშნულებით.

ყოველდღიური ტექნოლოგია	იცის, რას და სად უნდა დააჭიროს თითი მექანიკური სათამაშოს მოსამართად.	როდესაც სთხოვენ, შეუძლია აანთოს ან ჩააქროს შუქი.	იცის ჯგუფში არსებული ტექნიკის ჩამრთველი და გამომრთველი სპეციალური ღილაკის დანიშნულება და შეუძლია მისი შესაბამისად გამოყენება.	ასახელებს ტექნიკას გამოყენების ან ჩვენების დროს (მაგ., ტელეფონი, ტელევიზორი, მობილური და სხვა) და საუბრობს თავის გამოცდილებაზე.
ინსტრუმენტები და ხელსაწყოები	აკვირდება და შეისწავლის სათამაშო ან ნამდვილ სამედიცინო ინსტრუმენტებს, სამშენებლო ინსტრუმენტებს და მანქანებს.	მარტივ ინსტრუმენტებს მიზნობრივად იყენებს (მაგ., სათამაშო ჩაქუჩს სათამაშო ლურსმნის ჩასარჭობად იყენებს, ფონენდოსკოპი დათუნიას გულთან მიაქვს).	საუბრობს და კითხვებს სვამს სპეციფიკური ინსტრუმენტებისა და მანქანების და მათი დანიშნულების შესახებ (მაგ., სამედიცინო, სამშენებლო, სამეცნიერო).	

მუხლი 8. 30-დან 60 თვემდე ასაკის ბავშვის განვითარების სფეროები და თემატური მიმართულებები

1. ფიზიკური და სენსორული განვითარება

1.1. მსხვილი მოტორიკა

სტანდარტი 1.1.
ბავშვი აკონტროლებს სხეულის მოძრაობას, მოძრაობს მიზანმიმართულად, კოორდინირებულად და ინარჩუნებს წონასწორობას (მოცემული მაჩვენებლის მიღწევის პროცესში გათვალისწინებულია, რომ ბავშვი იყენებს დამხმარე საშუალებას ან ადაპტურ აღჭურვილობას).

დგომა		ბურთს ფეხს ურტყამს.	ერთი წამის განმავლობაში დამოუკიდებლად დგება ცალ ფეხზე.	იცავს წონასწორობას ცალ ფეხზე დგომისას ხელებით წელზე.	ფეხს ურტყამს მისი მიმართულებით მოძრავ დიდი ზომის ბურთს.	ზურგზე წოლის შემდეგ ადგომისას, არ კარგავს წონასწორობას.
ფეხით გადაადგილება	სიარული	თამაშის მიზნით დადის ფეხის წვერებზე.	თავს არიდებს დაბრკოლებებს (მაგ., გვერდს უვლის ან გადააბიჯებს).	დადის 6 მეტრი დიამეტრის წრეზე.	სიარულის დროს თან დააქვს დიდი ზომის საგნები, რომლებიც იატაკის ხილვადობას უზღუდავს.	
	სირბილი	დარბის ფეხის წვერებზე.	სირბილისას კუთხეებში მკვეთრად უხვევს.	სირბილისას მიმართულებას იცვლის გაჩერების გარეშე.	დარბის „ჭენებ-ჭენებით“.	
	კიბეზე ასვლა-ჩასვლა	კიბეზე ადის ფეხის მონაცვლეობით, მზრუნველის ან კიბის მოაჯირის დახმარებით.	კიბეზე ჩამოდის ფეხის მონაცვლეობით მზრუნველის ან კიბის მოაჯირის დახმარებით.	კიბეზე ადის დამოუკიდებლად, ფეხის მონაცვლეობით.	კიბეზე ფეხის მონაცვლეობით დამოუკიდებლად ჩამოდის.	

ველოსიპედი	სამთვლიან ველოსიპედს ატარებს სატერფულების ალტერნატიულად გამოყენებით.		ატარებს სამთვლიან ველოსიპედს, აჩერებს და ძრავს.		
ხტომა	ახტება დაბალ დაბრკოლებას.	ხტება კიბის ქვედა საფეხურიდან.	აბამს ნახტომებს ორივე ფეხით ხტომისას.	ხტება ადგილზე ფეხის მონაცვლეობით.	წინ ხტება (რომელიმე ფეხი წამყვანია).
ძრომა	სავარჯიშო კიბეზე მიძვრება და ხტება ქვედა საფეხურიდან		კოტრიალობს წინ მიმართულებით.	ძელზე ხელების მოჭიდებით ეკიდება.	
სროლა და დაჭერა	გაჩერებულ მდგომარეობაში მყოფი მკერდზე მიკრობით იჭერს დიდი ზომის ბურთს.		იატაკს ურტყამს დიდი ზომის ბურთს და ასხლეტილს იჭერს.	ბურთს ისვრის თავზე გადატარებით.	

1.2. წვრილი მოტორიკა

სტანდარტი 1.2.
ბავშვი აკონტროლებს და კოორდინირებულად იყენებს სხეულის წვრილ კუნთებს.

საგნებით მანიპულირება	ჩაჭიდება	ფანქარს იჭერს შუა თითზე დაყრდნობით, ცერა და საჩვენებელ თითებს შორის.			
	ხელების შეთანხმებულ იმოძრაობები	ხსნის პატარა შეფუთულ ნივთს.	ფანქარს ავლებს შიგნიდან ამოჭრილ ფორმებს.	ერთმანეთზე ამაგრებს ხრახნიან საგნებს (მაგ. ბოთლის სახურავს და ა.შ.	
	კუბურები და ფაზელი	3 კუბურით აშენებს ხიდს (ნიმუშის მიხედვით).	აწყობს მარტივ ფაზლს (სამნაწილიან სწორ ხაზს ან ჩასასმელ ფაზლს).	დემოსტრირების შემდეგ იმეორებს ორგანზომილებიან კონსტრუქციებს.	აწყობს მარტივ სურათს, ან 8-10 ნაწილისაგან შემდგარ ფაზლსა და მოზაიკას.
	მაკრატელი	ჭრის სწორ ხაზზე, ჩაჭრის განცალკევებული მოძრაობებით.	ნახაზის მიხედვით ჭრის წრეებსა და დაკლაკნილ ხაზებს.	დამოუკიდებლად გამოჭრის პატარა ოთხკუთხედებსა და სამკუთხედებს.	შეუძლია ფიგურების გამოჭრა (ფიგურები შემოხაზულია სქელი ხაზით).

თვალის და ხელის	წერა	ხატავს პირველ განზრახულ მონახაზს ან სპონტანურ ფორმებს (თითქოს ნახატს ხატავდეს ან წერდეს).	წრეს ხატავს ფანქრით, ძერწავს და იხატავს.	ფანქრით ხატავს ოთხკუთხედს, ძერწავს და იხატავს.	დომინანტური ხელით შეუძლია მეორე ხელის ირგვლივ კონტურის შემოვლება.
	მძივები	თოკზე ასხამს საშუალო ზომის მძივებს.	თოკზე აცვამს პატარა ზომის მძივებს, კუბურებს, ცილინდრებს მარტივი ფორმის პატერნის მიხედვით.	პატარა მძივებს აცვამს ფერისა და ფორმის პატერნის დაცვით.	

1.3.სენსორულ-მოტორული უნარები

სტანდარტი 1.3.
ბავშვი იყენებს შეგრძნების ორგანოებს (მხედველობას, სმენას, შეხებას, გემოვნებას, ყნოსვას) რომ შეასრულოს გარკვეული მოძრაობები, შეძლოს კოორდინაცია, გარემოს აღქმა და შეცნობა. ებს (მხედველობას, სმენას, შეხებას, გემოვნებას, ყნოსვას) საკუთარი შეგრძნებების სამართავად.

სმენა და მხედველობა	სიამოვნებს, წიგნს რომ უკითხავენ და დამოუკიდებლად ათვალიერებს.			ხმოვან სიგნალებზე შესაბამისად რეაგირებს (ზარის დარეკვაზე კარისკენ მირბის).		ტაშით იმეორებს მარტივ რიტმებს.
შეხება და გემო	ნაცნობ ნივთებს შეხებით ცნობს.	მსგავს საგნებს: ცხელს/ცივს, სველს/მშრალს, აწყვილებს ან არჩევს ტაქტილური შეხებით.	მსგავს საგნებს: პრიალას/ხორკლიანს; წებოვანს/არა წებოვანს; გრძელს/მოკლეს, აწყვილებს ან არჩევს ტაქტილური შეხებით.	მსგავს საგნებს: მკვრივს/რბილს, წვრილი/მსხვილი, აწყვილებს ან არჩევს ტაქტილური შეხებით.	მსგავს საგნებს: წრიულ, სამკუთხედისა და ოთხკუთხედის ფორმას, ასევე მსუბუქსა და მძიმეს, აწყვილებს ან არჩევს ტაქტილური შეხებით.	საგნებს ამოიცნობს შეხებით.
ყნოსვა	ყნოსვით ამოიცნობს და ერთმანეთისგან არჩევს საგნებს (მაგ., როდესაც გრძნობს შემწვარი კარტოფილის სუნს, ამბობს, რომ ეს შემწვარი კარტოფილის სუნია).					
კინესთეტიკა	სივრცეში კოორდინირებულად, დაბრკოლებების გადალახვით გადაადგილდება (მაგ., შემოუვლის მაგიდას ან რაიმე სხვა საგანს, თუ ეს საგანი მას გზაზე ეღობება).			მოძრაობით ყვება მუსიკის რიტმს.		

2. სოციალურ-ემოციური განვითარება

2.1. თვითშეფასება

სტანდარტი 2.1;

ბავშვი ამჟღავნებს ცოდნას და რწმენას საკუთარი თავისა და შესაძლებლობების მიმართ.

მოჯაჭვულობა	საყვარელი ადამიანების მიმართ მესაკუთრის დამოკიდებულება აქვს (მაგ., სიტყვიერად გამოხატავს „ჩემი დედიკო“).	გამოხატავს მზაობას მონაწილეობა მიიღოს და დაკავდეს ახალი საქმიანობებით (ცდისა და შეცდომის მეთოდით).	ასრულებს ინსტრუქციას და ემორჩილება ავტორიტეტულ ფიგურას (მაგ., მშობელს, აღმზრდელ-პედაგოგს, აღმზრდელს, ძიძას და სხვ.).	საქმიანობს ახალგაცნობილი ადამიანის თანდასწრებით ან მასთან ერთად.	დამოუკიდებლად ცდის ახალ საქმიანობებს.
	ნაცნობ გარემოში იოლად ეგუება მზრუნველთან განშორებას.			იოლად ახდენს ახლობელ მზრუნველთან განშორებას.	

თვით-იდენტობა	იცის საკუთარი, ოჯახის წევრების, აღმზრდელებისა და რამდენიმე თანატოლის სახელი.	საკუთარ თავს სახელითა და გვარით მოიხსენიებს.	აღწერს საკუთარ ძირითად ფიზიკურ მახასიათებლებს (გარეგნობას).	იცის იმ ადგილის სახელი (ქალაქი, სოფელი), სადაც ცხოვრობს.	აღწერს ოჯახს და ესმის, რომ მისი წევრები გარკვეულ ერთობას ქმნიან.	ესმის, რომ არის ადამიანი, რომელსაც აქვს აზრები, შეგრძნებები, ემოციები, სხეული.

ინიციატივა	აკეთებს არჩევანს, რა ტანსაცმელი ჩაიცვას, რა ითამაშოს.	ირჩევს ინდივიდუალურ საქმიანობას (მაგალითად, ხატავს ან თავსატეხს აწყობს).	მზრუნველს აძლევს საშუალებას, რომ ამოცანის შესრულებაში დაეხმაროს.	მზურნველს სთხოვს დახმარებას როგორც თავისთვის ასევე მეგობრისთვის.	

კომპეტენტურობა	აღიარებს საკუთარ მიღწევებს. გამოხატავს სიხარულს და უზიარებს სხვებს (მაგ., მზრუნველს აჩვენებს შესრულებულ ნამუშევარს-„შეხედე, რა გავაკეთე“).	ცდილობს იზრუნოს საკუთარ თავზე.	ცდის და ამოწმებს საკუთარ თავს, შესწევს თუ არა უნარი ახალი მოქმედებების განსახორციელებლად, ასევე იქცევა შეზღუდვების მიმართ, აინტერესებს და ცდილობს გაარკვიოს, სად გადის მისი შესაძლებლობების ზღვარი.	გამოხატავს სიხარულს ახალი უნარ-ჩვევის დაუფლების გამო (მაგ., ამბობს: „უკვე შემიძლია ჩემით ვიქანაო საქანელაზე!“).	ამჟღავნებს თავისი შესაძლებლობების ცოდნას (მაგ., ამბობს: „მე შემიძლია სასრიალოს წვერზე ავცოცდე“).	სიფრთხილეს იჩენს საგნებით მანიპულირებისას, კარგად ესმის მათი დანიშნულება და იცის გამოყენება.

2.2. ემოციური კომპეტენცია

სტანდარტი 2.2;
ბავშვი ამჟღავნებს ემოციურ კომპეტენციებს.

ემოციების გაგება	ამჩნევს და ასახელებს სხვების ემოციებს (მაგ., სიხარულს, შიშს, მოწყენილობას).	ამჟღავნებს ცნობისმოყვარეობას, როდესაც სხვა ბავშვი ნაწყენია.	სხვების განცდების სწორად გაგებისა და შესაბამისად გამოხმაურებისთვის იყენებს დრამატულ თამაშს.	აღწერს შემთხვევას, როდესაც მისმა ქცევამ სხვისი ემოცია განაპირობა (მაგ., ლუკას ეწყინა, როდესაც უარი ვუთხარი დაჭერობანას თამაშზე).

ემოციების გამოხატვა	ასახელებს რამდენიმე გრძნობას, როგორიცაა: სიხარული, წყენა, შიში.		თავის მსჯელობასა და გამოხატულ ემოციას სახის გამომეტყველებას უსადაგებს.	ასახელებს და საუბრობს საკუთარი გრძნობებისა და განცდების შესახებ.	
ემოციების და ქცევის მართვა	ეძებს მზრუნველის მხარდაჭერას და ყურადღებას, როდესაც ძლიერი ემოციები იპყრობს.	არ აფრთხობს დღის განრიგში ცვლილებები და ამის გამო არ ჭირვეულობს.	ძლიერ ემოციებს (გაბრაზებას, წყენას) კონსტრუქციულად გამოხატავს.	ასახელებს საკუთარ ემოციებს და მზრუნველის მცირე დახმარებით ცდილობს საკუთარი თავის გაკონტროლებას.	ძლიერი განცდების შემდეგ ცდილობს დაწყნარებას და უარს არ ამბობს მზრუნველის დახმარებაზე.
იმპულსების და ქცევის მართვა	იწყებს იმპულსების კონტროლს (მაგ., ამბობს - „არა“, როდესაც უწვდიან აკრძალულ ნივთებს. ცდილობს თავი შეიკავოს და ფეხი არ დაადგას იატაკზე დაგდებულ წიგნს).	რადგან დღის განრიგი მეორდება, იცის რა იქნება შემდეგ.	ჯგუფური საქმიანობის დროს თავის რიგს ელოდება (იცავს რიგითობას, ამჟღავნებს მოთმინების უნარს).	იცავს წესებს მზრუნველის მიერ ორგანიზებულ თამაშში და ელოდება თავის რიგს.	მზრუნველის გაძღოლით/მხარდაჭერით უმტკივნეულოდ გადადის ერთი მოქმედებიდან მეორეზე და გარემოების შესაბამისად იქცევა.

2.3. სოციალური კომპეტენცია

სტანდარტი 2.3;
ბავშვი ავლენს პროსოციალურ ქცევას.

სოციალური მოლოდინები და	იცის, რომ „ცუდ ქცევას“ მზრუნველისაგან უარყოფითი რეაქცია მოჰყვება.	თანატოლებს სათამაშოებსა და სხვა საგნებს მზრუნველის დახმარებით უყოფს და უნაწილებს.	ავლენს, რომ მისთვის გასაგებია კავშირი ორ მოქმედებას შორის.	სხვებისგანაც მოითხოვს წესების დაცვას (მაგ., დედამ ჩვეულ ადგილას დადოს სათამაშო).	აღწერს სხვა ბავშვის კარგ საქციელს.	საკუთარ ქცევას სხვადასხვა გარემოს უსადაგებს (მაგ., მუზეუმი, სათამაშო მოედანი თუ ტრანსპორტი).
ურთიერთობა	მზრუნველს ესაუბრება ახლახან დასრულებული საქმიანობის შესახებ.	ჰბაძავს მზრუნველის ქცევას (მაგ., წიგნს „კითხულობს“ იმ მზრუნველთან ერთად, რომელიც უკითხავს).	არჩევს დამოკიდებულებას - „მომწონს – არ მომწონს“ და შეუძლია მიზეზის ახსნა.	ინფორმაციის მისაღებად ხშირად უსვამს კითხვებს უფროსს.	გამოხატავს საკუთარ აზრსა და მოლოდინს.	ასრულებს მზრუნველის მითითებებს და მისგან იღებს რჩევებს.

სოციალური თამაში	ზოგჯერ განცალკევდება მზრუნველისაგან მეგობართან სათამაშოდ.	დრამატული თამაშის დროს ირგებს სხვადასხვა როლს (მაგ., სახლობანას თამაშისას შეიძლება იყოს დედა, მამა, შვილი, მძღოლი, ძაღლი და ა.შ.).	სხვა ბავშვებთან ერთობლივი თამაშის წამომწყებია, ამჟღავნებს, რომ სიამოვნებს მათთან თამაში.	ერთ ბავშვთან მაინც ინარჩუნებს მეგობრულ ურთიერთობას.	იცავს თამაშის წესებს (მაგ., რიგითობას თამაშის დროს).	უერთდება სხვადასხვა თამაშით დაკავებული ბავშვების ჯგუფს.

კონფლიქტის მოგვარება	ემორჩილება მზრუნველის ჩარევას, სათამაშოების გამო წარმოქმნილი დავის დროს, რაც დავის, უთანხმოების მოლაპარაკების გზით მოგვარებას გულისხმობს.	მზრუნველის დახმარებით, ურთიერთობს სხვა ბავშვებთან კონფლიქტის მოსაგვარებლად.	მზრუნველის ყურადღებას ამახვილებს პრობლემურ სიტუაციაზე და მისი დახმარებით აწარმოებს, მართავს მოლაპარაკებას სხვა ბავშვებთან პრობლემის გადასაჭრელად.	პრობლემის გადასაჭრელად იყენებს მარტივ და განსხვავებულ სტრატეგიებს (მაგ., ითხოვს მზრუნველის დახმარებას, როდესაც მას არ რთავენ ნებას ითამაშოს ან ხელს უშლიან თამაშში).	კონფლიქტურ სიტუაციაში ხსნის საკუთარ პოზიციას.

3. კომუნიკაციური უნარების, ენისა და მეტყველების განვითარება

3.1. რეცეპტული ენა

სტანდარტი 3.1.
ბავშვი ავლენს მოსმენის უნარს და გებულობს მოსმენილის მნიშვნელობას.

სიტყვების მნიშვნელობა	ესმის ყველა ძირითადი ზმნის, უმრავლესი ძირითადი ზედსართავის, ზოგიერთი წინდებულის/თანდებულის მნიშვნელობა.	ესმის სივრცითი მიმართებების გამომხატველი სიტყვებისა და თანდებულების მნიშვნელობა (მაგ., შიგნით, გარეთ, ზემოდან, ქვეშ).	ესმის პასიური წინადადებები (მაგ., სათამაშო გატყდა, საუზმე მზადაა).	განმარტავს სიტყვებს.	კითხულობს ახალი და უცნობი სიტყვების მნიშვნელობას.
	ესმის რამდენიმე ასეული სიტყვის მნიშვნელობა.		ესმის 1500-ზე მეტი სიტყვის მნიშვნელობა.		

ინსტრუქციები	ასრულებს ორსაფეხურიან ინსტრუქციას, რომელშიც მოქმედებები შეიძლება არ უკავშირდებოდეს ერთმანეთს (მაგ., „თუ შეიძლება, აალაგე შენი სათამაშოები და მერე ფეხსაცმელი ჩაიცვი!“).	თანმიმდევრულად ასრულებს ლოგიკურად დაკავშირებულ 4 მარტივ მითითებას.	მითითებებს ასრულებს მოცემული თანმიმდევრულობით, რომელშიც მოქმედებები შეიძლება არ უკავშირდებოდეს ერთმანეთს.

3.2. ექსპრესიული ენა და მეტყველება

სტანდარტი 3.2.
საკუთარი აზრების გამოსახატავად ბავშვი იყენებს სიტყვებს, ჟესტიკულაციას და გამართულად საუბრობს.

<table>
<tr><td>არავერბალური</td><td colspan="2">თავისი განცდების, არჩევანის, სურვილის გამოსახატავად, თავისუფლად იყენებს სხვადასხვა საშუალებას - როგორც სიტყვებს, ისე ჟესტებს.</td><td colspan="4">ფუნქციურად და გააზრებულად იყენებს კომუნიკაციის არავერბალურ ფორმებს: ჟესტებს, სახის გამომეტყველებას, სხეულის ენას.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">ვერბალური</td><td>იმ მნიშვნელობების გამოსახატავად, რომელთა აღმნიშვნელებიც არ იცის, თავად აწარმოებს, იგონებს ახალ სიტყვებს (მაგ., ნაცვლად იმისა, რომ თქვას - „კოვზით ურევს“, ამბობს - „ანკოვზიალებს“, „ადექის“ ნაცვლად - „აჯექის“).</td><td>იყენებს საგნის, მოქმედების, მდგომარეობის აღმნიშვნელ სიტყვებს.</td><td>იყენებს საგნის ზომის, ფერის, კუთვნილების, დანიშნულების აღმნიშვნელ სიტყვებს.</td><td>იწყებს წინადადებაში სიტყვების შესაბამისი ფორმით ხმარება, იყენებს ბრუნვის, პირისა და რიცხვის ნიშნებს.</td><td>სწორად იყენებს ქვემდებარის ბრუნვას, ათანხმებს არსებითსა და ზედსართავ სახელებს ბრუნვასა და რიცხვში.</td><td>მოყოლის დროს ერთმანეთთან აკავშირებს რამდენიმე წინადადებას.</td></tr>
<tr><td colspan="2">წარმოთქვამს 100-მდე სიტყვას.</td><td colspan="3">ამბობს 5000-ზე მეტ სიტყვას.</td></tr>
</table>

3.3. პრაგმატული ენა

სტანდარტი 3.3.
ბავშვი ზეპირ მეტყველებას სხვადასხვა მიზნისათვის იყენებს.

<table>
<tr><td>ინტერაქცია</td><td>შთაბეჭდილებებს უზიარებს სხვებს.</td><td>თავისუფლად გადასცემს შეტყობინებას.</td><td>სვამს კითხვებს პასუხის მისაღებად (მაგ., რატომ? როდის? როგორ?).</td><td>სხვებისთვის იდეების გასაზიარებლად და ინფორმაციის მოსაპოვებლად, იყენებს მეტყველებას.</td></tr>
<tr><td>ამბის მოყოლა</td><td>აღწერს იმას, რაც აღიქვა წარსულში. მოვლენის აღწერის დროს ქრონოლოგიის დაუცველად ჩამოთვლის იმ ერთეულებს, რაც მისთვის მნიშვნელოვანია.</td><td colspan="2">მზრუნველის დახმარებით ყვება მოკლე გამოგონილ ისტორიას, ან იხსენებს წარსულში მომხდარ ამბავს.</td><td>ზღაპრიდან ან მოთხრობიდან გამოყოფს და სხვა ადამიანს უყვება მისთვის მნიშვნელოვან ფრაგმენტს.</td></tr>
</table>

3.4. წერა-კითხვის საბაზისო უნარები

სტანდარტი 3.4.
ბავშვი იყენებს წერისა და კითხვის უნარებს.

ფონოლოგია	მღერის სიმღერებს, ამბობს ლექსებს, მონაწილეობს თამაშებში, რომლებიც ენის ბგერების ჟღერადობასა და რიტმიკასთან არის დაკავშირებული (მაგ., მზრუნველის დახმარებით სიმღერას ტაშს აყოლებს ან ტაშს უკრავს მაშინ, როდესაც ამას სიმღერის შინაარსი მოითხოვს).		განასხვავებს მსგავსი ჟღერადობის მქონე სიტყვებს (მაგ., სკამი და სამი).	ასახელებს სიტყვას, რომელიც იწყება მზრუნველის მიერ შეთავაზებული ასო-ბგერით.		ასახელებს სიტყვის პირველ მარცვალს.
კითხვა	ცნობს ისეთ ნიშნებს, სიმბოლოებს, რომლებიც გარემოში ხვდება (მაგ., სიტყვებს - „ღიაა“, „დაკეტილია“).	სხვადასხვა ნიშანსა და სიმბოლოს აღიქვამს როგორც ინფორმაციის წყაროს.	ერთმანეთისაგან განასხვავებს ასოებსა და რიცხვებს.	განასხვავებს ნაბეჭდსა და ნაწერს.	ცნობს რამდენიმე ასოს.	აცნობიერებს, რომ წიგნის წაკითხვისას ხმამაღლა წარმოთქმული სიტყვები უკავშირდება ნაბეჭდ ტექსტს.
წერა	ავლებს ჰორიზონტალურ და ვერტიკალურ ხაზებს.	თამაშისას იყენებს წარმოსახვით წერას.	საკუთარ სახელს ნიმუშს ამსგავსებს.	ხატავს სიმბოლოებს, რომლებიც შეხვედრია და ახსოვს.	მზრუნველს სიტყვების დაწერას სთხოვს.	გამოთქვამს საკუთარ იდეებს, აზრებს და მზრუნველს მათ ჩაწერას სთხოვს.

4. შემეცნებითი განვითარება

4.1. ცნობისმოყვარეობა და ყურადღება

სტანდარტი 4.1.
ბავშვი ავლენს ცნობისმოყვარეობას სიახლის მიმართ, შეუძლია შეაჩეროს და შეინარჩუნოს ყურადღება მოცემულ ამოცანაზე.

ცნობისმოყვარეობა	სვამს შეკითხვებს: „რატომ?“, „სად?“.	სვამს შეკითხვებს, რათა მიიღოს ინფორმაცია მოვლენების შესახებ და გაიგოს, როგორაა მოწყობილი სამყარო, ანუ ითხოვს ამა თუ იმ მოვლენის გასაგებად ახსნას (მაგ., რატომ ანათებს მზე?).	ინტერესდება, ატარებს „ექსპერიმენტებს“, რათა თვითონ გაერკვეს ზოგიერთი მოვლენისა და საგნის არსში.	აქვს გამოკვეთილი ინტერესების სფერო (მაგ., დინოზავრები, სატვირთო მანქანები, შინაური ცხოველები და სხვ.).	იჩენს ახალი მოვლენების შესწავლისა და ახალი გამოცდილების შეძენის ინტერესსა და სურვილს.
ყურადღების კონცენტრაცია	თავისივე ინიციატივით წამოწყებულ საქმიანობაში ჩართულია დაახლოებით 30 წუთის განმავლობაში.	გარეგანი გამღიზიანებლების მიუხედავად, განაგრძობს თავის არჩეულ საქმიანობას.	უბრუნდება დაწყებულ საქმიანობას, რომელიც შეაწყვეტინეს.	წარუმატებლობის შემთხვევაშიც კი ცდილობს შეასრულოს მოქმედება და გადაჭრას ამოცანა.	

4.2. შემოქმედებითობა და პრობლემის გადაჭრა

სტანდარტი 4.2.
ბავშვი შემოქმედებითად უდგება ყოველდღიურ საქმიანობას და ეძებს პრობლემის გადაჭრის სხვადასხვა გზებს.

შემოქმედებითობა	ცდილობს მოქნილად და გონივრულად მიუდგეს ამოცანას, მის გადასაჭრელად ცვლის მოქმედების ხერხს.	იყენებს ფანტაზიას, იგონებს ახალ თამაშებს, დრამატული თამაშის დროს იგონებს ახალ სცენარებს.	თამაშობს წარმოსახვით თამაშებს (მაგ., სახლობანას, მაღაზიობანას და სხვ.).	სხვადასხვა საგნების კომბინაციით ქმნის რაღაც ახალს (მაგ.,მაგიდის ქვეშ ზეწრისა და გადასაფარებლის გამოყენებით აწყობს კარავს).	შეუძლია შეთხზას ამბავი, მოიგონოს ახალი სიტყვები და მელოდია.
პრობლემის გადაჭრა	პრობლემის გადასაჭრელად იყენებს მინიმუმ ორ განსხვავებულ სტრატეგიას.	პრობლემის გადასაჭრელად სხვადასხვა გზას ეძებს და საბოლოოდ ერთ-ერთს ირჩევს.	ასახელებს ან ხატავს პრობლემის გადაჭრის გზას.	ასახელებს იმ საჭირო საგნებს, რომლებიც პრობლემის გადასაჭრელად შეიძლება გამოიყენოს.	ცვლის ქცევას ახალი ინფორმაციისა და გამოცდილების შესაბამისად (მაგ., კუბურებით კოშკის აგებისას, როდესაც ხედავს, რომ ენგრევა, ცვლის კონსტრუქციას).

4.3. აზროვნება და კვლევა

სტანდარტი 4.3.
ბავშვი ავლენს გამოცდილების ინტერპრეტაციის უნარს, სწვდება მიზეზშედეგობრიობას, იწყებს კრიტიკულ და სიმბოლოებით აზროვნებას.

სიმბოლური აზროვნება	ანსახიერებს ადამიანის, საგნის, ცხოველის რომელიმე ძირითად მახასიათებელს, მაშინაც კი, თუ განსასახიერებელ ობიექტს ვერ ხედავს (მაგ., აჩვენებს, რისი გაკეთება შეუძლია ძაღლს და ყეფს).	აღწერს იმ საგანს ან პიროვნებას, რომელსაც იმ მომენტში ვერ ხედავს (მაგ., აღწერს, რომ ძაღლი, რომელსაც ჰქვია ჯერი, არის შავი და ყეფს. აქვე იგი ხელებით აჩვენებს, თუ რა ზომისაა ჯერი).	დრამატულ თამაშში სათამაშოს იყენებს როგორც ნამდვილ, რეალურ საგანს (მაგ., საუბრობს სათამაშო ტელეფონით, როგორც ნამდვილით).	დრამატულ თამაშში იყენებს წარმოსახვით ობიექტს (მაგ., ასახიერებს მორევის მოძრაობას, როცა ხელში არაფერი უჭირავს).
რეალობა და ფანტაზია	როლებისა და სიტუაციების გათამაშებისას ხმას, მეტყველებას და ქცევას ერთმანეთს შეუსაბამებს (მაგ., ჩვილის განსახიერებისას დახოხავს და „აღუ-აღუს“ გაიძახის).	აინტერესებს, ზღაპრისა და ანიმაციური ფილმის გმირები ნამდვილად არსებობენ თუ არა.	ერთვება კომპლექსურ დრამატულ თამაშებში (მაგ., რაღაც კონკრეტულ თემაზე აგებულ თამაშში, რომელშიც მრავალი მონაწილეა და განსხვავებული სიტუაციები თამაშდება).	ზღაპრის ან ანიმაციური ფილმის გმირებს რეალურ ადამიანებთან აკავშირებს.
მიზეზშედეგობრიობა	ინტერესდება და სვამს შეკითხვებს სხვების მოქმედებასთან დაკავშირებით, რათა დაინახოს საბოლოო შედეგი (მაგ., ითხოვს ხელში აყვანას, რომ დაინახოს როგორ იხარშება კარტოფილი).	სვამს შეკითხვას „რატომ?“, რათა გაარკვიოს, თუ რატომ ხდება ესა თუ ის მოვლენა, ან რა აკავშირებს მას ამა თუ იმ მოვლენასთან.	ამოიცნობს და განსაზღვრავს იმ საგნებს, რომელთა ზეგავლენა სხვა საგნებზე თვალსაჩინოა (მაგ., „ლურჯი საღებავის წყალში შერევით წყალმა ლურჯი ფერი მიიღო“).	გამოთქვამს ვარაუდს რაიმე ქცევასთან დაკავშირებულ შესაძლო შედეგზე (მაგ., როდესაც შუქს ჩავაქრობ, დაბნელდება).

ინტერპრეტაცია	ერთ მოქმედებას მეორეთი ანაცვლებს (მაგ., ეს არ გამომივიდა, სამაგიეროდ, ეს გავაკეთე).	იხსენებს წარსულში მომხდარ რეალურ მოვლენებს (მაგ., ნივთის დანახვისას იხსენებს მის მფლობელს).	ხმამაღლა ფიქრობს და მსჯელობს მიმდინარე სიტუაციის, მოვლენის შესახებ.	ცდილობს პრობლემის გადაჭრას წარმოსახვაში.	პრობლემის მოგვარებამდე, წინასწარ ცდილობს მოქმედების გააზრებას.
კვლევა	ცდისა და შეცდომის მეთოდით პოულობს მისთვის საინტერესო ობიექტის გამოყენების გზას.	სწორად აღიქვამს და განასხვავებს შეგრძნებებს.	აკვირდება უფროსების ცდებს და აღწერს თავის დაკვირვებას (მაგ., მზრუნველმა ორი ფერის საღებავი შეურია, ბავშვი ამბობს: „ყვითლისა და ლურჯის შერევით მივიღებთ მწვანეს“).	გარემოს გამოსაკვლევად იყენებს სტანდარტულ იარაღს (მაგ., გამადიდებელ შუშას, მაგნიტს და სხვ.).	აკვირდება ბუნების მოვლენებს (მაგ., სვამს კითხვას: „რატომ?“).

5. დამოუკიდებლობა და ადაპტური ქცევის განვითარება

5.1. დამოუკიდებლობა და ინიციატივა

სტანდარტი 5.1.
ბავშვი ავლენს ინიციატივას და დამოუკიდებლობას.

ავტონომია	ითხოვს რაღაცების დამოუკიდებლად კეთებას (მაგ., კვების, ჩაცმის დროს ან სათამაშოს მუშაობის გამორკვევისას).				
დამოუკიდებლობა	მონაწილეობს დალაგებაში (სათამაშოების, ტანისამოსის და სხვ.) და იცის საკუთარი ნივთების ადგილი.	იჩენს მაგიდის გაშლის სურვილს.	დამოუკიდებლად მოიპოვებს მასალას თავისი ჩანაფიქრის განსახორციელებლად (მაგ., აპლიკაციის გასაკეთებლად იღებს ფერად ფურცლებს).	შეუხსენებლად აბრუნებს ნივთებსა და მასალას თავის ადგილას.	
არჩევანი	აკეთებს მარტივ „კი თუ არა“ არჩევანს.	დამოუკიდებლად წყვეტს, რომელი გამოიყენოს შემოთავაზებული ორი მასალიდან (მაგ., პასტელებით ხატოს თუ ფანქრებით).	შემოთავაზებული ორი საქმიანობიდან დამოუკიდებლად ირჩევს ერთ-ერთს.	შესაძლებელი რამდენიმე საქმიანობიდან ერთ-ერთში ერთვება.	თამაშის დროს დამოუკიდებლად ირჩევს თავის როლს.

ინიციატივა	გამოთქვამს თავის აზრს, რის გაკეთება სურს.	ირჩევს წიგნს და მიაქვს მზრუნველთან წასაკითხად.	მიაქვს სათამაშო თანატოლთან.	მზრუნველს, შეუხსენებლად ან თხოვნის გარეშე, თვითონ სთავაზობს დახმარებას ყოველდღიურ საქმიანობაში.	უერთდება უკვე დაწყებულ თამაშს და ეძებს საკუთარ როლს (ადგილს).

5.2. თვითმოვლა

სტანდარტი 5.2;
ბავშვი ავლენს პირადი ჰიგიენისა და თვითმომსახურების უნარ-ჩვევებს.

<table>
<tr><td rowspan="2">კვება</td><td colspan="2">ასხამს სასმელს პატარა დოქიდან ან ბოთლიდან.</td><td>ასუფთავებს დაღვრილ სითხეს.</td><td rowspan="2">მაგიდასთან ემსახურება საკუთარ თავს, დასვრის გარეშე ისხამს და იღებს საკვებს.</td><td>საწრუპით სმის დროს ჭიქა ცალ ხელში უჭირავს,</td><td>გადააადგილებს სითხეს ღია დოქში/ჭიქაში დასხმის გარეშე (მინიმუმ ¾ სავსე).</td></tr>
<tr><td>იყენებს ჩანგალს და ხელსახოცს.</td><td>საკუთარ თავს ემსახურება მაგიდასთან (საკვების გადაღებისას შეიძლება ცოტა დაეყაროს, ან ზედმეტად ცოტა ან ბევრი გადაიღოს).</td><td>ყლაპავს საკვებს მომდევნო ლუკმის ჩადებამდე.</td><td>ამზადებს მარტივ საკვებს (ფცქვნის, ანაკუწებს, აცლის შეფუთვას და სხვ.).</td><td>შეუძლია საკვების დანით გადასმა.</td></tr>
<tr><td rowspan="3">ჩაცმა-გახდა</td><td colspan="2" rowspan="2">სხვისი დახმარებით იცვამს ტანსაცმელს (ქუდი, ფეხსაცმელი, წინდები, შარვალი, საცვალი, მაისური, ჟაკეტი, ქურთუკი; დახმარება შეიძლება დასჭირდეს შესაკრავებთან და წაღმა-უკუღმა პირის გასარკვევად).</td><td>იხდის დამოუკიდებლად, მცირედი დახმარებით.</td><td colspan="2">საგარეო ტანსაცმელს თავის ადგილას აწყობს.</td><td>ყოველდღე ერთსა და იმავე დროს, შეუხსენებლად იხდის ტანსაცმელს (მაგ., ძილის წინ).</td></tr>
<tr><td>ტანსაცმელს დამოუკიდებლად, მცირედი დახმარებით იცვამს, ფეხსაცმელსაც - შესაბამის ფეხზე.</td><td>ტანსაცმელს სწორად, წინა და უკანა მხარის შესაბამისად იცვამს. თასმებს ერთდროული გამოქაჩვით უჭერს.</td><td>ყოველდღე ერთსა და იმავე დროს, შეუხსენებლად იცვამს (მაგ., ეზოში გასვლის წინ).</td><td>იკრავს ტანსაცმლის წინა მხარეს განთავსებულ ელვას.</td></tr>
<tr><td colspan="2">კრავს დიდი ზომის ღილებს</td><td colspan="3">ხსნის ყველანაირ შესაკრავს (მაგ., თასმა, ელვა და ღილი)</td></tr>
<tr><td>ტუალეტის ჩვევა</td><td>უმეტესწილად სწორად ასახელებს საჭიროებას, განასხვავებს შარდვასა და დეფეკაციას.</td><td>დამოუკიდებლად იყენებს ტუალეტს, დახმარება სჭირდება გასუფთავებაში (ქაღალდის რაოდენობასა და გამოწმენდაში).</td><td>რეგულარულად, დაუკითხავად შედის საჭირო ოთახში.</td><td>ტუალეტის ქაღალდს სწორად ხევს და გამოყენების შემდეგ უნიტაზსაც რეცხავს.</td><td>იწმენდს დამოუკიდებლად.</td><td>ტანსაცმელს საჭირო ოთახიდან გამოსვლამდე ისწორებს.</td></tr>
</table>

ჰიგიენა	დამოუკიდებლად იმშრალებს ხელებს.	ონკანს დამოუკიდებლად კეტავს, როდესაც სთხოვენ.	ხელს იბანს და იმშრალებს მზრუნველის უმნიშვნელო დახმარებით.	პირს დამოუკიდებლად იმშრალებს, თუმცა შეიძლება შეხსენება დასჭირდეს.	პირს საპნით იბანს, როდესაც სთხოვენ.	
	ცხვირს იხოცავს, მაგრამ მზრუნველის შეხსენება სჭირდება, რომ ბოლომდე მოიწმინდოს ან/და ცხვირსახოცი ურნაში ჩააგდოს.	ცხვირის ირგვლივ იწმენდს ცხვირსახოცით, თუ შეახსენებენ.	მოხოცვისას ცხვირსახოცს ცხვირზე მოიჭერს.	დამოუკიდებლად იხოცავს ცხვირს, თუ შეახსენებენ.	ხველისას ან დაცემინებისას ხელსახოცს ან ხელს იფარებს.	ცხვირს დამოუკიდებლად იხოცავს.
	მზრუნველის დახმარებით ცდილობს კბილების გახეხვას.	პასტას ათავსებს ჯაგრისზე და ასველებს.	კბილებს იხეხავს ჰორიზონტალური და ვერტიკალური მოძრაობებით.	ანერწყვებს კბილის პასტას.	გამოყენების შემდეგ რეცხავს კბილის ჯაგრისს და თავის ადგილას აბრუნებს.	

5.3. დაცულობა

სტანდარტი 5.3;
ბავშვი ავლენს, რომ თავს დაცულად გრძნობს, ამჟღავნებს ნდობას და უსაფრთხოების წესების ცოდნას.

უსაფრთხოება	თავიდან იცილებს რისკებსა და ნაცნობ საფრთხეს (მაგ., არ ჰკიდებს ხელს გახურებულ ზედაპირს, ბასრ საგნებს).	ცნობს სახიფათო სიტუაციებს/ნივთებს.	მზრუნველის დახმარებით იცავს უსაფრთხოების ძირითად წესებს (მაგ., უცნობებთან ურთიერთობისას, ქუჩაზე გადასვლისას და სხვ.).	იცის სასწრაფოს ნომერი და ისიც, რა შემთხვევაში უნდა გამოიყენოს.
	მზრუნველს მიმართავს ტკივილის და დისკომფორტის შეგრძნებისას.	ატყობინებს ბავშვებს და უფროსებს, როდესაც საფრთხეს გრძნობს (მაგ., „ნუ ისვრი ქვას!“, „ბაჩა ქვას ისვრის!“).	ნებისმიერი საფრთხის/დაშავების შემთხვევაში ატყობინებს უფროსს დახმარების საჭიროებას სიტყვიერად ან ჟესტებით.	
დაცულობის განცდა	იცავს ჯგუფური მოქმედების მარტივ წესებს.	ერთვება ჯგუფურ თამაშებში, ასრულებს სხვადასხვა როლს (ლიდერის ან რიგითი მონაწილის).	თავის განცდებს უზიარებს რამდენიმე ახლობელ ადამიანს.	გამოხატავს ინტერესს სიახლის მიმართ, სვამს კითხვებს, ცდილობს საკუთარი თავის ახალ საქმეში გამოცდას.

5.4. ადაპტური ქცევა

სტანდარტი 5.4;
ბავშვი ამჟღავნებს მოქნილობას და გარემოსა და ყოველდღიური საქმიანობის ცვლილებას უსადაგებს საკუთარ ქცევას.

მოქნილობა	სვამს კითხვებს გარემოს შესახებ ან განსხვავებულად იქცევა, როცა ახალ გარემოში ხვდება.	თავის ქცევას სხვადასხვა გარემოს უსადაგებს.	მზრუნველის ხელმძღვანელობით, უმტკივნეულოდ გადადის ერთი მოქმედებიდან მეორეზე, იქცევა გარემოების შესაბამისად.

მედგრობა	მიზნის მისაღწევად იყენებს მზრუნველის მიერ შემოთავაზებულ ალტერნატიულ გზებს.	როცა რამე ისე არ ხდება, როგორც მას სურდა, სიმშვიდეს ინარჩუნებს.	ცდილობს შეცდომების გამოსწორებას და არ წყვეტს საქმიანობას პირველივე წარუმატებლობისას.	წარუმატებელი მცდელობის შემდეგ დახმარებას ითხოვს.	ამჩნევს, რომ ყველა უშვებს შეცდომებს და რომ პოზიტიური გამკლავების ხერხების გამოყენება ხელს უწყობს გამოცდილებიდან ახლის სწავლას.

6. მიმართულება - ხელოვნება

6.1. ვიზუალური ხელოვნება

სტანდარტი 6.1.
ბავშვი ინტერესდება ვიზუალური ხელოვნებით და იყენებს მას თვითგამოხატვისთვის.

ესთეტიკა და კრიტიკული დამოკიდებულება	სვამს შეკითხვებს ვიზუალური ხელოვნების ნამუშევრების შესახებ.	ინტერესდება ნამუშევრის შინაარსით, სვამს კითხვებს ან მარტივად აღწერს, რა ხატია ან რა არის ნახატზე გამოსახული.	ერთმანეთისგან ასხვავებს ხელოვნების სხვადასხვა ფორმას (მაგ., ფოტოსურათსა და ქანდაკებას).	ადამიანებს შთაბეჭდილებებს უზიარებს ვიზუალური ხელოვნების ნიმუშების შესახებ, რომელთაც თავის გარემოში ხვდება.	ინტერესდება განსხვავებული კულტურიდან წარმოშობილი ვიზუალური ხელოვნების ნამუშევრებით (მაგ., ძველი ეგვიპტური, აფრიკული, შუა საუკუნეების ევროპული).
შემოქმედებითი თვითგამოხატვა	დამოუკიდებლად წამოიწყებს ნამუშევრის შექმნას (ასახელებს რა დახატა, განმარტავს რა რას ნიშნავს).	პლასტილინით ან თიხით იწყებს მარტივი ფორმების გამოძერწვას.	ქმნის სქემატურ ნახატებს და ხშირ შემთხვევაში ეს ნახატი ჰგავს ნაგულისხმევ საგანს, ხატვისას იყენებს სხვადასხვა ფერს.	ხატავს ავტოპორტრეტს, რეალურ და წარმოსახვით საგნებსა და ადამიანებს, განვლილ თემატიკასთან დაკავშირებულ ნახატებს.	ნახატების, სამგანზომილებიანი კონსტრუქციებისა და განსხვავებული მასალის საშუალებით, წარმოადგენს საგნებს, ობიექტებს, აზრებსა და ემოციებს.

6.2. საშემსრულებლო ხელოვნება

სტანდარტი 6.2.
ბავშვი ინტერესდება საშემსრულებლო ხელოვნებით და იყენებს მას თვითგამოხატვისთვის.

ესთეტიკა და კრიტიკული დამოკიდებულება	სვამს შეკითხვებს საშემსრულებლო ხელოვნების ნაწარმოებების მნიშვნელობის გასაგებად.	უსმენს და უყურებს საბავშვო წარმოდგენასა თუ თოჯინურ სპექტაკლს.	ერთმანეთისგან განასხვავებს საშემსრულებლო ხელოვნების სხვადასხვა ფორმას (მაგ., ცეკვას და თეატრალურ წარმოდგენას).	ადამიანებს შთაბეჭდილებებს უზიარებს საშემსრულებლო ხელოვნების იმ სხვადასხვა ფორმის შესახებ, რომლებსაც თავის გარემოში ხვდება.	ინტერესდება სხვადასხვა ქვეყნების, რეგიონისა და კულტურის მუსიკალური ინსტრუმენტებით, ცეკვებით, მუსიკის ჟანრებით.
შემოქმედებითი თვითგამოხატვა: მუსიკა	სიმღერას მღერის საცნობი ფორმით (შეიძლება ინსტრუმენტის ან მეორე ადამიანის ხმის თანხლებით).	იმეორებს მუსიკის მელოდიასა და ცეკვის ილეთებს; მუსიკაზე აყოლებს შარფებს, ლენტებს, ინსტრუმენტებს და სხვ.	მონაწილეობს ჯგუფურ მუსიკალურ და მოძრაობით საქმიანობებში და იცავს პირად სივრცეს.	დამოუკიდებლად და თავისი ინიციატივით წამოიწყებს მუსიკისა და მოძრაობის საქმიანობებს.	აკეთებს სიმღერებისა და რითმის იმპროვიზაციებს ან ნაცნობი სიმღერების სიტყვებს ან მელოდიას ცვლის ახლის გამოსაგონებლად.
	დრამა	გაითამაშებს რეალურსა და თავის გამოგონილ სიტუაციებს.	როლის მიხედვით იცვლის ხმის ტემბრსა და სახის გამომეტყველებას.	თამაშობს სხვა თანატოლებთან ერთად; იძლევა ინსტრუქციებს ან მიყვება სხვა თანატოლისას.	სთხოვს სხვებს მისი წარმოდგენის ყურებას.	მონაწილეობს მზრუნველის მიერ მართულ თეატრალიზებულ თამაშებში.

7. მიმართულება - წიგნიერება

სტანდარტი 7.1.
ბავშვი ინტერესდება და სიამოვნებას იღებს მხატვრული ნაწარმოებებით.

ესთეტიკა და კრიტიკული დამოკიდებულება	სვამს შეკითხვებს წაკითხული წიგნის შესახებ.	განასხვავებს საბავშვო ლიტერატურის ძირითად ჟანრებს (მაგ., ლექსი, პროზა).	შეუძლია გამოთქვას საკუთარი აზრი იმის შესახებ, მოთხრობის რომელი ნაწილი მოეწონა და რომელი - არა.	ყურადღებით ისმენს სხვა ხალხების ლეგენდებს, ზღაპრებს.
წიგნთან ურთიერთობა	აქვს გამორჩეული, საყვარელი წიგნები, იხსენებს სხვადასხვა პერსონაჟსა და მოქმედებას ნაცნობი წიგნებიდან.	წარმოსახვითი თამაშისას იყენებს წიგნებს, ვითომ თავის „შვილს ზღაპარს უკითხავდეს“.	იმახსოვრებს ფრაზებს საყვარელი წიგნებიდან.	გამოთქვამს საკუთარ აზრს იმის შესახებ, მოთხრობის რომელი ნაწილი მოეწონა და რომელი - არა.
	იცის, რომ წიგნი მარცხნიდან მარჯვნივ იკითხება, თითს აყოლებს, ვითომ კითხულობდეს.	დამოუკიდებლად ათვალიერებს წიგნებს, ჟურნალებსა და სხვა ბეჭდურ გამოცემებს.	იცის, რომ წიგნს აქვს სათაური და ჰყავს ავტორი, ილუსტრატორი, ან ფოტოგრაფი.	

შემოქმედებითი თვითგამოხატვა	მონაწილეობს საყვარელი ამბის მოყოლაში, ამატებს სიტყვებს, აკეთებს კომენტარებს.	იყენებს წიგნიდან მიღებულ შთაბეჭდილებებს რუტინული საქმიანობების და სხვადასხვა ტიპის თამაშებისას.	მზრუნველის დახმარებით შეუძლია მოკლე, გამოგონილი ისტორიის მოყოლა.	დამოუკიდებლად იგონებს მარტივ ამბავს და შეუძლია მისი ილუსტრირება ან მზრუნველს სთხოვს მის ჩაწერას.

8. მიმართულება - მეცნიერება

8.1. მე და ჯანსაღი ცხოვრება

სტანდარტი 8.1.
ბავშვი სწავლობს ჯანსაღი ცხოვრების წესს, სწორად კვებას, ჰიგიენას და ფიზიკურ აქტივობას.

ფიზიკური აქტივობა	მონაწილეობს მზრუნველის მიერ მართულ ფიზიკურად აქტიურ საქმიანობაში 5-10 წუთის განმავლობაში.		სიხარულით ერთვება სხვადასხვა ფიზიკურ აქტივობაში (მაგ., დარბის, დაცოცავს, დახტის).	
ჯანსაღი ქცევა	იცის, ვინ ემსახურება მის ჯანმრთელობას (მაგ., კბილის ექიმი, ექთანი, პედიატრი).	საუბრობს ჯანსაღ ქცევებზე, მათ შორის ჰიგიენასთან, კვებასთან, ძილთან, ავადმყოფობასთან, ფიზიკურ აქტივობასთან დაკავშირებით.	ასახელებს ჯანსაღი ქცევების მაგალითებს (მაგ., საუბრობს წამლის მოხმარებაზე და მასთან დაკავშირებულ უსაფრთხოებაზე, ბაქტერიებზე).	არჩევს ჯანსაღ ქცევას არაჯანსაღისაგან.
ანატომია	აჩვენებს სურათზე სხეულის 6 ნაწილს.	ერთვება სხვადასხვა ტიპის თამაშებში, რომლებიც ეხება სხეულის ნაწილებსა და/ან შინაგან ორგანოებს.	იცის, რომ აქვს შინაგანი ორგანოები (მაგ., გული, ძვალი, კუჭი).	ერთვება საუბარში სხეულის ნაწილებისა და შინაგანი ორგანოების დანიშნულებაზე.

8.2. დედამიწა და გარემო

სტანდარტი 8.2.
ბავშვი აკვირდება და შეისწავლის ბუნებას და მასთან ადამიანების ურთიერთდამოკიდებულებას.

ბუნება	არაცოცხალი	იცის ბუნების ელემენტებისა და მათი მახასიათებლების გამომხატველი სიტყვები - წყალი, ქვა, ქვიშა, მზე, თოვლი, წვიმა, ღრუბელი, ცივი, ცხელი, თბილი, სველი, მშრალი ა.შ.	მათ თავისებურებებზე დაყრდნობით, განასხვავებს ცოცხალ და არაცოცხალ ბუნებას (მაგ., სუნთქავს, მოძრაობს, იზრდება) და აჯგუფებს ცხოველებსა და მცენარეებს, მიწისა და წყლის ცხოველებს.	აინტერესებს ბუნება და მისი მოვლენები და სვამს კითხვებს, ხშირად თამაშობს უფრო მეტის გასაგებად (მაგ., რაში გამოიყენება წყალი, როგორი ფოთლები არსებობს, როგორ ჩნდება სხვადასხვანაირი ჩრდილი).	ბუნებრივი მასალის, მოვლენებისა და ციური სხეულების შესასწავლად იყენებს ხელსაწყოებს (გამადიდებელ შუშას, ბინოკლს, ვიდეო/ფოტოკამერას, პრიზმას და სხვ.).	არაცოცხალ და ცოცხალ ბუნებას აკვირდება და შეისწავლის ჩანაწერების, ჩანახატებისა და სურათების შეგროვებით და სხვებსაც უზიარებს.
	ცოცხალი	აქვს წარმოდგენა მარტივ ბუნებრივ. კანონზომიერებებზე (მაგ.,		ასახელებს შინაურ და გარეულ ცხოველებს, ფრინველებს, ხილსა და ბოსტნეულს; მცენარეებსა და	ამჩნევს და სვამს შეკითხვებს ცხოველების, მცენარეების. ზრდისა და ცვლილებების	

		იმისათვის, რომ მცენარე გაიზარდოს, მას ესაჭიროება წყალი, ცხოველს კი წყალი და საკვები).		ცხოველებს ერთმანეთს ადარებს თვალსაჩინო ნიშნების მიხედვით.	შესახებ, ასევე შეუძლია მარტივად მოყვეს, თუ როგორ იზრდება და იცვლება მცენარე, ცხოველი.	
	სეზონები	ერთვება საუბარში სეზონებზე და მათ დამახასიათებლებზე (მაგ., შემოდგომაზე ხეებს ფოთლები სცვივა).	სეზონურ ამინდთან აწყვილებს შესაბამის ტანისამოსს და აქტივობას (მაგ., წვიმაში ვიყენებთ ქოლგას, სიცივესა და თოვლში ვიკეთებთ ხელთათმანებს).	ტემპერატურაზე დასაკვირვებლად იყენებს თერმომეტრს.	სხვებთან ერთად საუბრობს მიმდინარე სეზონსა და ამინდის ცვლილებებზე.	საუბრობს წელიწადის დროებზე და აღწერს მათთვის დამახასიათებელ ამინდს შესაბამისი სიტყვების გამოყენებით (მაგ., მზიანი, წვიმიანი, თოვლიანი).
ეკოლოგია		ცდილობს დაახარისხოს განმეორებით გამოყენებადი და გადასაგდები ნაგავი.	მონაწილეობს საქმიანობებში, რომელიც გარემოს მოფრთხილებისთვის მნიშვნელოვანია (მაგ., იყენებს მეორად მასალას, ნაგავს ყრის ურნაში, უვლის მცენარეებსა და ცხოველებს, ზრუნავს, რომ წვიმის დროს არ დაზიანდეს ფოტოაპარატი).	იცის, რომ ადამიანი არის ცოცხალი არსება და ცნობს მისთვის საზიანო საგნებსა და მოვლენებს (მაგ., ხანძარი, დაბინძურებული წყალი).	ცნობს და ყურადღებას აქცევს იმ საგნებსა და მოვლენებს, რომლებიც გარემოს აბინძურებს ან აზიანებს (მაგ., კვამლს, გადაყრილ მინის ტარას, პლასტიკატს).	ადამიანის ქმედებებიდან, განასხვავებს, რომელია გარემოსთვის უსაფრთხო და რომელი - საფრთხის შემცველი (მაგ., ნაგვის დაყრა აზიანებს მცენარეებს; მოვლა ხელს უწყობს ზრდას).

8.3. სხეული და მოვლენები

სტანდარტი 8.3.
ბავშვი ინტერესდება და ეცნობა საგნებისა და მოვლენების ფიზიკურ მახასიათებლებს.

ქიმია	ამჩნევს და მიუთითებს ცვლილებაზე მატერიაში (საბოლოო შედეგს, ცვლილების პროცესს, სხვაობებს).	სვამს კითხვებს და ატარებს ექსპერიმენტებს ნივთიერებების გამოსაკვლევად.	იცის, რომ ნივთიერება შეიძლება არსებობდეს მყარ, თხევად და აირად მდგომარეობაში.	ამჩნევს, რომ საგნების ფორმა დამოკიდებულია მათ აგრეგატულ მდგომარეობაზე (მაგ., მყარ ნივთიერებებს განსაზღვრული ფორმა აქვთ, სითხე იღებს კონტეინერის ფორმას, რომელშიც ის ასხია, გაზს კი ფორმა არ აქვს).	გამოთქვამს ვარაუდს რა მოხდება კვლევის დროს (მაგ., „ ყინული წყლად გადაიქცევა“).
ფიზიკა	საუბრობს საგნებისა და სხეულების გადაადგილების შესახებ.	სვამს საგნების მოძრაობასა და სხვა ფიზიკურ მოვლენებთან დაკავშირებულ კითხვებს.	იცნობს ბაზისური ენერგიის წყაროებს (მაგ., მზის შუქი, ქარი, წყალი).	ატარებს ექსპერიმენტებს საგნების შესასწავლად და იდეების გამოსაცდელად, წინასწარ პროგნოზირებს შესაძლო შედეგებს.	უზიარებს ადამიანებს საკუთარ დაკვირვებებს ფიზიკური მოვლენების შესახებ და ადარებს მათ დაკვირვებებთან.

8.4. ადამიანი და მსოფლიო

სტანდარტი 8.4.
ბავშვი ინტერესდება და ეცნობა სივრცეს, დროს, სხვადასხვა კულტურას, ტრადიციებს, სამოქალაქო საკითხებს.

<table>
<tr><td>გეოგრაფია</td><td>სწავლობს და ხვდება ისეთ ფიზიკურ მიმართებებს, როგორიცაა „ახლოს“ და „შორს“. „ზემოთ“ და „ქვემოთ“, „შიგნით“ და „გარეთ“.</td><td>იცის, საგნების განთავსების ადგილი მათი დანიშნულების მიხედვით (მაგ., გაზქურა - სამზარეულოში, საწოლი - საძინებელში, ხე - პარკში).</td><td>იცის იმ ქალაქისა თუ სოფლის სახელი, სადაც ცხოვრობს.</td><td>სამეზობლოში ამოიცნობს ნაცნობ ადგილებს.</td><td>იცის, რომ გზებს თავიანთი საგზაო ნიშნები და სახელები აქვთ, სახლებს კი - ნომრები.</td></tr>
<tr><td>ისტორია</td><td>ერთმანეთთან აკავშირებს ძველ და ახალ მოვლენებს.</td><td>იყენებს დროსთან დაკავშირებულ სიტყვებს და ავლენს წარსულის შესახებ ცოდნას (მაგ., დღე და ღამე, დილა, საღამო, დღეს, გუშინ, ხვალ; „მე რომ პატარა ბაია ვიყავი…“).</td><td>საკუთარ ფოტოებს ქრონოლოგიურად ალაგებს (დაბადებიდან დღემდე).</td><td>ავლენს, რომ ელოდება რეგულარულ მოვლენებს და შეუძლია დაასახელოს ყოველდღიური რეჟიმი (მაგ., პირველი - დილის წრეა, სადილის მერე წიგნს ვკითხულობთ და სხვ.).</td><td>თანამიმდევრულად აღწერს რომელიმე მარტივი ამბის ან მოვლენის მიმდინარეობას.</td></tr>
<tr><td>კულტურა და ტრადიციები</td><td>იცის, როგორ არის გადანაწილებული თავის ოჯახში ფუნქციები, ანუ ვინ რას აკეთებს, რას საქმიანობს.</td><td>მონაწილეობს ეროვნულ-ტრადიციულ დღესასწაულებში.</td><td>იცის საკუთარი ოჯახის ისტორია (ცნობს ოჯახის წევრებს სურათზე, იცის მათი პროფესიები, ხატავს ოჯახურ პორტრეტებს).</td><td>ინტერესდება სხვა ბავშვების ეთნიკური და კულტურული წარმომავლობით და სხვა ერების ლეგენდებით, ზღაპრებით, სიმღერებითა და ტრადიციებით.</td><td>ცნობს ეროვნულ მუსიკას, ცეკვას, საკვებს, ტანსაცმელს.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">მოქალაქეობა</td><td>იცის, რომ საყიდლებისათვის და სხვა მომსახურებისათვის საჭიროა ფული.</td><td>იცის, რომ სხვადასხვა ადგილას სხვადასხვა წესი მოქმედებს (მაგ., თეატრში, საბავშვო ბაღში, ოჯახში და სხვ.).</td><td>იცის ჯგუფის წესები და რა შედეგი შეიძლება მოჰყვეს მის დარღვევას.</td><td>იცის, რომ უფროსები შესრულებული სამუშაოსათვის იღებენ გასამრჯელოს და ამის საშუალებით ყიდულობენ სხვადასხვა ნივთს ან სარგებლობენ გარკვეული მომსახურებით.</td><td>ასახელებს ფულის ერთეულს (ლარი, თეთრი).</td></tr>
<tr><td colspan="2">ცნობს სახელმწიფო დროშასა და სახელმწიფო ჰიმნს.</td><td colspan="2">წარმოსახვით თამაშებში ასახიერებს სხვადასხვა პროფესიის ადამიანს.</td><td colspan="2">მონაწილეობს გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში და აცნობიერებს თავის როლს/პასუხისმგებლობას ჯგუფში.
ავლენს ლიდერობის/წამყვანობის სურვილს საქმიანობაში ან მზრუნველს სთავაზობს დახმარებას.</td></tr>
</table>

8.5. რიცხვები და სიდიდეები

სტანდარტი 8.5.
ბავშვი იყენებს მათემატიკურ უნარებს.

<table>
<tr><td rowspan="2">საგნების დაჯგუფება</td><td colspan="2">მზრუნველის დახმარებით საგნებს ერთი ნიშნით ახარისხებს.</td><td colspan="2">ობიექტს რომელიმე კრებით კატეგორიას მიაკუთვნებს (მაგ., ძაღლი და კატა - ცხოველი; თეფში და ფინჯანი - ჭურჭელი).</td><td colspan="2">ახარისხებს საგნებს ერთი ნიშნის (ფერი, ზომა, ფორმა) მიხედვით ორ ან მეტ ჯგუფად.</td><td colspan="2">ახარისხებს საგნებს სხვადასხვა ნიშნის მიხედვით, ხსნის რატომ.</td></tr>
<tr><td colspan="2">ამოიცნობს და ასახელებს ერთ ფერს.</td><td colspan="3">ამოიცნობს და ასახელებს სამ ფერს.</td><td colspan="3">ამოიცნობს და ასახელებს ხუთიდან რვა ფერს.</td></tr>
<tr><td>ფორმა და სივრცითი აღქმა</td><td>შესაბამის კონტურზე აწყობს სხვადასხვა ზომის გეომეტრიულ ფიგურებს.</td><td colspan="2">თხოვნის შემთხვევაში, ნივთებს ალაგებს საგნის შიგნით, საგანზე და საგნის ქვეშ.</td><td colspan="2">ამოიცნობს და ასახელებს სამ ფორმას (მაგ., ოთხკუთხედი, სამკუთხედი, წრე).</td><td colspan="2">გადაიხატავს სხვადასხვა კონსტრუქციებს (მაგ., კუბურებით აშენებული კოშკი).</td><td colspan="2">ამოიცნობს და გეომეტრიული სახელწოდებით მოიხსენიებს რამდენიმე სამგანზომილებიან ფორმას (მაგ., სფერო, კუბი, ცილინდრი, პირამიდა).</td></tr>
<tr><td rowspan="2">რიცხვები</td><td colspan="2">იყენებს სიტყვას - მეტი. ესმის ცნებები – ყველა, არცერთი.</td><td colspan="2">განასხვავებს ასოებს ციფრებისაგან.</td><td colspan="2">ყოველდღიურ ცხოვრებაში იყენებს რიცხვებს და თვლას (მაგ., ითვლის ბურთების რაოდენობას ყუთში).</td><td colspan="2">იცის, რომ რიცხვი აღნიშნავს რაოდენობას (მაგ., იღებს იმდენ ვაშლს, რამდენსაც სთხოვენ).</td></tr>
<tr><td colspan="2">ითვლის ხუთამდე.</td><td colspan="2">გადაითვლის მაქსიმუმ 4 საგანს.</td><td colspan="2">ამოიცნობს ციფრების სიმბოლოს 1 დან 5 ის ჩათვლით, აკავშირებს საგნის რაოდენობასთან.</td><td colspan="2">ამოიცნობს ციფრების სიმბოლოს ათამდე.</td></tr>
<tr><td>გაზომვა</td><td>ავსებს და ცლის ჭურჭელს (მაგ., წყლით ან ქვიშით).</td><td>მოთხოვნის მიხედვით ორ ერთნაირ საგანს შორის ამოირჩევს უფრო დიდს ან უფრო პატარას.</td><td>ერთმანეთს ადარებს სხვადასხვა საგნის ზომებს, რომლებიც ყოველდღიურ ცხოვრებაში ხვდება (მაგ., გვერდიგვერდ აწყობს სხვადასხვა ადამიანის ფეხსაცმელს იმის სანახავად, თუ რომელი უფრო გრძელია).</td><td>ასახელებს დიდ ან პატარა, მძიმე ან მსუბუქ, გრძელ ან მოკლე საგნებს საგანთა მიწოდებული წყვილიდან და აფასებს ზომას (მაგ., „მე უკვე ვწვდები ყვითელ თაროს“).</td><td colspan="2">ადეკვატურად იყენებს ზომის აღმნიშვნელ სიტყვებს (მაგ., დიდი, პატარა, გრძელი, მოკლე, მძიმე და მსუბუქი).</td></tr>
</table>

8.6. ადამიანები და მანქანები

სტანდარტი 8.6.
ბავშვი იყენებს ტექნიკას შესაბამისი დანიშნულებით.

ყოველდღიური ტექნოლოგია	ასახელებს ტექნიკას გამოყენების ან ჩვენების დროს (მაგ., ტელეფონი, ტელევიზორი, მობილური და სხვა) და საუბრობს თავის გამოცდილებაზე.	იყენებს ტელეფონს ახლობელ ადამიანებთან სასაუბროდ და ტელევიზორს, მუსიკალურ ცენტრს ელემენტარულ დონეზე (მაგ., ხმის აწევ-დაწევა).	ემორჩილება შემუშავებულ წესებს ტექნიკის გამოყენებისას (მაგ., იყენებს მხოლოდ განსაზღვრული დროით, ეპყრობა სიფრთხილით, დებს თავის ადგილას, აქრობს შუქს, თუ ოთახში არავინ არის).	ტექნიკას მიზნობრივად იყენებს.	იყენებს ტექნოლოგიებს ინფორმაციის მოსაპოვებლად; შეუძლია მიჰყვეს მზრუნველის ინსტრუქციას იმისთვის, რომ იპოვოს სასურველი ინფორმაცია ინტერნეტში.
ინსტრუმენტები და ხელსაწყოები	საუბრობს და კითხვებს სვამს სპეციფიკური ინსტრუმენტებისა და მანქანების და მათი დანიშნულების შესახებ (მაგ., სამედიცინო, სამშენებლო, სამეცნიერო).	აწყვილებს პროფესიის წარმომადგენელსა და მის მიერ გამოყენებულ ტექნიკას (მაგ., მეხანძრე და სახანძრო მანქანა, მშენებელი და ჩაქუჩი, ექიმი და ნემსი).	დრამატული თამაშის დროს რეალურ ან სათამაშო სამედიცინო ინსტრუმენტებს ისე იყენებს, როგორც ნანახი აქვს ექიმთან.	საუბრობს მანქანების მრავალფეროვნებაზე, რომელიც გამოყენებულია სხვადასხვა პროფესიაში (სახანძრო, სასწრაფო, სატვირთო მანქანა, თვითმფრინავი, გემი და სხვ.).	სახელოსნოში უფროსის ზედამხედველობის ქვეშ იყენებს სხვადასხვა სამშენებლო იარაღს (მაგ., სახრახნისს, ჩაქუჩსა და ლურსმანს).

მუხლი 9. 54-დან 72 თვემდე ასაკის ბავშვის სასკოლო მზაობის საგანმანათლებლო სახელმწიფო სტანდარტი: განვითარების სფეროები და თემატური მიმართულებები:

1. **ფიზიკური და სენსორული განვითარება:**

1.1. მსხვილი მოტორიკა

სტანდარტი 1.1.					
ბავშვი აკონტროლებს სხეულის მოძრაობას, მოძრაობს მიზანმიმართულად, კოორდინირებულად და ინარჩუნებს წონასწორობას (მოცემული ინდიკატორების მისაღწევად, თითოეულ ბავშვს აქვს შესაძლებლობა, გამოიყენოს ადაპტური აღჭურვილობა ან დამხმარე მოწყობილობა).					
დგომა		ზურგზე წოლის შემდეგ ადგომისას, არ კარგავს წონასწორობას.	ურტყამს ფეხს დიდი ზომის ბურთს (მაგ. ფეხბურთის ბურთს), ისე რომ აძლევს სასურველ მიმართულებას.	შეუძლია ცალ ფეხზე დგომა არანაკლებ 30 წამის განმავლობაში.	ბრუნვის, დატრიალების დროს ინარჩუნებს წონასწორობას.
ფეხით გადაადგილება	სიარული	სიარულის დროს თან დააქვს დიდი ზომის საგნები, რომლებიც იატაკის ხილვადობას უზღუდავს.	სწორ ხაზზე (შეიძლება იყოს ფიცარი ან დახაზული ხაზი) გავლისას ინარჩუნებს წონასწორობას.	დადის წყლიანი ჭიქით ისე, რომ არ ეღვრება.	

	სირბილი	დარბის „ჭენებ-ჭენებით“.	დარბის ისე, რომ თავს არიდებს დაბრკოლებებს.
	კიბეზე ასვლა-ჩასვლა	კიბეზე, ფეხის მონაცვლეობით დამოუკიდებლად ჩამოდის.	კიბეზე ადის/ჩადის ისე, რომ მოძრაობისას უჭირავს ნივთი ერთ ან ორივე ხელში.
ველოსიპედი		ატარებს სამთვლიან ველოსიპედს, აჩერებს და ძრავს.	სამთვლიანი ველოსიპედის ტარებისას, უხვევს, არიდებს დაბრკოლებებს, აჩერებს და ძრავს.
ხტომა		წინ ხტება (რომელიმე ფეხი წამყვანია).	შეუძლია ჩამოხტეს დაბალი სიმაღლიდან (დაახლ. 20-30 სმ.).

ძრომა	ძელზე ხელების მოჭიდებით ეკიდება.	
სროლა და დაჭერა	იატაკს ურტყამს დიდი ზომის ბურთს და ასხლეტილს იჭერს.	იჭერს დიდი ზომის ბურთს (მაგ. ფეხბურთის ბურთს), რომელიც ჩააწოდეს 3 მეტრის მანძილიდან.

1.2. წვრილი მოტორიკა

სტანდარტი 1.2.
ბავშვი აკონტროლებს და კოორდინირებულად იყენებს სხეულის წვრილ კუნთებს.

<table>
<tr><td rowspan="4">საგნებით მანიპულირება</td><td>ნატიფი მოძრაობები</td><td colspan="3">ფანქარს იჭერს შუა თითზე დაყრდნობით, ცერა დასაჩვენებელ თითებს შორის (მისთვის კომფორტული ხელით).</td></tr>
<tr><td>ხელების შეთანხმებული</td><td>ერთმანეთზე ამაგრებს ხრახნიან საგნებს (მაგ. ბოთლის სახურავს და ა.შ.</td><td>ქაღალდისაგან აკეთებს მარტივ საგნებს (მაგ.: თვითმფრინავს).</td><td>პლასტილინისა და თიხისაგან აკეთებს მარტივ ფიგურებს (მაგ.: ადამიანს, ყვავილსა და ქოთანს და სხვ).</td><td>უფროსის დახმარებით იკრავს ფეხსაცმლის თასმას.</td></tr>
<tr><td>კუბები და ფაზლი</td><td colspan="3">აწყობს მარტივ სურათს, ან 8-10 ნაწილისაგან შემდგარ ფაზლსა და მოზაიკას.</td></tr>
<tr><td>მაკრატელი</td><td colspan="2">შეუძლია ფიგურების გამოჭრა (ფიგურები შემოხაზულია სქელი ხაზით).</td><td colspan="2">შეუძლია საბავშვო მაკრატლით ქაღალდისაგან მარტივი ფიგურების გამოჭრა, აპლიკაციის გაკეთება.</td></tr>
<tr><td>თვალის და ხელის კოორდინაცია</td><td>ხატვა</td><td>დომინანტური ხელით შეუძლია მეორე ხელის ირგვლივ კონტურის შემოვლება.</td><td colspan="3">იხატავს გეომეტრიულ ფიგურას (მაგ.: სამკუთხედს, კვადრატს).</td></tr>
</table>

	მძივების აცმა	მძივის პატარა ბურთულას აცვამს ნიმუშის მიხედვით ფერისა და ფორმის მონაცვლეობის დაცვით.	აგებს მცირე ზომის მძივს ძაფზე.

1.3. სენსორულ-მოტორული უნარები

სტანდარტი 1.3.
ბავშვი იყენებს შეგრძნებებს (მხედველობას, სმენას, შეხებას, გემოვნებას, ყნოსვას) რომ შეასრულოს გარკვეული მოძრაობები, შეძლოს კოორდინაცია, გარემოს აღქმა და შეცნობა.

სმენა და მხედველობა	ტაშით იმეორებს მარტივ რიტმებს.	
შეხება და გემო	საგნებს ამოიცნობს შეხებით და გემოს გასინჯვით.	
ყნოსვა	ყნოსვით ამოიცნობს და ერთმანეთისგან არჩევს საგნებს (მაგ., როდესაც გრძნობს შემწვარიკარტოფილის სუნს, ამბობს, რომ ეს შემწვარი კარტოფილის სუნია).	
კინესთეტიკა	მოძრაობით ყვება მუსიკის რიტმს.	მუსიკალურ და ხმოვან ნიშნებზე შესაბამისად რეაგირებს, - მაგალითად, ჩერდება ან აგრძელებს მოძრაობას.

2. სოციალურ-ემოციური განვითარება

2.1. თვითშეფასება

სტანდარტი 2.1.
ბავშვი ავლენს ცოდნას და რწმენას საკუთარი თავისა და შესაძლებლობების მიმართ.

მოჯაჭვულობა	იოლად ახდენს ახლობელ მზრუნველთან განშორებას	გამოხატავს, რომ ენდობა და კეთილგანწყობილია ნაცნობი ზრდასრულების უმეტესობის მიმართ, მაგალითად, მზრუნველის მიმართ.	უზიარებს თავის ემოციებს უფროსს.	იცის როდის უნდა მიმართოს უფროსს რჩევისათვის.	საჭიროების შემთხვევაში, მზრუნველს სთხოვს დახმარებას.	ითვალისწინებს უფროსის გადაწყვეტილებასა და რჩევას.
თვით-იდენტობა	ესმის, რომ არის ადამიანი, რომელსაც აქვს აზრები, შეგრძნებები, ემოციები, სხეული.	საკუთარი თავის შესახებ სხვებს უზიარებს ინფორმაციას.	იცის აუცილებელი ცნობები საკუთარი თავის შესახებ, მაგ. მისამართი.	აღწერს საკუთარ თავს რამდენიმე ფიზიკური და ქცევითი მახასიათებლის მიხედვით.	მარტივად ყვება თავისი ოჯახის შესახებ.	იცის საკუთარი წარმომავლობის შესახებ.
ინიციატივა	მზრუნველს სთხოვს დახმარებას როგორც თავისთვის, ასევე მეგობრისთვის.	ამჟღავნებს ინიციატივას სხვადასხვა საქმიანობის დროს.	დამოუკიდებელი მუშობით იღებს სიამოვნებას.	ინტერესით იწყებს საქმიანობას და ასრულებს ბოლომდე.		შეუძლია თამაშის შემოთავაზება და ორგანიზება.
კომპეტენტურობა	სიფრთხილეს იჩენს საგნებით მანიპულირებისას, კარგად ესმის მათი დანიშნულება და იცის გამოყენება.	იცის და ამჟღავნებს, რა შეუძლია, რა გამოსდის, რა იცის.	ინტერესით ერთვება ახალ საქმიანობასა და სიტუაციაში.	ნამუშევრის დასრულებისას გამოხატავს სიხარულს და იმავეს მოელის სხვებისგან.	დამოუკიდებლად ერთვება ყოველდღიურ საქმიანობაში.	სიახლის მიმართ გამოხატავს ინტერესს, დაკვირვების გარდა, სვამს კითხვებს, ცდილობს მოსინჯოს და შეასრულოს ახალი საქმიანობა.

2.2. ემოციური კომპეტენცია

სტანდარტი 2.2.
ბავშვი ამჟღავნებს ემოციურ კომპეტენციას

ემოციების გაგება	აღწერს შემთხვევას, როდესაც მისმა ქცევამ სხვისი ემოცია განაპირობა (მაგ. ლუკას ეწყინა, როდესაც უარი უთხრა დაჭერობანას თამაშზე)	ესმის რას გრძნობენ სხვები.	ეცოდება დაშავებული ან მკვდარი ცხოველი.	ესმის ემოციებს, ქმედებებსა და ნათქვამს შორის კავშირი. მაგალითად, ნინოს ეწყინა, თაკომ რომ გაიცინა, როცა ნინო შემთხვევით დავარდა; ნიკო მადლიერია რომ დაეხმარნენ.

ემოციების გამოხატვა	საუბრობს და აღწერს დასახელებულ ემოციებს და განცდებს.	უზიარებს თავის შიშს, მღელვარებას, სიხარულს მშობლებს, თუ სხვა მზრუნველ პირს.	გამოხატავს ემოციებს თამაშის დროს.	შესაბამის გრძნობებს ავლენს ყოველდღიურ ცხოვრებაში მომხდარ მოვლენებთან და წიგნებში აღწერილ ამბებთან დაკავშირებით.	განმარტავს თავის რეაქციას, ემოციებს სხვის საქციელზე, მოვლენებზე.	ასახელებს და საუბრობს მრავალფეროვან ემოციებსა და განცდებზე.
ემოციების და ქცევის მართვა	ძლიერი განცდების შემდეგ ცდილობს დაწყნარებას და უარს არ ამბობს მზრუნველის დახმარებაზე.	ასახელებს საკუთარ ემოციებს და მზრუნველის მცირე დახმარებით ცდილობს საკუთარი თავის გაკონტროლებას	იმშვიდებს თავს და მართავს ემოციებს უფროსის მცირე დახმარებით.	უფროსის დახმარების გარეშე აკონტროლებს გრძნობების გამოხატვას (მაგალითად: გამოხატავს ბრაზს ან წყენას ჩხუბის გარეშე).	სხვადასხვა გარემოში გარემოს კონტექსტის შესაბამისად იქცევა.	ითვალისწინებს მეგობრის ემოციებსა და ქცევას თამაშის დროს.
იმპულსების და ქცევის მართვა	მზრუნველის გაძღოლით/მხარდაჭერით უმტკივნეულოდ გადადის ერთი მოქმედებიდან მეორეზე და გარემოების შესაბამისად იქცევა.	მშვიდად უსმენს სხვის საუბარს, მოქმედებს თავისუფლად, ადეკვატურად გამოხატავს სათქმელს, როდესაც თავად ექცევა ყურადღების ცენტრში.	ავლენს მოთმენის და დალოდების უნარს.	შეუძლია დღის განმავლობაში აიტანოს გარკვეული რაოდენობის გარემოებათა ცვლილება.	ითვალისწინებს გარემოებათა მიმდევრობას, რისი საჭიროება შეიძლება მოჰყვეს (მაგ.: `ჯერ პარკში მივდივართ, მერე - აუზზე, ე.ი., საცურაო კოსტიუმი დამჭირდება’).	

2.3. სოციალური კომპეტენცია

სტანდარტი 2.3.
ბავშვი ავლენს პროსოციალურ ქცევას

სოციალური მოლოდინები და ნორმები	საკუთარ ქცევას სხვადასხვა გარემოს უსადაგებს (მაგ. მუზეუმი, ტრანსპორტი, სათამაშო მოედანი).	იცავს წესებს სხვადასხვა გარემოში (მაგ. დაუწევს ხმას, როდესაც ბიბლიოთეკაში ან თეატრში შედის).	მიუსადაგებს წესებს ახალ სიტუაციას.	სხვას უხსნის ბაღში ან ოჯახში არსებულ წესებს.	შეუძლია ახსნას სხვისი ქცევა (მაგ.: კურდღელი დაიმალა იმიტომ, რომ მგლის შეეშინდა).	შეუძლია საქციელის შეფასება, რა არის სწორი და რა - არასწორი.	ხვდება რა საპასუხო რეაქციას გამოიწვევს მისი ან სხვისი ქცევა.

ურთიერთობა	ასრულებს მზრუნველის მითითებებს და მისგან იღებს რჩევებს.	ადვილად ურთიერთობს ნაცნობ უფროსებთან.	ამჟღავნებს სოციალურ მხარდაჭერას სხვების მიმართ.	ჰყავს მეგობრები სხვადასხვა ადგილას (შეიძლება იყვნენ მეზობლები, ბაღის ჯგუფელები და ა.შ.) და ინარჩუნებს მეგობრულ ურთიერთობას ორ ან მეტ თანატოლთან.	იჩენს მიმტევებლობას მეგობრების მიმართ.	ეხმარება ან ამშვიდებს თანატოლს სიტყვიერად ან მოქმედებით.
სოციალური თამაში	უერთდება სხვადასხვა თამაშით დაკავებული ბავშვების ჯგუფს.	უნაწილებს სათამაშოებს და სხვა მასალებს ბავშვებს და მათთან ერთად საერთო საქმიანობაშია ჩაბმული.	ახორციელებს ჩანაფიქრს სხვა ბავშვებთან ერთად, ინაწილებს როლებს, ლიდერობს, ანუ თავის თავზე იღებს საორგანიზაციო საკითხებს და წარმართავს პროცესს. შეიძლება ეს იყოს თამაში, თეატრალიზებული წარმოდგენა, ვარჯიში თუ სხვა.	ადვილად უერთდება უკვე მიმდინარე ჯგუფურ აქტივობას.	იგონებს და ახორციელებს აქტივობებს, რომლებშიც ერთზე მეტი ბავშვი მონაწილეობს.	თავისუფლად თამაშობს განსხვავებული სქესის, წარმომავლობისა და შესაძლებლობის ბავშვთან.
კონფლიქტის მოგვარება	კონფლიქტურ სიტუაციაში ხსნის საკუთარ პოზიციას.	მოლაპარაკების დროს ცდილობს სხვა ბავშვებთან ერთად დამოუკიდებლად გადაჭრას პრობლემა, თუ საჭიროა, შემდგომ მიმართავს უფროსს დახმარებისთვის.	შეუძლია დათმობა და სხვისი კომპრომისის დანახვაც, ანუ ხვდება, რომ სხვაც უთმობს.	კონფლიქტის მოსაგვარებლად იყენებს სხვადასხვა სტრატეგიას, ცდის სხვადასხვა გზას და საშუალებას (მაგ., პრობლემის გადაჭრის მცდელობის დროს ჯერ იყენებს სიტყვებს, და თუ საჭიროა, შემდეგ ითხოვს დახმარებას).		მოლაპარაკების დროს მსჯელობს სხვა ბავშვთან წესების შესახებ, რათა უკეთესად იქნეს გათვალისწინებული ორივე მხარის ინტერესები.

3. ბავშვის განვითარების სფერო - კომუნიკაციური უნარები, ენისა და მეტყველების განვითარება

3.1. რეცეპტული ენა

სტანდარტი 3.1.
ბავშვი ავლენს მოსმენის უნარს და იგებს მოსმენილის მნიშვნელობას

სიტყვების მნიშვნელობა	ესმის 1500-ზე მეტი სიტყვის მნიშვნელობა	ესმის 5000 -ზე მეტი სიტყვა: დროის და სივრცის აღმნიშვნელი კავშირები, ზმნიზედები, მრავალფეროვანი ზედსართავები, რუტინული ფუნქციური სიტყვები.	ნაკლებად ეყრდნობა სურათებს და საგნებს და შეუძლია, უბრალოდ, მოსმენითა და კითხვით ისწავლოს ახალი სიტყვები.	შეუძლია სხვისი მეტყველების „შეცდომების“ გააზრება.	სწავლობს, რომ ერთი და იგივე სიტყვა შეიძლება აღნიშნავდეს ორ საგანს მაგალითად, ბარი - იარაღი და ბარი -გეოგრაფიული ტერმინი.	იგებს აბსტრაქტულ ცნებებსა და აზრებს.
ინსტრუქციები	მითითებებს ასრულებს მოცემული თანმიმდევრულობით, რომელშიც მოქმედებები შეიძლება არ უკავშირდებოდეს ერთმანეთს.		ბავშვს ესმის ვერბალური და არავერბალური კომუნიკაცია თანატოლებისა და აღმზრდელების მხრიდან, მათ შორის, მითითებები, თხოვნა.		მითითებებს (ორზე მეტს) ასრულებს მოცემული თანმიმდევრობით, რომელშიც მოქმედებები შეიძლება არ უკავშირდებოდეს ერთმანეთს.	

3.2. ექსპრესიული ენა და მეტყველება

სტანდარტი 3.2.
საკუთარი აზრების გამოსახატავად ბავშვი იყენებს სიტყვებს, ჟესტიკულაციას, საუბრობს.

არავერბალური კომუნიკაცია	ფუნქციურად და გააზრებულად იყენებს კომუნიკაციის არავერბალურ ფორმებს: ჟესტებს, სახის გამომეტყველებას, სხეულის ენას.

ვერბალური კომუნიკაცია	ამბობს 5000-ზე მეტ სიტყვას.	მოყოლის დროს ერთმანეთთან აკავშირებს რამდენიმე წინადადებას.	საუბრობს გრძელი და რთული წინადადებებით, გრამატიკულად გამართულად.	სხვებს უზიარებს და განიხილავს უფრო რთულ და აბსტრაქტულ იდეებს, როგორიცაა, სხვებთან ურთიერთობა.	იყენებს ენას ვარაუდისა და დასკვნების გასაკეთებლად.

3.3. პრაგმატული ენა

სტანდარტი 3.3.
ბავშვი ენას სხვადასხვა მიზნებისათვის იყენებს.

ინტერაქცია	სხვებისთვის იდეების გასაზიარებლად და ინფორმაციის მოსაპოვებლად იყენებს მეტყველებას.	იყენებს ენას სხვადასხვა მიზნებით, სხვების დარწმუნების, მოლაპარაკებისა და კითხვების დასმისათვის.	ბავშვს ესმის სოციალური კომუნიკაციის ნორმები და შეუძლია გარკვეული პერიოდით ჩაერთოს დიალოგსა და დისკუსიაში.	ინარჩუნებს დიალოგის 4-ზე მეტ რიგს.	თემატიკას უკავშირებს კონტექსტს.	აქვს მარტივი იუმორის გრძნობა.	იყენებს ენას ეფექტურად სხვადასხვა სოციალურ სიტუაციაში.	იგებს უფრო რთულ იუმორს და ხატოვან ენას (სარკაზმი, გადატანითი მნიშვნელობა და ა.შ.).
ამბის მოყოლა	ზღაპრიდან ან მოთხრობიდან გამოყოფს და სხვა ადამიანს უყვება მისთვის მნიშვნელოვან ფრაგმენტს.		ბავშვს შეუძლია აზრის გამართულად ჩამოყალიბება, ამბის სწორი თანმიმდევრობით გადმოცემა, სიუჟეტის მნიშვნელოვანი მომენტების ჩათვლით.			ბავშვს შეუძლია რთული ამბის მოყოლა, რომელიც შეიცავს გარემოს, პერსონაჟების, პრობლემისა და პრობლემის გადაჭრის და ამ ქმედებათა შედეგის ელემენტებს; ამბავში არის ლოგიკური კავშირები და დასასრული.		

3.4. წერა-კითხვის საბაზისო უნარები

სტანდარტი 3.4.
ბავშვი ავლენს წერისა და კითხვის საბაზისო უნარებს

ფონოლოგია	ასახელებს სიტყვის პირველ მარცვალს.	ბავშვს გაცნობიერებული აქვს, რომ სიტყვები შედგება უმცირესი ერთეულებისაგან - ბგერებისაგან	შეუძლია მარცვლების რაოდენობის განსაზღვრა სიტყვებში.	ბავშვს შეუძლია სიტყვის ბოლო ასოს იდენტიფიცირება.	შეუძლია მარცვლები ან ბგერები გაამთლიანოს სიტყვებად (კ ა ლ ა თ ა - კალათა).	შეუძლია სიტყვის შემადგენელ ბგერებად-ასოებად დაშლა.	ესმის, რომ ბგერების, მარცვლების დამატებით/ჩანაცვლებით შეიძლება შეიცვალოს სიტყვის მნიშვნელობა (ცელი-ველი, ბარი-კარი და სხვა).

კითხვისათვის მზაობა	ცნობს რამდენიმე ასოს.	აცნობიერებს, რომ წიგნის წაკითხვისას ხმამაღლა წარმოთქმული სიტყვები უკავშირდება ნაბეჭდ ტექსტს, რომ ასოები გარკვეულ ბგერებს აღნიშნავს.	იცის, რომ ასოები შეადგენენ სიტყვას, სიტყვები ერთმანეთისგან დაშორებით გამოიყოფიან, სიტყვები შეადგენენ წინადადებებს.	იცის, რომ სასვენ ნიშნებს თავისი მნიშვნელობები აქვს.	ცნობს რამდენიმე ნაწერ სიტყვას, საკუთარ სახელს.	იცის როგორ გამოითქმის ზოგიერთი ასო.	

წერისათვის მზაობა	გამოთქვამს საკუთარ იდეებს, აზრებს და მზრუნველს მათ ჩაწერას სთხოვს.	ბავშვს შეუძლია ასოებს მიმსგავსებული ჯღაბნა	ბავშვს შეუძლია სიტყვაში არსებული ასოების გამოსახვა.	ბავშვს შეუძლია საკუთარი სახელის დაწერა; ცდილობს ასოების გამოყვანას.

4. ბავშვის განვითარების სფერო - შემეცნებითი განვითარება

4.1. ცნობისმოყვარეობა და ყურადღება

სტანდარტი 4.1.
ბავშვი ავლენს ცნობისმოყვარეობას სიახლის მიმართ, შეუძლია შეაჩეროს და შეინარჩუნოს ყურადღება მოცემულ ამოცანაზე.

ცნობისმოყვარეობა	იჩენს ახალი მოვლენების შესწავლისა და ახალი გამოცდილების შეძენის ინტერესსა და სურვილს.	ხალისით დადის სასეირნოდ, ახალი ადგილების გასაცნობად.	უფროსის დახმარებით ეძებს ახალ ინფორმაციას მის მიერვე გამორჩეული ინტერესის სფეროსთან დაკავშირებით.	მონაწილეობს ახალი ღონისძიებებისა და მიმდინარე მოვლენების განხილვაში (მაგ., რატომ მოხდა ეს?).	
ყურადღების კონცენტრაცია	წარუმატებლობის შემთხვევაშიც კი ცდილობს შეასრულოს მოქმედება და გადაჭრას ამოცანა.	ინარჩუნებს ინტერესს ჩანაფიქრის ან საქმიანობის მიმართ, სანამ ბოლომდე არ მიიყვანს საქმეს, მიუხედავად ხელისშემშელელი ფაქტორებისა.	ისახავს მიზანს და დამოუკიდებლად ცდილობს მის განხორციელებას წინასწარ ჩამოყალიბებული გეგმის მიხედვით.	ჯგუფური აქტივობის დროს ყურადღებას ამახვილებს იმ ობიექტზე ან ადამიანზე, რომელიც იმ მომენტში მთელი ჯგუფის ყურადღების ცენტრშია.	გაგებით ეკიდება წინააღმდეგობებს და აგრძელებს მუშაობას იმედგაცრუების გარეშე (მაგ., როცა ეღვრება წყალი, გადაწმენდს დაღვრილს და ხელახლა დაისხამს).

4.2. შემოქმედებითობა და პრობლემის გადაჭრა

სტანდარტი 4.2.
ბავშვი შემოქმედებითად უდგება ყოველდღიურ საქმიანობას და ეძებს პრობლემის გადაჭრის სხვადასხვა გზებს.

შემოქმედებითობა	შეუძლია შეთხზას ამბავი, მოიგონოს ახალი სიტყვები და მელოდია.	იგონებს წესებს ჯგუფური თამაშისთვის.	თამაშობს როლურ თამაშს (მაგ: გაითამაშებენ სამი გოჭის ამბავს) ან სიმბოლურ თამაშს (მაგ: ექიმობანას)	ჩანაფიქრის განხორციელებისას იყენებს განსხვავებულ ხერხს (მაგ., ქმნის კუბების განსხვავებულ სტრუქტურას ან ნახატს).	ცვლის ნაცნობ მოთხრობას, გმირების ან მოქმედებების დამატებით.

პრობლემის გადაჭრა	ცვლის ქცევას ახალი ინფორმაციის და გამოცდილების შესაბამისად (მაგ. კუბების კოშკის აგებისას, როდესაც ხედავს რომ ენგრევა, ცვლის კონსტრუქცია).	სვამს შეკითხვებს და ელოდება პასუხს, რათა გადაჭრას ესა თუ ის პრობლემა.	მუშაობს ჯგუფის სხვა წევრებთან ერთად პრობლემის გადაჭრაზე და გადაწყვეტილების მიღებისას იყენებს სხვადასხვა სტრატეგიას.	ხვდება, რომ რაღაც კონკრეტულ საკითხზე, საგანზე მუშაობა მისთვის შეიძლება რთული იყოს (მაგ., „ეს ფაზლი - ბევრ პატარა ფირფიტად ან კუბად დანაწევრებული სურათი - ძნელად ასაწყობი იქნება“)	წყვეტს ამოცანას, აწყობს 8-12-ნაწილიან კონსტრუქტორს.	იყენებს კონკრეტული პრობლემის გადაჭრის ერთზე მეტ გზას.

4.3. აზროვნება და კვლევა

სტანდარტი 4.3.
ბავშვი ავლენს გამოცდილების ინტერპრეტაციის, კრიტიკული და სიმბოლოებით აზროვნების უნარს, სწვდება მიზეზ-შედეგობრიობას.

სიმბოლური აზროვნება	დრამატულ თამაშში იყენებს წარმოსახვით ობიექტს (მაგ., ასახიერებს მორევის მოძრაობას, როცა ხელში არაფერი უჭირავს).	აღწერს იმ საგანს ან პიროვნებას, რომელსაც იმ მომენტში ვერ ხედავს (მაგ. აღწერს, რომ ძაღლი, რომელსაც ჰქვია რესი, არის შავი, ყეფს და ხელებით აჩვენებს, რა ზომისაა იგი).	ცნობს ნახატ სიმბოლოებს, რომლებიც გადმოსცემენ ადგილის დანიშნულებას (მაგ: გადასასვლელის, მიწისქვეშა გადასასვლელის, მედ. პუნქტის, საპირფარეშოს აღმნიშვნელ სიმბოლოებს).	თხრობის დროს იშველიებს საგნებს, სურათებს, სიმბოლოებს მეტი თვალსაჩინოებისათვის (მაგ. როდესაც რაღაცას აღწერს).	იყენებს განსხვავებულ საგნებს, როგორც სიმბოლოებს, როლური თამაშის დროს.
რეალობა და ფანტაზია	ზღაპრის ან ანიმაციური ფილმის გმირებს რეალურ ადამიანებთან აკავშირებს (მაგ. ამბობს,: ‘მამა ცისკარასავით ჭკვიანი და ძლიერია’).		შეუძლია დაასახელოს ის მომენტი, როცა ფანტაზია ჩართულია რეალობაში (მაგ., „მე მხოლოდ ვთამაშობდი“, _ ამბობს ბავშვი, როდესაც რაღაც წარმოსახვით თამაშშია ჩართული).	შეუძლია ახსნას, გმირები, პერსონაჟები, საგნები, ადგილები, რომლებსაც წიგნებში, ტელევიზორში თუ კომპიუტერის ეკრანზე ხედავს, რატომ შეიძლება იყვნენ არარეალურები.	

მიზეზშედეგობრიობა	გამოთქვამს ვარაუდს რაიმე ქცევასთან დაკავშირებულ შესაძლო შედეგზე (მაგ.: როდესაც შუქს ჩავაქრობ, დაბნელდება).		შეუძლია ივარაუდოს რაიმე ქცევასთან დაკავშირებული შესაძლო შედეგი (მაგ. კუბს თუ დავადებ ჩაიძირება).		შეუძლია ისეთი ცდის (ექსპერიმენტის) ჩატარება, რომლითაც ნათლად ჩანს ობიექტი ერთი სახის მდგომარეობიდან მეორეში როგორ გადადის (მაგ.: წყლით სავსე ჭურჭელი საყინულეში იყინება, ხოლო გამოღებისას ოთახის ტემპერატურაზე თბება და ლღვება, თოვლის ფიფქი ხელზე დნება).	შეუძლია განსაზღვროს, სხვადასხვა გარემოებიდან გამომდინარე, თუ რამდენად განსხვავებული შედეგი შეიძლება მიიღოს (მაგ.: ყვითელი და წითელი ფერის შერევით ნარინჯისფერი მიიღება, ხოლო ყვითელი და ლურჯის შერევით _ მწვანე).	შეუძლია განსაზღვროს საგნის (ობიექტის) რომელი ელემენტები (ნაწილები) იწვევს ამა თუ იმ ეფექტს (მაგ.: დახურული ყუთში ლობიოს მარცვლები ჩხრიალებს).
ინტერპრეტაცია		პრობლემის მოგვარებამდე წინასწარ ცდილობს მოქმედების გააზრებას (მაგ. თუ მეგობარს, ჩემთან თამაში მოუნდება).	აღწერს წარსულში მომხდარ მნიშვნელოვან მოვლენებსა და საინტერესო ამბებს.	ცდილობს მოიპოვოს ინფორმაცია, რათა გაერკვეს მომავალში მოსალოდნელ მოვლენებში.	ჩანაფიქრის განხორციელებისას იყენებს ინფორმაციის სხვადასხვა წყაროს.	გეგმავს ქმედებებს და მიზნის დასახვისას ითვალისწინებს გამოცდილებას.	შეუძლია საკმაოდ დამაჯერებელი, აზრიანი ახსნა ამა თუ იმ საკითხისა, უფროსის დახმარების გარეშე (მაგ., ამბობს, რომ ბურთზე ვერ დადებს კუბს, რადგან ბურთი მრგვალია და გაგორდება).

კვლევა		აკვირდება სხვადასხვა მოვლენებს და სვამს კითხვებს „რატომ?“.	აკვირდება და იკვლევს ობიექტს ან მოვლენას და სვამს შეკითხვებს ახალი ან დამატებითი ინფორმაციის მისაღებად.	აჯგუფებს ფრინველებს, ცხოველებსა და ა.შ. ერთი მთავარი ნიშნის, სახეობის მიხედვით.	აღწერს სხვადასხვა დღეს მომხდარ მოვლენებს ‘შედარებითი’ სიტყვების გამოყენებით (მაგ., “დღეს უფრო მეტი ვიარეთ, ვიდრე გუშინ“).	ადარებს თავის გამოცდილებას თანატოლისას და ითვალისწინებს გადაწყვეტილების მიღებისას.	შეუძლია ახსნას არჩევანის საფუძველი.

5. ბავშვის განვითარების სფერო – დამოუკიდებლობა და ადაპტური ქცევის განვითარება:

5.1. დამოუკიდებლობა და ინიციატივა

სტანდარტი 5.1.
ბავშვი ავლენს ინიციატივას და დამოუკიდებლობას.

ავტონომია	ითხოვს დამოუკიდებლობას თამაშის, კვების, ჩაცმის დროს
დამოუკიდებლობა	შეუხსენებლად აბრუნებს საგნებსა და მასალას თავის ადგილას.

არჩევანი	თამაშის დროს დამოუკიდებლად ირჩევს თავის როლს.	შეუძლია დამოუკიდებელი არჩევანის გაკეთება. დამოუკიდებლად ირჩევს საქმიანობას (მაგ., ისეთ თამაშს, რომელიც უკავშირდება მისი გამორჩეული ინტერესების სფეროს).	არჩეულ საქმიანობას დამოუკიდებლად ართმევს თავს.
ინიციატივა	უერთდება უკვე დაწყებულ თამაშს და ეძებს საკუთარ როლს (ადგილს).	მიჰყავს საუბარი თავისთვის საინტერესო მიმართულებით.	გეგმავს მარტივ საქმიანობას და ასრულებს გეგმას უფროსის მცირე დახმარებით.

5.2. თვითმოვლა

სტანდარტი 5.2.
ბავშვი ავლენს პირადი ჰიგიენისა და თვითმომსახურების უნარ-ჩვევებს.

კვება	ღია დოქში/ჭიქაში ჩასხმულ სითხეს (მინიმუმ ¾ სავსე) დაღვრის გარეშე გადააადგილებს.		
	შეუძლია საკვების დანით გადასმა.		
ჩაცმა-გახდა	ყოველდღე ერთსა და იმავე დროს, შეუხსენებლად იხდის ტანსაცმელს (მაგ., ძილის წინ).	იცვამს და იხდის დამოუკიდებლად.	ამინდის მიხედვით არჩევს ტანსაცმელს.

<table>
<tr><td rowspan="2"></td><td colspan="3">იკრავს ტანსაცმლის წინა მხარეს განთავსებულ ელვას.</td></tr>
<tr><td colspan="3">ხსნის ყველანაირ შესაკრავს (მაგ., თასმა, ელვა და ღილი).</td></tr>
<tr><td>ტუალეტის ჩვევა</td><td colspan="3">ტანსაცმელს საჭირო ოთახიდან გამოსვლამდე ისწორებს.</td></tr>
<tr><td rowspan="3">ჰიგიენა</td><td colspan="2">პირს საპნით იბანს, როდესაც სთხოვენ.</td><td>დამოუკიდებლად იბანს ხელს ჭამამდე და ტუალეტით სარგებლობის შემდეგ, დაბანისას არ ისველებს ტანსაცმელს.</td></tr>
<tr><td colspan="2">ცხვირს დამოუკიდებლად იხოცავს შეხსენების გარეშე.</td><td>უფროსის დახმარებით ივარცხნის თმას.</td></tr>
<tr><td colspan="3">გამოყენების შემდეგ რეცხავს კბილის ჯაგრისს და თავის ადგილას აბრუნებს;</td></tr>
</table>

5.3. დაცულობა

სტანდარტი 5.3.
ბავშვი ავლენს, რომ თავს დაცულად გრძნობს, ამყღავნებს ნდობას და უსაფრთხოების წესების ცოდნას.

<table>
<tr><td rowspan="2">უსაფრთხოება</td><td>იცის სასწრაფოს ნომერი და ისიც, რა შემთხვევაში უნდა გამოიყენოს.</td><td colspan="2">ესმის შუქნიშნის ფერების მნიშვნელობა.</td><td>იცის, როგორ ითხოვოს დახმარება (მაგ., როგორ და რა შემთხვევაში გამოიძახოს პატრული, სასწრაფო დახმარება, სახანძრო).</td></tr>
<tr><td colspan="2">ნებისმიერი საფრთხის/დაშავების შემთხვევაში ატყობინებს უფროსს
დახმარების საჭიროებას სიტყვიერად ან ჟესტებით.</td><td>იცის, როგორ გამოიყენოს საგნები უსაფრთხოდ.</td><td>როლური თამაშის დროს ახდენს უსაფრთხოების ჩვევების დემონსტრირებას.</td></tr>
<tr><td>დაცულობის განცდა</td><td colspan="2">გამოხატავს ინტერესს სიახლის მიმართ, სვამს კითხვებს, ცდილობს საკუთარი თავის ახალ საქმეში გამოცდას.</td><td colspan="2">თავს გრძნობს უსაფრთხოდ და დაცულად, გამოხატავს თავდაჯერებულობას, ნდობას, შეუძლია დამოუკიდებლად მოქმედება.</td></tr>
</table>

5.4. ადაპტური ქცევა

სტანდარტი 5.4.
ბავშვი ამჟღავნებს მოქნილობას და გარემოსა და ყოველდღიური საქმიანობის ცვლილებას უსადაგებს საკუთარ ქცევას:

<table>
<tr><td rowspan="2">მოქნილობა</td><td>მზრუნველის ხელმძღვანელობით,უმტკივნეულოდ გადადის ერთი მოქმედებიდან მეორეზე, იქცევა გარემოების შესაბამისად.</td><td>ამჟღავნებს მოქნილობას და გარემოში ყოველდღიური საქმიანობის ცვლილებას უსადაგებს ქცევას.</td></tr>
<tr><td>მედგგობა</td><td colspan="2">ამჩნევს, რომ ყველა უშვებს შეცდომებს და ხვდება, რომ შეცდომების დაშვების გარეშე შეუძლებელია ახლის სწავლა.</td></tr>
</table>

6. მიმართულება - ხელოვნება

6.1 ვიზუალური ხელოვნება

სტანდარტი 6.1.
ბავშვი ინტერესდება ვიზუალური ხელოვნებით და იყენებს მას თვითგამოხატვისთვის.

<table>
<tr><td>ესთეტიკა და კრიტიკული დამოკიდებულება</td><td colspan="4">ინტერესდება განსხვავებული კულტურიდან წარმოშობილი ვიზუალური ხელოვნების ნამუშევრებით (მაგ., ძველი ეგვიპტური, აფრიკული, შუა საუკუნეების ევროპული).</td></tr>
<tr><td>შემოქმედებითი თვითგამოხატვა</td><td>ნახატებისა და სამგანზომილებიანი კონსტრუქციების საშუალებით გადმოსცემს აზრებსა და ემოციებს.</td><td>ნახატში ემოციების გამოსახატავად იყენებს ფერებს.</td><td>შეუძლია დახატოს რთული სქემატური ნახატი – ადამიანის ფიგურა, მრავალი დეტალით.</td><td>ძერწავს რამდენიმე ნაწილისაგან შემდგარ ფიგურებს პლასტილინით ან თიხით.</td></tr>
</table>

6.2. საშემსრულებლო ხელოვნება

სტანდარტი 6.2.
ბავშვი ინტერესდება საშემსრულებლო ხელოვნებით და იყენებს მას თვითგამოხატვისთვის.

ესთეტიკა და კრიტიკული დამოკიდებულება	ინტერესდება სხვადასხვა ქვეყნების,რეგიონისა და კულტურის მუსიკალური ინსტრუმენტებით, ცეკვებით, მუსიკის ჟანრებით.

შემოქმედებითი თვითგამოხატვა	მუსიკა	ცვლის ნაცნობი სიმღერების ტექსტს ან მელოდიას, მონაწილეობს რიტმულ-ინტონაციურ იმპროვიზაციებში, თამაშობებში.	შეუძლია რიტმის შექმნა დასარტყამი ინსტრუმენტებით და ხმოვანების სიძლიერის შეცვლა: ჩქარა _ ნელა; ხმამაღლა _ ხმადაბლა.	შეუძლია იმღეროს ნაცნობი მელოდია.
	დრამა	მონაწილეობს მზრუნველის/აღმზრდელის მიერ მართულ თეატრალიზებულ თამაშებში.	მონაწილეობს როლურ თამაშებში, შეუძლია როლის განსახიერება, შეუძლია გაითამაშოს სხვადასხვა მოვლენა საკუთარი ცხოვრებიდან (ახლო წარსულიდან) ან ამა თუ იმ ამბიდან.	

7. თემატური მიმართულება - წიგნიერება

წიგნიერების საბაზისო უნარები

სტანდარტი 7.1.
ბავშვი ინტერესდება და სიამოვნებას იღებს მხატვრული ნაწარმოებით.

ესთეტიკა და კრიტიკული დამოკიდებულება	ყურადღებით ისმენს სხვადასხვა ხალხების ლეგენდებს და ზღაპრებს.	წიგნის გარშემო გამართული დიალოგისას შეუძლია შეაფასოს, ივარაუდოს, დაგეგმოს, გადაჭრას პრობლემა.	ითხოვს, რომ წაუკითხონ წიგნები.	აქვს საყვარელი წიგნები და ზღაპრები.

წიგნთან ურთიერთობა	გამოთქვამს საკუთარ აზრს იმის შესახებ, მოთხრობის რომელი ნაწილი მოეწონა და რომელი - არა.	ბავშვს თითქმის ყოველთვის ესმის ზეპირად მოთხრობილი ან წაკითხული ზღაპრები და ისტორიები.	იცის, რომ ნაბეჭდი შეიცავს აზრს და სხვა გზით გვაწვდის რაიმე ინფორმაციას ან გვიყვება ამბავს.	იცის, რომ ნაბეჭდი განსხვავდება ილუსტრაციებისგან.	იცის, რომ წიგნებს აქვთ დასაწყისი და დასასრული
შემოქმედებითი თვითგამოხატვა	დამოუკიდებლად იგონებს მარტივ ამბავს და შეუძლია მისი ილუსტრირება ან მზრუნველს სთხოვს მის ჩაწერას.		წიგნის გარშემო გამართული დიალოგისას შეუძლია განმარტოს, ისაუბროს საკუთარ გამოცდილებაზე, ემოციებზე,	ბავშვს შეუძლია რთული ამბის გამოგონება, პერსონაჟების, პრობლემის, მისი გადაჭრის და ქმედებათა შედეგების ელემენტებით, ლოგიკური კავშირებით.	

8. თემატური მიმართულება – მეცნიერება

8.1. მე და ჯანსაღი ცხოვრება

სტანდარტი 8.1.
ბავშვი სწავლობს ცხოვრების ჯანსაღი წესს, სწორად კვებას, ჰიგიენას და ფიზიკურ აქტივობას.

ფიზიკური აქტივობა	სიხარულით ერთვება სხვადასხვა ფიზიკურ აქტივობაში (მაგ.,დარბის, დაცოცავს, დახტის).		ყოველდღიურად მონაწილეობს ფიზიკურ აქტივობებში (ცეკვავს, თამაშობს სპორტულ თამაშებს_ ,,ლახტს˜, ,,წრეში ბურთს˜ და სხვ.).	ფიზიკურ აქტივობაში ერთვება მინიმუმ 30 წუთით დღეში.
ჯანსაღი ქცევა	არჩევს ჯანსაღ ქცევას არაჯანსაღისაგან.	ესმის, რომ ზოგიერთი ქმედება საშიში და საზიანოა (მაგ., მოწევა, დალევა და სხვ.).	ასახელებს, რა სარგებლობა მოაქვს კვების ძირითად პროდუქტებს (მაგ.: რძე კარგია ძვლების ზრდისათვის).	ირჩევს საღ საკვებს, თუ აქვს არჩევანი.
ანატომია	ერთვება საუბარში სხეულის ნაწილებისა და შინაგანი ორგანოების დანიშნულებაზე.			

8.2. დედამიწა და გარემო

სტანდარტი 8.2.

<table>
<tr><td colspan="5">ბავშვი აკვირდება და შეისწავლის ბუნებას და მასთან ადამიანების ურთიერთდამოკიდებულებას.</td></tr>
<tr><td rowspan="3">ბუნება</td><td>არაცოცხალი ბუნება</td><td>არაცოცხალ და ცოცხალ ბუნებას აკვირდება და შეისწავლის ჩანაწერების, ჩანახატებისა და სურათების შეგროვებით და სხვებსაც უზიარებს.</td><td rowspan="2">აკვირდება და აღწერს ცოცხალი და არაცოცხალი ბუნებისათვის დამახასიათებელ ნიშან-თვისებებს, განვითარების ციკლს და სხვ. (მაგ.: თესლი _ ღერო _ ფოთოლი _ ნაყოფი და ა.შ.).</td><td rowspan="2">უფროსის დახმარებით აღწერს ცხოველებს, მცენარეებსა და გარემოს შორის ურთიერთდამოკიდებულებას.</td><td>იცის და სწორად შეუძლია განასხვაოს სხვადასხვა სახის ლანდშაფტი (მაგ.: მთა, ბორცვი, გორაკი, ზღვა, მდინარე, ნაკადული).</td></tr>
<tr><td>ცოცხალი ბუნება</td><td>ამჩნევს და სვამს შეკითხვებს ცხოველების, მცენარეების ზრდისა და ცვლილებების შესახებ, ასევე შეუძლია მარტივად მოყვეს, თუ როგორ იზრდება და იცვლება მცენარე, ცხოველი.</td><td>უფროსის დახმარებით უვლის შინაურ ცხოველებს, მცენარეებს.</td></tr>
<tr><td>წელიწადის დროები</td><td>საუბრობს წელიწადის დროებზე და აღწერს მათთვის დამახასიათებელ ამინდს შესაბამისი სიტყვების გამოყენებით (მაგ., მზიანი, წვიმიანი, თოვლიანი).</td><td colspan="3">იცის, რა ცვლილებები ხდება ბუნებაში წლის განმავლობაში და რა არის მათთვის დამახასიათებელი. ცნობს წელიწადის დროებს. იცის მათი სახელები (გაზაფხული, ზაფხული, შემოდგომა, ზამთარი).</td></tr>
</table>

ეკოლოგია	ადამიანის ქმედებებიდან, განასხვავებს, რომელია გარემოსთვის უსაფრთხო და რომელი - საფრთხის შემცველი (მაგ., ნაგვის დაყრა აზიანებს მცენარეებს; მოვლა ხელს უწყობს ზრდას).	უფროსებთან ერთად შეუძლია განსაზღვროს, ბუნების დასახმარებელი ღონისძიებები (მაგ., იცის, რომ სადაც ტყე გაკაფულია, იქ ახალი ხეები უნდა დავრგოთ).	იცის, თუ როგორ უნდა მოუფრთხილდეს ბუნებას, გარემოს და ამას ყოველდღიურობაში ახორციელებს (მაგ.: ქუჩაში ნაგავს ურნაში ყრის, წყალს მოშვებულს არ ტოვებს, ხეს ტოტს არ სტეხს).

8.3. სხეული და მოვლენები

სტანდარტი 8.3.
ბავშვი ინტერესდება და ეცნობა საგნებისა და მოვლენების ფიზიკურ მახასიათებლებს.

ქიმია	გამოთქვამს ვარაუდს რა მოხდება კვლევის დროს (მაგ., „ ყინული წყლად გადაიქცევა“).	შეუძლია ისეთი ცდის (ექსპერიმენტის) ჩატარება, რომლითაც ნათლად ჩანს ობიექტი ერთი სახის მდგომარეობიდან მეორეში როგორ გადადის (მაგ.: წყლით სავსე ჭურჭელი საყინულეში იყინება, ხოლო გამოღებისას ოთახის ტემპერატურაზე თბება და ლღვება, თოვლის ფიფქი ხელზე დნება).	შეუძლია განსაზღვროს, სხვადასხვა გარემოებიდან გამომდინარე, თუ რამდენად განსხვავებული შედეგი შეიძლება მიიღოს (მაგ.: ყვითელი და წითელი ფერის შერევით ნარინჯისფერი მიიღება, ხოლო ყვითელი და ლურჯის შერევით _ მწვანე).
ფიზიკა	უზიარებს ადამიანებს საკუთარ დაკვირვებებს ფიზიკური მოვლენების შესახებ და ადარებს მათ დაკვირვებებთან (მაგ., ეუბნება უფროსს: „წვიმის შემდეგ ცისარტყელა ჩნდება. შენც დაგინახავს?“).		

8.4. ადამიანი და მსოფლიო

სტანდარტი 8.4.
ბავშვი ინტერესდება და ეცნობა სივრცეს, დროს, სხვადასხვა კულტურას, ტრადიციებს, სამოქალაქო საკითხებს.

სივრცე	იცის, რომ გზებზე საგზაო ნიშნებია დამონტაჟებული. ქუჩებს სახელები აქვთ, სახლებს კი – ნომრები.	არჩევს მარჯვენას და მარცხენას საკუთარი სხეულის ნაწილებზე.	საუბარში იყენებს ადგილმდებარეობის აღმნიშვნელ ისეთ სიტყვებს, როგორიცაა “ახლოს“; “შორს“; “წინ“; უკან“.	შეუძლია აგიხსნათ, მიგასწავლოთ გზა (მაგ: თავისი სახლისკენ: “ჩემი სახლი არის საცურაო აუზთან“).	იცის, თუ რომელ ქუჩაზე ცხოვრობს, რა ჰქვია მის ქალაქს თუ სოფელს, რა ჰქვია მის ქვეყანას და ა.შ.	ვითარდება მისი წარმოდგენები იმაზე, რაც მისი სოფლისა თუ ქალაქისათვისაა დამახასიათებელი (მაგ.: ტელევიზორში წყალდიდობის ნახვის შემდეგ ამბობს: „ჩვენთან ასეთი რამე არ ხდება“).	შეუძლია ლაბირინთში გზის გაკვლევა.
დრო	თანამიმდევრულად აღწერს რომელიმე მარტივი ამბის ან მოვლენის მიმდინარეობას.	შეუძლია წელიწადის დროებისა და კვირის დღეების დასახელება.	შეუძლია გადმოსცეს საკმაოდ რთული ამბავი, ისტორია სწორი თანმიმდევრობით (მაგ.: ისტორია, რომელიც რამდენიმე მოქმედებისაგან შედგება და რამდენიმე პერსონაჟი ჰყავს).	ადეკვატურად იყენებს დროის აღმნიშვნელ სიტყვებს _ გუშინ, დღეს, ხვალ; სწორად პასუხობს კითხვაზე, როგორი ამინდი იყო გუშინ.	საკუთარ გეგმებზე საუბრისას იყენებს ზმნას მომავალ დროში.	აქვს წარმოდგენა იმაზე, რომ წარსულში ადამიანები განსხვავებულად ცხოვრობდნენ, ვიდრე დღეს (იცის, რომ იყო დრო, როდესაც კომპიუტერი, მანქანა, ტელევიზორი არ არსებობდა).	
კულტურა და ტრადიციები	ცნობს ეროვნულ მუსიკას, ცეკვას, საკვებს, ტანსაცმელს.	ბავშვმა იცის და შეუძლია თქვას, რა განსხვავება და რა მსგავსებაა მის ოჯახსა და მისი მეგობრის ოჯახს შორის.	ყვება ეროვნულ ხალხურ ზღაპრებს, ცნობს ეროვნულ მუსიკას, ცეკვას, საკვებს, ტანსაცმელს.	ყურადღებით ისმენს სხვა ერების ლეგენდებს, ზღაპრებს, სიმღერებს.			
მოქალაქეობა	ასახელებს ფულის ერთეულს (ლარი, თეთრი).	მონაწილეობას იღებს წესების შემუშავებაში და შეუძლია ახსნას წესების დაცვის აუცილებლობა (მაგ. ჯგუფში ქცევის წესები).					
	ავლენს ლიდერობის/წამყვანობის სურვილს საქმიანობაში ან მზრუნველს სთავაზობს დახმარებას.	ჯგუფური არჩევანის გაკეთებისას შეუძლია ხმის მიცემით დააფიქსიროს თავისი პოზიცია (მაგ.: კენჭი ვუყაროთ, რომელი თამაში ვითამაშოთ).	უფროსების სურვილითა და დახმარებით მონაწილეობს საქველმოქმედო ღონისძიებებში.	მსჯელობს საკუთარ ძირითად უფლებებსა და მოვალეობებზე.	საუბრობს, მსჯელობს იმაზე, თუ ვინ უნდა გამოვიდეს, როდესაც გაიზრდება და რატომ გააკეთა ეს არჩევანი.		

8.5. რიცხვები და სიდიდეები

სტანდარტი 8.5.
ბავშვი იყენებს მათემატიკურ უნარებს.

<table>
<tr><td rowspan="2">საგნების დაჯგუფება</td><td>ახარისხებს საგნებს სხვადასხვა ნიშნის მიხედვით, ხსნის რატომ დააჯგუფა ისინი ამ პრინციპით.</td><td>შეუძლია გაიმეოროს და განავრცოს გარკვეული წესით მოცემული თანმიმდევრობა (მაგ.: გაიმეოროს ორი მოქმედების თანმიმდევრობა, ორი ტაში _ ორი ბაკუნი, გააგრძელოს თანმიმდევრობა: წითელი ბურთი _ ლურჯი, წითელი _ ლურჯი, შეავსოს ნახატი).</td><td colspan="3">ალაგებს ფორმებს პატარიდან დიდამდე და პირიქით, დიდიდან პატარამდე (მაგ.: ალაგებს სამ წრეს ზომის მიხედვით).</td></tr>
<tr><td colspan="5">ამოიცნობს და ასახელებს რამდენიმე ფერს.</td></tr>
<tr><td rowspan="1">ფორმა და სივრცითი აღქმა</td><td>ამოიცნობს და გეომეტრიული სახელწოდებით მოიხსენიებს რამდენიმე სამგანზომილებიან ფორმას (მაგ., სფერო, კუბი, ცილინდრი, პირამიდა, კონუსი).</td><td>ასახელებს მარტივ გეომეტრიულ ფიგურებს (სამკუთხედი, ოთხკუთხედი, წრე), იცის მათი ელემენტარული მახასიათებლები (მაგ.: ოთხკუთხედს ოთხი კუთხე, ოთხი წვერო აქვს; წრე მრგვალია).</td><td>შეუძლია დახატოს კვადრატი, სამკუთხედი.</td><td>შეუძლია იპოვოს სურათზე მითითებული ფორმა (მაგ.: სურათზე ხატია მაღაზია, ბავშვმა უნდა მოძებნოს, ხუთი ვაშლი, ოთხი სამკუთხედი და ა.შ.).</td><td>შეუძლია დანაწევრებული ფორმის ნაწილებით რაიმე ფიგურის შექმნა (მაგ.: ნაწილებისაგან ადამიანის ფიგურის შექმნა, სამკუთხედებით სხვა გეომეტრიული ფიგურის შექმნა).</td></tr>
<tr><td rowspan="2">რიცხვები</td><td>იცის, რომ რიცხვი აღნიშნავს რაოდენობას (მაგ., იღებს იმდენ ვაშლს, რამდენსაც სთხოვენ).</td><td>ესმის, რომ დათვლის დროს ბოლო რიცხვი წარმოადგენს საგნების მთელ რაოდენობას.</td><td colspan="3">შეუძლია რიცხვის გამოყენება რიგითობის აღსანიშნავად.</td></tr>
<tr><td>ამოიცნობს ციფრების სიმბოლოს ათამდე.</td><td>დამოუკიდებლად ითვლის 21-მდე.</td><td>ასრულებს მათემატიკურ გარდაქმნებს (მიმატება-გამოკლებას 10-ის ფარგლებში) ყოველდღიურ აქტივობაში სათამაშოებისა და</td><td colspan="2">შეუძლია გამოთქვას ვარაუდი რაოდენობასთან დაკავშირებით (მაგ.: `მე ვფიქრობ, რომ იმ ჯამში 5 ბურთულაა).</td></tr>
</table>

ინსტრუმენტები და ხელსაწყოები	სახელოსნოში უფროსის ზედამხედველობის ქვეშ იყენებს სხვადასხვა სამშენებლო იარაღს (მაგ., სახრახნისს, ჩაქუჩსა და ლურსმანს).

თავი III - *პროგრამის ხარისხის სტანდარტი*

მუხლი 10

სტანდარტი 1. კეთილდღეობა

ფიზიკური და ფსიქიკური ჯანმრთელობა, დაცულობისა და უსაფრთხოების განცდა, არაძალადობრივ გარემოში საკუთარი თავის რეალიზების შესაძლებლობა - სწორედ ამ ასპექტებით ხასიათდება ადამიანის კეთილდღეობა. კვალიფიციური და ხარისხზე ორიენტირებული დაწესებულების უმთავრესი ამოცანა ამგვარი სივრცის შექმნა და მოწყობაა. კეთილდღეობის შეგრძნება თანაბრად მნიშვნელოვანია, როგორც თითოეული ბავშვისთვის, ისე - დაწესებულების ყველა თანამშრომლისთვის. მხოლოდ ასეთი გარემო ხდის შესაძლებელს და ხელს უწყობს, ერთი მხრივ, თითოეული ბავშვის მრავალმხრივ, ჰარმონიულ განვითარებას და მეორე მხრივ, თანამშრომლების მოტივირებას, უკეთ იზრუნონ ბავშვსა და საკუთარ პროფესიულ განვითარებაზე. ამ თავში მოცემული სტანდარტების შესრულება მნიშვნელოვანი წინაპირობაა დაწესებულებაში ბავშვთა და ზრდასრულთა კეთილდღეობის შესაქმნელად.

სტანდარტი 1.1. დაწესებულება ზრუნავს თითოეული ბავშვისა და თანამშრომლის ფიზიკური ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების დაცვაზე

სტანდარტის ინდიკატორები:

1.1.1. დაწესებულებას აქვს დოკუმენტი, სადაც მკაფიოდ არის გაწერილი თითოეული ბავშვისა და პერსონალის ჯანმრთელობის დაცვის პროცედურები (მაგ. როგორ ვიქცევით გადაუდებელი სამედიცინო დახმარების დროს, როდესაც ბავშვს სჭირდება მედიკამენტების მიღება და ა.შ.), ასევე ინფექციური დაავადებების გავრცელების პრევენციის მექანიზმები;

1.1.2. უშუალოდ ბავშვთან მომუშავე საგანმანათლებლო პერსონალს აქვს პირველადი გადაუდებელი დახმარების შემსწავლელი თეორიული და პრაქტიკული კურსის გავლის დამადასტურებელი სერტიფიკატი;

1.1.3. დაწესებულებას აქვს საგანგებო სიტუაციების მართვის მექანიზმი, რომელიც მოიცავს სხვადასხვა პირთა პასუხისმგებლობებს საგანგებო სიტუაციებისას (ხანძარი, მიწისძვრა,წყალმოვარდნა, ქარიშხალი, მეწყერი, ზვავი და სხვა);

1.1.4. დაწესებულებაში უზრუნველყოფილია თითოეული ბავშვის პირადი ჰიგიენის ნორმების (ხელის დაბანა, საპირფარეშოს მოხმარება, კბილების გახეხვა) დაცვა;

1.1.5. თითოეულ ბავშვს აქვს დასვენებისა და ძილის საჭიროების დაკმაყოფილების შესაძლებლობა;

1.1.6. ბავშვებს აქვთ მოძრავი თამაშების ეზოში (მინიმუმ ერთი საათი სრული დღის შემთხვევაში), ხოლო ძლიერი უამინდობის შემთხვევაში (ქარიშხალი, სეტყვა, ძლიერი ყინვა) შენობაში თამაშის შესაძლებლობა;

1.1.7. დაწესებულების როგორც შიდა სივრცეში, ისე ეზოში იკრძალება თამბაქოს მოწევა და ალკოჰოლური სასმელების მოხმარება;

1.1.8. დაწესებულებას შემუშავებული აქვს დაწესებულების ტერიტორიიდან ბავშვების გაყვანის შემთხვევაში (ექსკურსია, ლაშქრობა და სხვა) უსაფრთხოების დამატებითი წესები, მშობელთა ინფორმირების ფორმები

და სხვა;

1.1.9. ეზოში ყოფნისას თითოეული ბავშვი ჩაცმულია ამინდის შესაბამისად. დაწესებულება უზრუნველყოფს სათადარიგო სამოსს/ფეხსაცმელს, რომ ყველა ბავშვმა შეძლოს ნებისმიერ ამინდში გარეთ ყოფნა.

სტანდარტი 1.2. დაწესებულება ზრუნავს თითოეული ბავშვისა და დაწესებულების ყველა თანამშრომლის ემოციური უსაფრთხოების დაცვაზე

სტანდარტის ინდიკატორები:

1.2.1. დაწესებულების ფიზიკური გარემო ნაცნობია თითოეული ბავშვისთვის – ყოველმა მათგანმა იცის შენობისა და ეზოს ძირითადი ობიექტების ფუნქციური დანიშნულება;

1.2.2. თითოეულ ბავშვსა და დაწესებულების ყველა თანამშრომელს აქვთ პირადი სივრცე მიკუთვნებულობის მოთხოვნილების დასაკმაყოფილებლად;

1.2.3. დაწესებულების გარემო თითოეული ბავშვისთვის პროგნოზირებადია – ყოველმა მათგანმა იცის საქმიანობათა თანმიმდევრობა და რას მოელიან მისგან;

1.2.4. დაწესებულებაში წახალისებულია თითოეული ბავშვის მიერ იდეებისა და აზრების თავისუფალი გამოხატვა;

1.2.5. დაწესებულების თანამშრომლები კეთილგანწყობილნი და ემოციურად გაწონასწორებულნი არიან ერთმანეთისადმი და ბავშვებთან ურთიერთობისას;

1.2.6. დაწესებულების თანამშრომლები პატივს სცემენ თითოეული ბავშვის ემოციებს და ადეკვატურად რეაგირებენ მათზე - გამოხატავენ ემპათიას;

1.2.7. თითოეული ბავშვი უმეტესად აქტიურადაა ჩართული საგანმანათლებლო პროცესში, ძირითადად, გამოხატავს დადებით ემოციებს, არ შფოთავს და არ იძაბება;

1.2.8. თითოეულ ბავშვს აქვს როგორც დადებითი, ისე უარყოფითი ემოციების გამოხატვის საშუალება იმგვარი ფორმით, რომელიც ზიანს არ მიაყენებს სხვებს და საკუთარ თავს;

1.2.9. თითოეული ბავშვის სახლიდან ბაღში ტრანზიციის პროცესი ისეა დაგეგმილი, რომ უზრუნველყოფილია ბავშვების ემოციური უსაფრთხოება;

1.2.10. ბავშვის მიღების შემთხვევაში, რომლის მშობლიური ენა არ არის ქართული, დაწესებულება რეკომენდაციას აძლევს მშობელს, ოჯახში შენარჩუნდეს მშობლიურ ენაზე საუბარი და არ მოხდეს ენების არევა, რათა ბავშვისთვის ახალ ენობრივ გარემოში მოხვედრა ნაკლებად სტრესული იყოს.

სტანდარტი 1.3. თითოეულ ბავშვს აქვს არჩევანის თავისუფლება და გადაწყვეტილების მიღების საშუალება, საკუთარი ინტერესების შესაბამისად

სტანდარტის ინდიკატორები:

1.3.1. დაწესებულების თანამშრომლები ხელს უწყობენ თითოეული ბავშვის დამოუკიდებლობას;

1.3.2. აღმზრდელ-პედაგოგი და აღმზრდელი აკვირდებიან, უსმენენ თითოეულ ბავშვს, ითვალისწინებენ ბავშვის მოსაზრებებსა და ინტერესებს;

1.3.3. თითოეული ბავშვი არის საგანმანათლებლო პროცესის დაგეგმვისა და განხორციელების უშუალო მონაწილე;

1.3.4. თითოეულ ბავშვს ყოველდღიურად აქვს საშუალება, აირჩიოს საქმიანობები და გამოსაყენებელი საგანმანათლებლო რესურსი როგორც ჯგუფში, ისე – მის გარეთ.

სტანდარტი 1.4. დაწესებულების თანამშრომლები ქმნიან არაძალადობრივ და არადისკრიმინაციულ გარემოს

სტანდარტის ინდიკატორები:

1.4.1. დაწესებულების თანამშრომლები იცავენ ბავშვის უფლებათა კონვენციით, ბავშვის უფლებათა კოდექსითა და საქართველოს კონსტიტუციით გათვალისწინებულ უფლებებს;

1.4.2. დაწესებულების თანამშრომლებს შეუძლიათ ძალადობის სხვადასხვა ფორმის (უგულებელყოფა

ან/და ფიზიკური, ფსიქოლოგიური, ეკონომიკური, სექსუალური ძალადობა ან იძულება) ნიშნების ამოცნობა;

1.4.3. დაწესებულების თანამშრომლები იცნობენ კანონმდებლობით დადგენილ ბავშვთა დაცვის მიმართვიანობის (რეფერირების) პროცედურებს და ბავშვზე ძალადობის შემთხვევაში, მოქმედებენ აღნიშნული პროცედურების შესაბამისად (ბავშვზე ძალადობის ეჭვის გაჩენის შემთხვევაში ხდება ადგილზე შემთხვევის გაანალიზება და საჭიროების შემთხვევაში რეფერირება საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროსა და/ან სსიპ სახელმწიფო ზრუნვისა და ტრეფიკინგის მსხვერპლთა, დაზარალებულთა დახმარების სააგენტოს ინფორმირება);

1.4.4. აღმზრდელ-პედაგოგი და აღმზრდელი იყენებენ პოზიტიურად ფორმულირებულ დებულებებსა და მართვის სტრატეგიებს. ბავშვთან ურთიერთობისას, ამკრძალავი და დამაშინებელი სიტყვების, ტყუილის გამოყენება დაუშვებელია;

1.4.5. დაწესებულების თანამშრომლები იცავენ თითოეული ბავშვისა და ოჯახის შესახებ ინფორმაციის კონფიდენციალურობას, არ განიხილავენ ბავშვს/ბავშვის ოჯახს მისი და სხვა ბავშვების, ან სხვა ბავშვის მშობლების ან სხვა თანამშრომლების თანდასწრებით;

1.4.6. დაწესებულების თანამშრომლების დამოკიდებულება თითოეული ბავშვისა და უფროსის მიმართ არადისკრიმინაციულია;

1.4.7. დაწესებულების თანამშრომლები უყურადღებოდ არ ტოვებენ ბავშვებისა თუ უფროსების მიერ სხვადასხვა ნიშნის საფუძველზე (ეთნიკური, ენობრივი, რელიგიური, განსხვავებული საჭიროებების, ასაკის და სხვა) გამოვლენილ დისკრიმინაციულ დამოკიდებულებას ან ქცევას და ხელს უწყობენ სტერეოტიპული დამოკიდებულებების შეცვლას;

1.4.8. დაწესებულების თანამშრომლები მუშაობენ მშობლებთან ბავშვთა უფლებებთან დაკავშირებით ცნობიერების ამაღლების მიზნით.

სტანდარტი 1.5. დაწესებულების თანამშრომლები ქმნიან რელიგიური ინდოქტრინაციისა და პროზელიტიზმისგან თავისუფალ გარემოს

სტანდარტის ინდიკატორები:

1.5.1 დაწესებულების თანამშრომლები იცავენ რელიგიურ ნეიტრალიტეტს;

1.5.2 საჯარო დაწესებულების შენობასა და ეზოში არ არის გამოფენილი რელიგიური სიმბოლიკა;

1.5.3 აღმზრდელ-პედაგოგები და აღმზრდელები არ ასხვავებენ ბავშვებს რელიგიური ნიშნით, არ იყენებენ შეურაცხმყოფელ ტერმინოლოგიას რელიგიური ჯგუფების/კონფესიების მისამართით;

1.5.4 საჯარო დაწესებულების საგანმანათლებლო და სააღმზრდელო პროგრამა თავისუფალია რელიგიური სწავლებისგან.

მუხლი 11.

სტანდარტი 2. კურიკულუმი და მეთოდოლოგია

კურიკულუმი და მისი განხორციელების გზები მნიშვნელოვანწილად განაპირობებს სკოლამდელი განათლების ხარისხს. დაწესებულება ხელმძღვანელობს ბავშვზე ორიენტირებული კურიკულუმით, რომლის მიზანიც ბავშვის მრავალმხრივი განვითარებაა. დაბალანსებული კურიკულუმი გულისხმობს თითოეული ბავშვის სოციალურ, ემოციურ, ფიზიკურ და შემეცნებით განვითარებას. ბავშვის, მისი ქცევის წამყვანი ფორმის, თამაშის აღიარება და ამ ყველაფრის საგანმანათლებლო პროცესის განხორციელებისთვის გამოყენება კურიკულუმის ხარისხის განმსაზღვრელი მნიშვნელოვანი ინდიკატორია. ხარისხის კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი მაჩვენებელი ბავშვის, როგორც აქტიური მასწავლებლისა და მკვლევარის, აღიარება, მისი შემოქმედებითობისა და ცნობისმოყვარეობის მხარდაჭერაა. თითოეული ბავშვის ასაკის, განვითარების, ინდივიდუალური თავისებურებებისა და საჭიროებების შესაბამისი გარემოსა და რესურსის შეთავაზებაც ხარისხიანი კურიკულუმის ინდიკატორია.

ამ თავის სტანდარტებში მოცემულია ის მეთოდოლოგიური საშუალებები, რომლებიც ხელს უწყობენ ბავშვის მრავალმხრივ განვითარებას ბავშვის განვითარების სტანდარტების მიღწევის მიზნით.

სტანდარტი 2.1. თამაში საგანმანათლებლო პროცესის წარმართვის ძირითადი ხერხია

სტანდარტის ინდიკატორები:

2.1.1. აღმზრდელ-პედაგოგი და აღმზრდელი ხელმძღვანელობენ თამაშზე დაფუძნებული კურიკულუმით;

2.1.2. დაწესებულებაში ყოფნისას თითოეული ბავშვი დროის უმეტეს ნაწილს ატარებს თამაშში. თამაში დღის განრიგის მნიშვნელოვანი კომპონენტია;

2.1.3. აღმზრდელ-პედაგოგისა და აღმზრდელის მიერ ინიცირებული საქმიანობები თამაშის ფორმით მიმდინარეობს;

2.1.4. დღის განმავლობაში თითოეულ ბავშვს აქვს სხვადასხვა ტიპის (მათ შორის, წარმოსახვითი, წესებიანი, მოძრავი, შემოქმედებითი) თამაშში ჩართვის საშუალება;

2.1.5. აღმზრდელ-პედაგოგი და აღმზრდელი თამაშის ელემენტებს იყენებენ რუტინული საქმიანობებისა და ტრანზიციის დროს (მაგ., როდესაც ბავშვები ემზადებიან ეზოში გასასვლელად, ბრუნდებიან ეზოდან ან საუზმის შემდეგ ემზადებიან წრეში შეხვედრისთვის);

2.1.6. ბილინგვურ ჯგუფებში ქართული ენის ათვისება ხდება თამაშისა და რეალური კომუნიკაციის გზით (მაგ: არ ხდება სიტყვების უკონტექსტოდ დაზეპირება და ა.შ.).

სტანდარტი 2.2. თამაშის დროს თითოეულ ბავშვს აქვს შესაძლებლობა, თავისუფლად, შემოქმედებითად გამოიყენოს ჯგუფისა და ეზოს საგანმანათლებლო რესურსი

სტანდარტის ინდიკატორები:

2.2.1. დაწესებულებაში არსებული საგანმანათლებლო რესურსი თითოეული ბავშვისთვის ხელმისაწვდომია. მათ ეძლევათ საშუალება, თავისუფლად მოიძიონ და გამოიყენონ ეს რესურსები;

2.2.2. აღმზრდელ-პედაგოგი და აღმზრდელი ახალისებს თითოეული ბავშვის შემოქმედებითობასა და გამომგონებლობას საგანმანათლებლო რესურსის გამოყენებისას;

2.2.3. როგორც ჯგუფის, ასევე ეზოს საგანმანათლებლო რესურსი უბიძგებს ბავშვებს შემოქმედებითი და კვლევითი საქმიანობებისკენ.

სტანდარტი 2.3. დაწესებულება ხელმძღვანელობს კურიკულუმით, რომელიც ორიენტირებულია თითოეული ბავშვის მრავალმხრივ, ჰოლისტურ განვითარებაზე

სტანდარტის ინდიკატორები:

2.3.1. კურიკულუმი უზრუნველყოფს თითოეული ბავშვის წინსვლას განვითარების ყველა სფეროში (ფიზიკური და სენსორული განვითარება, სოციალურ-ემოციური განვითარება, კომუნიკაციური უნარების, ენისა და მეტყველების განვითარება, შემეცნებითი განვითარება, დამოუკიდებლობა და ადაპტური ქცევის განვითარება);

2.3.2. თითოეულ ბავშვს აქვს საკუთარი შესაძლებლობების გამოვლენის საშუალება (ფიზიკური, გონებრივი, შემოქმედებითი, კვლევითი, სოციალური და სხვა);

2.3.3. თითოეულ ბავშვს აქვს საშუალება, დაიკმაყოფილოს ცნობისმოყვარეობა, ჩაატაროს ექსპერიმენტები, გააკეთოს აღმოჩენები;

2.3.4. თითოეულ ბავშვს აქვს ინფორმაციისა და ცოდნის თანატოლებისთვის გაზიარების საშუალება;

2.3.5. თამაშის დროს თითოეულ ბავშვს აქვს საკუთარი ცოდნისა და გამოცდილების გამოყენების შესაძლებლობა ახალი უნარ-ჩვევებისა და ცოდნის შესაძენად;

2.3.6. თითოეულ ბავშვს აქვს იმ ტიპის რისკიან თამაშში ჩართვის შესაძლებლობა, რომელიც არ შეიცავს საფრთხეს ჯანმრთელობისთვის;

2.3.7. ბავშვებს, რომელთა მშობლიური ენა არ არის ქართული, აქვთ ინფორმაციისა და ცოდნის მშობლიურ ენაზე გაზიარების შესაძლებლობა.

სტანდარტი 2.4. კურიკულუმით განსაზღვრული საგანმანათლებლო პროცესი მრავალფეროვანი, განმავითარებელი, ასაკისა და თითოეული ბავშვის განვითარების შესაბამისია

სტანდარტის ინდიკატორები:

2.4.1. საგანმანათლებლო პროცესი მიმდინარეობს როგორც დაწესებულების შენობაში, ისე - ეზოში;

2.4.2. საქმიანობები ხორციელდება როგორც დაწესებულების ტერიტორიაზე, ისე - მის გარეთ (ექსკურსიები, ლაშქრობები, სტუმრის ვიზიტები დაწესებულების სივრცეში და სხვა);

2.4.3. აღმზრდელ-პედაგოგისა და აღმზრდელის მიერ გამოყენებული მეთოდები და განხორციელებული საქმიანობები ითვალისწინებს ბავშვების ინტერესებს და მათი ასაკისა და განვითარების შესაბამისია;

2.4.4. თითოეულ ბავშვს შეუძლია ნებისმიერ საქმიანობაში ჩართვა და აქვს არჩევანის გაკეთების შესაძლებლობა;

2.4.5. თითოეულ ბავშვს აქვს როგორც ინდივიდუალურად, ისე წყვილებში, მცირე და დიდ ჯგუფებში თამაშის შესაძლებლობა.

სტანდარტი 2.5. დღის განრიგი არის მოქნილი, პროგნოზირებადი და მრავალფეროვან გამოცდილებას სძენს თითოეულ ბავშვს

სტანდარტის ინდიკატორები:

2.5.1. დღის განრიგში ერთმანეთს ენაცვლება ფიზიკურად აქტიური და ნაკლებად აქტიური საქმიანობები;

2.5.2. დღის განრიგში მონაცვლეობითია მცირე და დიდი ჯგუფებისთვის განსაზღვრული საქმიანობები. დიდი ჯგუფების საქმიანობისთვის გამოყოფილი დრო მინიმალურია;

2.5.3. დღის მანძილზე უზრუნველყოფილია მრავალფეროვანი გამოცდილებები;

2.5.4. ყოველდღიურ განრიგში ბავშვის მიერ ინიცირებული საქმიანობებისთვის გათვალისწინებული დრო აღემატება აღმზრდელ-პედაგოგისა და აღმზრდელის მიერ ინიცირებული საქმიანობებისთვის განკუთვნილ დროს;

2.5.5. განრიგი მაქსიმალურად ითვალისწინებს თითოეული ბავშვის საჭიროებებსა და ინდივიდუალურ ტემპს (კმაყოფილდება თითოეული ბავშვის საჭიროებები და ინტერესები), საქმიანობაში ჩართულ ნებისმიერ ბავშვს აცდიან პროცესის დასრულებას და არ აჩქარებენ;

2.5.6. ტრანზიციის დროს არცერთ ბავშვს არ უწევს ხანგრძლივად ლოდინი.

მუხლი 12.
სტანდარტი 3. ფიზიკური გარემო

ფიზიკური გარემო ერთ-ერთ წამყვან როლს ასრულებს ბავშვის მრავალმხრივ განვითარებაში. იგი გულისხმობს დაწესებულების არა მხოლოდ შიდა, არამედ გარე სივრცესაც, საგანმანათლებლო რესურსსა და აღჭურვილობას. დაწესებულების თანამშრომლების მიზანი ფიზიკური გარემოს იმგვარად მოწყობაა, რომ მან მაქსიმალურად შეუწყოს ხელი თითოეული ბავშვის შესაძლებლობების გამოვლენას, უნარების განვითარებას, ახალი გამოცდილების მიღებას, შეთავაზებული საგანმანათლებლო რესურსის აღმოჩენასა და შემოქმედებითად

გამოყენებას. ფიზიკური გარემოს თითოეული ბავშვის ინტერესებზე მორგება, მათი ასაკობრივი და განვითარების საჭიროებების გათვალისწინება ხარისხიანი საგანმანათლებლო პროგრამის უმნიშვნელოვანესი ამოცანაა.

სტანდარტი 3.1. დაწესებულების შიდა და გარე სივრცეები მოწყობილია უნივერსალური დიზაინისპრინციპების გათვალისწინებით

სტანდარტის ინდიკატორები:

3.1.1. გარემო არის უსაფრთხო, კომფორტული, ხელმისაწვდომი და ადვილად გამოსაყენებელი ყველასთვის;

3.1.2. დაწესებულების შენობა და ეზო ადაპტირებულია სპეციალური საჭიროების მქონე თითოეული ბავშვისთვის და ხელს უწყობს საგანმანათლებლო-სააღმზრდელო პროცესში მათ ჩართულობას;

3.1.3. გარემო იმგვარადაა მოწყობილი, რომ არსებული ინვენტარი და ნივთები მყუდროს ხდის მას (მაგალითად: ფარდები, ხალიჩა, ბალიშები, რბილი ავეჯი და სხვა);

3.1.4. სივრცეში გადაადგილება თითოეული ბავშვისთვის ზედმეტი ძალისხმევის გარეშეა შესაძლებელი;

3.1.5. გარემო მარტივად აღსაქმელია - განთავსებულია ვიზუალური მინიშნებები;

3.1.6. ფიზიკური გარემო შეცდომებისადმი ტოლერანტულია (ადაპტირებულია ფუნქციური დანიშნულების შესაბამისად) და იმგვარადაა მოწყობილი, რომ უნებლიე ქმედებებისას შემცირებულია საფრთხის შემცველი შემთხვევების ალბათობა;

3.1.7. თითოეული ბავშვის ნამუშევარი და სხვა ვიზუალური მასალა, ძირითადად, ბავშვის სიმაღლეზეა გაკრული;

3.1.8. საჭიროების შემთხვევაში, ჯგუფის სივრცე იძლევა ავეჯის გადაადგილების საშუალებას;

3.1.9. დაწესებულების შიდა და გარე სივრცეები (შენობა, ეზო) ისეა დაგეგმარებული, რომ შესაძლებელია ბავშვის ყველა ძირითადი ფიზიკური საჭიროების დაკმაყოფილება;

3.1.10. საჭიროების შემთხვევაში ხდება სსმ ბავშვისთვის დამატებითი აღჭურვილობის და სპეციალური მასალის შეტანა (მაგ., ვოქერი, სპეციალური სკამი, მაგიდა, ჰამაკი, საქანელა, სარწეველა სკამი, პორტატული პანდუსი, დამხმარე ტექნოლოგია, სპეციალური სათამაშოები/მოწყობილობები);

3.1.11. ახალი რესურსების და ინვენტარის შეძენისა და დამატებისას გათვალისწინებულია სსმ ბავშვების სპეციალური საჭიროებები, მაგალითად:

1) მხედველობითი საჭიროებების მქონე ბავშვებისთვის: ვიზუალურად მასტიმულირებელი მასალა; მულტისენსორული რესურსები და ნივთები; შეხებითი და სმენითი შეგრძნებების ინფორმაციული რესურსები და სათამაშოები; მასალა მინიშნებების გამრავალფეროვნებისთვის და კონტრასტული ფონის შესაქმნელად; აუდიო წიგნები, ინტერაქტიული მოთხრობები, დიდი შრიფტით დაბეჭდილი წიგნები, სანათი, გამადიდებელი, ტაქტილური ეკრანი/აიპედი და სხვა;

2) სმენითი საჭიროებების მქონე ბავშვებისთვის: ვიზუალური რესურსი; მასალები ვიზუალური მიმანიშნებლების დასამზადებლად; დასურათებული წიგნები ყოველდღიური და თემატური ლექსიკური მარაგის გასამდიდრებლად; აუდიო/ვიდეო მასალა ჟესტურ ენაზე თარგმანით და სხვა;

3) ფიზიკური შეზღუდვების და სენსორული გადამუშავების სირთულეების მქონე ბავშვებისთვის: ადაპტირებული მასალა და რესურსები, მაგ სპეციალური მაკრატელი, ფაზლი ხელის მოსაკიდებლებით, მსხვილი ზომის ფანქრები, მოკლე, მსხვილტარიანი ფუნჯები; საღეჭი მილი, ელასტიური რეზინი, ვიბრაციული სათამაშოები, მასალა საგნებზე დამატებითი ტარის დასამზადებლად (ნაჭრის, რეზინის საშუალებით კოვზის, ჯაგრისის, ფანქრის ტარის გამსხვილება) და სხვა;

3.1.12. დაწესებულებაში ხელმისაწვდომია რესურსი სხვადასხვა სპეციფიური საჭიროების მქონე პირებისთვის.

სტანდარტი 3.2. დაწესებულების შიდა და გარე სივრცე მოწყობილია შერჩეული მეთოდოლოგიისა და კურიკულუმის შესაბამისად

სტანდარტის ინდიკატორები:

3.2.1. დაწესებულების სივრცეში ავეჯის განლაგება შერჩეული მეთოდოლოგიის შესაბამისია;

3.2.2. საგანმანათლებლო რესურსი და სივრცეში მისი ორგანიზება შერჩეული მეთოდოლოგიის შესაფერისია;

3.2.3. დაწესებულების შენობისა და ეზოს ვიზუალური მანიშნებლები შერჩეული მეთოდოლოგის ადეკვატურია;

3.2.4. სივრცის მოწყობის პრინციპი ხელს უწყობს თითოეული ბავშვის მრავალმხრივ და ჰოლისტურ განვითარებას.

სტანდარტი 3 . 3 . დაწესებულების საგანმანათლებლო რესურსი მრავალფეროვანი, განმავითარებელი, თითოეული ბავშვის ასაკისა და განვითარების შესაბამისია

სტანდარტის ინდიკატორები:

3.3.1. ჯგუფის საგანმანათლებლო რესურსი ხელს უწყობს თითოეული ბავშვის მრავალმხრივ განვითარებას;

3.3.2. საგანმანათლებლო რესურსი მრავალფეროვანია, გულისხმობს როგორც მზა, ისე - ბუნებრივ, ხელნაკეთ და მეორად მასალებს;

3.3.3. საგანმანათლებლო რესურსი გარკვეული პრინციპით არის ორგანიზებული და ძირითადად, მოთავსებულია ღია თაროებზე;

3.3.4. საგანმანათლებლო რესურსი, რომელიც საჭიროებს საგანმანათლებლო პერსონალის ზედამხედველობას, მოთავსებულია ბავშვებისთვის მიუწვდომელ ადგილზე;

3.3.5. ჯგუფსა და ეზოში თითოეული ბავშვისთვის ხელმისაწვდომია ღია მასალები;

3.3.6. დაწესებულების საგანმანათლებლო რესურსი ხარისხიანია. ხდება რესურსის რეგულარული განახლება;

3.3.7. საგანმანათლებლო რესურსი ჯგუფში ბავშვების რაოდენობის შესაბამისია;

3.3.8. დაწესებულების ტერიტორიაზე არსებული ცხოველები და მცენარეები (ასეთის არსებობის შემთხვევაში) არ წარმოადგენენ საფრთხეს ბავშვის ჯანმრთელობისთვის (მაგალითად: აუცრელი ცხოველი, შხამიანი მცენარე და სხვა);

3.3.9. ჯგუფში არსებული ტექნიკა (მაგალითად: ტელევიზორი, კომპიუტერი, მაგნიტოფონი, აიპადი, მობილური ტელეფონი, ფოტოაპარატი და ა.შ.) გამოყენებულია საგანმანათლებლო მიზნებისთვის (ეკრანის გამოყენების შემთხვევაში, მასთან გასატარებელი დრო შეზღუდულია: ერთი დღის მანძილზე მაქსიმუმ 20 წუთი);

3.3.10. ბილინგვურ ჯგუფში არსებული რესურსი შეიცავს როგორც ქართული ენის, ასევე, ენობრივი უმცირესობის წარმომადგენელი ბავშვების მშობლიური ენის ამსახველ მასალებს, ერთი-ენა ერთი-წყარო გამიჯვნის პრინციპით.

სტანდარტი 3.4. დაწესებულების შიდა და გარე სივრცეები იმგვარადაა გააზრებული და მოწყობილი, რომ ხელი შეუწყოს მრავალფეროვანი საქმიანობების განხორციელებას თითოეული ბავშვის მრავალმხრივი, ჰოლისტური განვითარებისთვის

სტანდარტის ინდიკატორები:

3.4.1. დაწესებულების შიდა და გარე სივრცეები სხვადასხვა ტიპის საქმიანობების ჩატარების საშუალებას იძლევა;

3.4.2. დაწესებულების ეზო დაფარულია სხვადასხვაგვარი საფარით: ბუნებრივი ბალახის საფარით, ნარგავებით, სწორი ზედაპირი სარბენად ან ბორბლიანი სათამაშოებისთვის, ქვიშის საფარი, ნიადაგი დასამუშავებლად;

3.4.3. როგორც შენობის შიგნით, ისე ეზოში არის სივრცე განმარტოებისთვის, ინდივიდუალური თამაშებისთვის (მცირე გვირაბი, სათამაშო სახლი, კარავი და სხვა);

3.4.4. ჯგუფის სივრცის ორგანიზებაში მონაწილეობას იღებენ ბავშვებიც;

3.4.5. სსმ ბავშვის საჭიროებიდან გამომდინარე მოწყობილია დამატებითი სივრცეები (მაგ. გამოსაცვლელი სივრცე, სენსორული ოთახი, რესურს ოთახი და სხვა);

3.4.6. დამატებითი სივრცეების (მაგ. რესურს ოთახი) გამოყენება ხდება ბავშვის ჯგუფში მონაწილეობისა და ჩართულობის ხელშეწყობის მიზნით.

მუხლი 13.

სტანდარტი 4. ურთიერთობა

ურთიერთობებით ბავშვები სწავლობენ, შეიმეცნებენ საკუთარ თავს და სამყაროს, ეცნობიან თანატოლებსა და უფროსებს, უყალიბდებათ წარმოდგენები გარესამყაროზე, იმკვიდრებენ ადგილს სოციუმში. ამიტომაც პოზიტიური ურთიერთობები ხარისხიანი საგანმანათლებლო პროგრამის ქვაკუთხედს ქმნის. ყოველივე ზემოთქმულის გათვალისწინებით, მნიშვნელოვანია, როგორც ბავშვებს შორის დადებითი ურთიერთობების მხარდაჭერა და წახალისება, ისე, დაწესებულების თანამშრომელთა პოზიტიური კომუნიკაცია პროგრამაში ჩართულ ბავშვებთან, მათ მშობლებთან, ოჯახებსა და თემთან. ფრიად მნიშვნელოვანია თავად თანამშრომლების ერთმანეთთან კომუნიკაციის ფორმებიც, რადგან, დიდწილად, სწორედ ეს ურთიერთობა განაპირობებს პროცესის ხარისხიანად წარმართვას, სამაგალითოა ბავშვებისთვის და გავლენას ახდენს მათ ქცევაზე.

სტანდარტი 4.1. – თითოეულ ბავშვს აქვს თანატოლებთან პოზიტიური ურთიერთობის შესაძლებლობა

სტანდარტის ინდიკატორები:

4.1.1. კურიკულუმის ფარგლებში დაგეგმილი საქმიანობები ხელს უწყობს თითოეულ ბავშვში თავდაჯერებულობისა და პოზიტიური "მე-კონცეფციის" ფორმირებას;

4.1.2. საგანმანათლებლო პერსონალი ხელს უწყობს და ახალისებს ბავშვებს შორის პოზიტიურ ურთიერთობებსა და თანამშრომლობას (მაგალითად: ჯგუფში ჩართვა, დამეგობრება, გაზიარება და სხვა);

4.1.3. საგანმანათლებლო პერსონალი სსმ ბავშვის ჩართულობის მიზნით გეგმავს და უზრუნველყოფს თანატოლებისა და მათი ოჯახების სათანადო მომზადებას და ინფორმირებას;

4.1.4. აღმზრდელ-პედაგოგი და აღმზრდელი ხელს უწყობენ და ახალისებენ ბავშვებს ჩართონ სსმ ბავშვი თამაშში და ბაღის ცხოვრებაში (მაგ. მხედველობითი საჭიროების მქონე ბავშვს ჯგუფელებმა გააცნონ ბაღის საქმიანობები, აუხსნან და აღუწერონ რას აკეთებენ და ა.შ.);

4.1.5. საგანმანათლებლო პერსონალი ხელს უწყობს ჯგუფის ერთობის შექმნას;

4.1.6. თითოეულ ბავშვს აქვს სხვადასხვა მეწყვილესთან თამაშის შესაძლებლობა;

4.1.7. საგანმანათლებლო პერსონალი საჭიროების შემთხვევაში ახალისებს და ეხმარება სსმ ბავშვს თანატოლებთან კომუნიკაციასა და თამაშში (მაგ: სმენითი საჭიროების მქონე ბავშვთან ურთიერთობისთვის ასწავლის ბავშვებს დადგნენ პირისპირ და დარწმუნდნენ, რომ უყურებს; ყურადღების მისაქცევად ხელი დაუქნიონ ან ფრთხილად შეეხონ მხარზე; იმეტყველონ მკაფიოდ, არ იყვირონ და ზედმეტად არ ამოძრაონ ტუჩები; ისაუბრონ მარტივად, იყვნენ მომთმენები, შეცვალონ სიტყვები, გამოიყენონ მინიშნებები, ბუნებრივი ჟესტები);

4.1.8. საგანმანათლებლო პერსონალი ეხმარება თითოეულ ბავშვს ბრაზისა და სხვა ემოციების მართვაში/რეგულირებაში;
4.1.9. საგანმანათლებლო პერსონალი ზრუნავს ასერტულობის განვითარებაზე;
4.1.10. საგანმანათლებლო პერსონალი ხელს უწყობს თითოეულ ბავშვში ემპათიის განცდისა და მოვლენების სხვისი პერსპექტივით დანახვის უნარის განვითარებას;
4.1.11. თითოეული ბავშვი აღიარებულია თავისი შესაძლებლობებითა და განსხვავებულობით;
4.1.12. აღმზრდელ-პედაგოგი და აღმზრდელი ბავშვებს შორის კომუნიკაციის ხელშეწყობის მიზნით ახალისებს ალტერნატიული კომუნიკაციის საშუალებების გამოყენებას;
4.1.13. საგანმანათლებლო პერსონალი ზრუნავს, რომ ბავშვები, რომელთა მშობლიური ენა არ არის ქართული, თანატოლებთან ქართულ ენაზე ეფექტურ კომუნიკაციაში ჩაერთონ;
4.1.14. საგანმანათლებლო პერსონალი ზრუნავს სსმ ბავშვების მიმართ სწორი დამოკიდებულების ჩამოყალიბებაზე. მაგალითად, ბავშვებთან საუბრობს, უკითხვას ამბებს და მოთხრობებს სხვადასხვა საჭიროებებზე, საშუალებას აძლევს მათ დასვან კითხვები, მოსინჯონ (თუ ამის შესაძლებლობაა) დამხმარე ტექნოლოგიები და აღჭურვილობები.

სტანდარტი 4.2. დაწესებულების თანამშრომლები მგრძნობიარენი, გულისხმიერნი არიან, გამოხატავენ პატივისცემას თითოეული ბავშვის მიმართ და აღიარებენ მათ

სტანდარტის ინდიკატორები:

4.2.1. დაწესებულების თანამშრომლები უსმენენ თითოეულ ბავშვს და ურთიერთობენ თითოეულ ბავშვთან ინდივიდუალურად;
4.2.2. დაწესებულების თანამშრომლები გამოხატავენ სიხარულსა და კმაყოფილებას თითოეულ ბავშვთან ურთიერთობისას;
4.2.3. დაწესებულების თანამშრომლები არიან მზრუნველები, ბავშვების მხარდამჭერები და ქმნიან ისეთ გარემოს, სადაც თითოეული ბავშვი თავს დაცულად გრძნობს;
4.2.4. დაწესებულების თანამშრომლები პატივს სცემენ თითოეულ ბავშვს, ურთიერთობენ მასთან, როგორც თანასწორთან;
4.2.5. დაწესებულების თანამშრომლები არ განსჯიან ბავშვებს და არ გამოხატავენ მათ მიმართ შემფასებლურ დამოკიდებულებას. უკუკავშირის მიცემის დროს არ ეხებიან ბავშვის პიროვნულ მახასიათებლებს, აქცენტს აკეთებენ მხოლოდ ქცევაზე;
4.2.6. საგანმანათლებლო პერსონალი ურთიერთობისას თუ სხვადასხვა საქმიანობის განხორციელებისას იყენებს ისეთ სტრატეგიებსა და მეთოდებს, რომლებიც სტიმულს აძლევს ბავშვს და არ ულახავს ღირსებას;
4.2.7. საგანმანათლებლო პერსონალი სთხოვს ბავშვებს დახმარებას მათი მნიშვნელობის ხაზგასასმელად, კომპეტენტურობის შესაძენად და თვითშეფასების ასამაღლებლად.

სტანდარტი 4.3. დაწესებულების თანამშრომლები პოზიტიურად ურთიერთობენ თითოეული ბავშვის ოჯახთან

სტანდარტის ინდიკატორები:

4.3.1. დაწესებულების თანამშრომლები პატივისცემით ურთიერთობენ თითოეული ბავშვის ოჯახთან;
4.3.2. დაწესებულების თანამშრომლები თანაბრად კეთილგანწყობილნი არიან ნებისმიერ მშობელთან/კანონიერ წარმომადგენელთან ურთიერთობისას, განურჩევლად მათი ამა თუ იმ ნიშნით განსხვავებულობისა: სქესი, რასა, ასაკი, რელიგია, ენა, კულტურა, ოჯახის შემადგენლობა, სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა, ჯანმრთელობის მდგომარეობა და სხვა;
4.3.3. თითოეული ბავშვის მშობელი/კანონიერი წარმომადგენელი თავს გრძნობს აღიარებულად და დაფასებულად;
4.3.4. დაწესებულების თანამშრომლები ეფექტურ კომუნიკაციას ამყარებენ ბავშვის ოჯახის წევრებთან.

4.3.5. დაწესებულება ხელს უწყობს ენობრივი უმცირესობის წარმომადგენელ ოჯახებს დაწესებულებაში მიმდინარე პროცესების შესახებ ინფორმაცია მათთვის გასაგებ ენაზე მიიღონ.

სტანდარტი 4.4. დაწესებულების პერსონალს შორის ურთიერთობა თანამშრომლობითია და ეფუძნება ურთიერთპატივისცემას

სტანდარტის ინდიკატორები:

4.4.1. დაწესებულების თანამშრომლები გამოხატავენ პატივისცემას ერთმანეთის მიმართ;

4.4.2. დაწესებულებაში მომუშავე პერსონალის დამოკიდებულება ურთიერთთანამშრომლობითია.

4.4.3. დაწესებულების თანამშრომლები მხარს უჭერენ ერთმანეთს პოზიტიური ინიციატივების განხორციელებაში;

4.4.4. დაწესებულების თანამშრომლები უზიარებენ ერთმანეთს იდეებს, გამოცდილებას, რჩევებს, ეხმარებიან ერთმანეთს.

მუხლი 14.

სტანდარტი 5. საგანმანათლებლო პროცესი

ბავშვზე ორიენტირებული საგანმანათლებლო პროცესის სრულფასოვნად წარმართვა მნიშვნელოვნად განაპირობებს პროგრამაში ჩართული თითოეული ბავშვის მრავალმხრივ, ჰოლისტურ განვითარებას. საგანმანათლებლო პერსონალი გეგმავს და ახორციელებს ამ პროცესს ბავშვების ინტერესების, შესაძლებლობებისა და საჭიროებების გათვალისწინებით. აღმზრდელ-პედაგოგი და აღმზრდელი ეფექტურად იყენებენ როგორც დაწესებულების ფარგლებში არსებულ, ისე - თემის რესურსსაც, რათა მაქსიმალურად ნაყოფიერი გახადონ კურიკულუმის ფარგლებში დაგეგმილი საქმიანობები.

საგანმანათლებლო პროცესის სრულყოფილად წარმართვის კიდევ ერთი უმნიშვნელოვანესი ფაქტორი საგანმანათლებლო პერსონალის საკუთარ პროფესიულ განვითარებაზე ზრუნვაა, რადგან მხოლოდ კვალიციფიურ კადრებს შეუძლიათ პროგრამის ხარისხის უზრუნველყოფა და წინასწარ განსაზღვრული შედეგების მიღწევა.

ეფექტური საგანმანათლებლო პროცესი გულისხმობს ინდივიდუალურ მიდგომას, ბავშვზე დაკვირვებასა და დაკვირვების შედეგების გამოყენებას როგორც საგანმანათლებლო პროგრამის შემდგომი დაგეგმვის მიზნით, ისე - თითოეული ბავშვის მრავალმხრივი და ჰოლისტური განვითარებისთვის.

სტანდარტი 5.1. საგანმანათლებლო პერსონალი საგანმანათლებლო პროცესის განხორციელებისას სწავლების უნივერსალური დიზაინის პრინციპებს ეყრდნობა

სტანდარტის ინდიკატორები:

5.1.1. საგანმანათლებლო პროცესის განხორციელებისას ხდება რესურსების მრავალნაირად მიწოდება, რათა ბავშვმა ინფორმაცია და ცოდნა სხვადასხვა გზით მიიღოს, მაგალითად ვიზუალური მიმანიშნებლები, ილუსტრაციები, ფოტოები, ცხრილები, პოსტერები, ილუსტრირებული წიგნები, ხელის თოჯინები და ა.შ;

5.1.2. საგანამანათლებლო პერსონალი საგანმანათლებლო პროცესის განხორციელებისას თითოეულ ბავშვს საშუალებას აძლევს დააკვირდეს, გადაადგილოს, ხელით შეეხოს შესასწავლ ობიექტს, შექმნას მისი მსგავსი და ა.შ;

5.1.3. საგანმანათლებლო პერსონალი საგანმანათლებლო პროცესის განხორციელებისას იყენებს აუდიო საშუალებებს (აუდიოწიგნები, ჩანაწერები და ა.შ.), ტაქტილურ მასალებს (სენსორული წიგნები, ტაქტილური ანბანი და ა.შ.);

5.1.4. ბილინგვურ ჯგუფებში ხდება მშობლიური ენის შემცველი ჩანაწერების, ილუსტრირებული წიგნების, კულტურული კონტექსტის შემცველი რესურსის გამოყენება და ა.შ;

5.1.5. ბავშვის, რომლის მშობლიური ენა არ არის ქართული, თამაშში ჩართვისა და ბუნებრივ საკომუნიკაციო გარემოში ქართული ენის შესწავლის გამარტივების მიზნით, გამოიყენება როგორც ვერბალური, ასევე არავერბალური საშუალებები (ჟესტები, ვიზუალური თვალსაჩინოება, მოდელირება და ა.შ.);

5.1.6. თითოეულ ბავშვს საშუალება აქვს მიღებული ცოდნა სხვადასხვანაირად, ალტერნატიული გზებით გამოხატოს და გადმოსცეს: ვიზუალური ხერხებით (ნახატი, ნაძერწი და ა.შ.), თხრობით, სიმღერით, სხეულის ენით, დრამატული თამაშით, ინსცენირებით და ა.შ;

5.1.7. თითოეული ბავშვის საგანმანათლებლო პროცესში ჩართვისა და მოტივაციის გაზრდის მიზნით, ხდება ბავშვების ინტერესების გათვალისწინება, მათთვის შესაბამისი გამოწვევების შეთავაზება;

5.1.8. აღმზრდელ-პედაგოგი და აღმზრდელი თანმიმდევრულები არიან დროისა და სივრცის ორგანიზებისას, გამოწვევების შექმნისას და დახმარების შეთავაზებისას.

სტანდარტი 5.2. აღმზრდელ-პედაგოგი აღმზდელთან ერთად გეგმავს და ახორციელებს საგანმანათლებლო პროცესს და აფასებს საგანმანათლებლო პროგრამის ეფექტიანობას

სტანდარტის ინდიკატორები:

5.2.1. აღმზრდელ-პედაგოგი აღმზრდელთან ერთად წინასწარ გეგმავს საგანმანათლებლო პროცესს დაწესებულებაში გამოყენებული მეთოდოლოგიის შესაბამისად;

5.2.2. გეგმა მოქნილია და იძლევა ცვლილებების შეტანის, მოდიფიცირების საშუალებას;

5.2.3. საგანმანათლებლო პროცესი იგეგმება კურიკულუმის მიზნების, თითოეული ბავშვის საჭიროებებისა და ინტერესების გათვალისწინების შესაბამისად;

5.2.4. აღმზრდელ-პედაგოგი და აღმზრდელი ეფექტურად იყენებენ დაწესებულებაში არსებულ რესურსს;

5.2.5. აღმზრდელ-პედაგოგი და აღმზრდელი აწყობენ ჯგუფის ფიზიკურ გარემოს და წარმართავენ პროცესს გამოყენებული მეთოდოლოგიის შესაბამისად;

5.2.6. აღმზრდელ-პედაგოგი და აღმზრდელი საგანმანათლებლო პროცესში იყენებენ მრავალფეროვან მხარდამჭერ სტრატეგიებს (მაგ: „ხარაჩოს“ მეთოდი, ღია კითხვების დასმა, მოდელირება და ა.შ);

5.2.7. პროგრამის გაუმჯობესების მიზნით, აღმზრდელ-პედაგოგი აღმზრდელთან ერთად გარკვეული პერიოდულობით აფასებს თითოეული ბავშვის პროგრესს, საგანმანათლებლო პროცესს, ფიზიკურ გარემოს და აკეთებს თვითრეფლექსიას.

სტანდარტი 5.3. საგანმანათლებლო პერსონალი თითოეულ ბავშვზე დაკვირვებასა და შეფასებას იყენებს საგანმანათლებლო პროცესის დაგეგმვისა და მოდიფიცირებისთვის, თითოეული ბავშვის მრავალმხრივი და ჰოლისტური განვითარებისთვის

სტანდარტის ინდიკატორები:

5.3.1. აღმზრდელ-პედაგოგი აღმზრდელთან ერთად იყენებს მონაცემთა შეგროვების მრავალფეროვან მეთოდებს და ახდენს მათ დოკუმენტირებას თითოეული ბავშვის საჭიროებების, ინტერესებისა და პროგრესის შეფასების მიზნით;

5.3.2. ბავშვზე დაკვირვება და შეფასება ემსახურება საგანმანათლებლო პროცესის ინდივიდუალიზაციას თითოეული ბავშვის პროგრესისა და ინდივიდუალური შესაძლებლობების გამოვლენის უზრუნველსაყოფად; ბავშვის შეფასების პროცესში არ ხდება სტიგმატიზაცია (იარლიყების მიწებება);

5.3.3. აღმზრდელ-პედაგოგი და აღმზრდელი აწარმოებენ თითოეული ბავშვის ინდივიდუალურ პორტფოლიოს;

5.3.4. თითოეული ბავშვის მიერ მიღწეული პროგრესისა და საჭიროებების გამოვლენის მიზნით, აღმზრდელ- პედაგოგი და აღმზრდელი რეგულარულად აფასებენ თითოეულ ბავშვს გამოყენებული

მეთოდოლოგიისა და კურიკულუმის შესაბამისად;

5.3.5. საგანმანათლებლო პერსონალი აფასებს სსმ ბავშვების დამატებით საჭიროებებს საგანმანათლებლო პროცესის ინდივიდუალიზაციისთვის (მაგ: ცერებრული დამბლის შემთხვევაში ვიზუალური და სივრცითი ცნობიერება, მეტყველების და/ან ღეჭვის და ყლაპვის სირთულეები, სმენის სირთულეები, ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული პრობლემები (ეპილეფსია), ყურადღების კონცენტრაციის სირთულეები; სმენის და მეტყველების სირთულეების შემთხვევაში კომუნიკაციური და ქცევითი სირთულეები და სხვა).

სტანდარტი 5.4. საგანმანათლებლო პერსონალი არის პოზიტიური მაგალითის მიმცემი

სტანდარტის ინდიკატორები:

5.4.1. საგანმანათლებლო პერსონალი ამჟღავნებს პატივისცემას თითოეული ბავშვისა და უფროსის მიმართ;

5.4.2. საგანმანათლებლო პერსონალი მშვიდად, გაწონასწორებულად ურთიერთობს გარშემომყოფებთან;

5.4.3. საგანმანათლებლო პერსონალი იცავს პირადი ჰიგიენის წესებსა და ჯგუფის სისუფთავეს;

5.4.4. საგანმანათლებლო პერსონალი თავად ასრულებს იმ მოთხოვნებს, რომელსაც უწესებს თითოეულ ბავშვს;

5.4.5. საგანმანათლებლო პერსონალი სსმ ბავშვთან ურთიერთობის, კომუნიკაციის სწორ მაგალითს აძლევს ბავშვებს (მაგ: სმენით სირთულეების მქონე ბავშვებთან ურთიერთობისას არ შეაქვთ შესწორებები ბავშვის მეტყველებაში, სწორ მაგალითებს სხვადასხვა სიტუაციასა და კონტექსტში იმეორებენ).

სტანდარტი 5.5. აღმზრდელ-პედაგოგი და აღმზრდელი პოზიტიური საგანმანათლებლო გარემოს შექმნის მიზნით იყენებენ პოზიტიური დისციპლინის სტრატეგიებს

სტანდარტის ინდიკატორი:

5.5.1. აღმზრდელ-პედაგოგი და აღმზრდელი გამიზნულად და თანმიმდევრულად იყენებენ პოზიტიური დისციპლინის მრავალფეროვან სტრატეგიებსა და მიდგომებს (მაგ: ემოციების გახმოვანება, ბრაზის მართვა, სხვისი პერსპექტივის დანახვა და ა.შ.);

5.5.2. აღმზრდელ-პედაგოგი და აღმზრდელი პროაქტიულად ზრუნავენ კონფლიქტური და პრობლემური ქცევის მოგვარებასა და მართვაზე;

5.5.3. აღმზრდელ-პედაგოგი და აღმზრდელი წაახალისებენ ბავშვებს შორის პოზიტიურ კომუნიკაციას;

5.5.4. აღმზრდელ-პედაგოგი და აღმზრდელი ხელს უწყობენ პრობლემის გადაჭრის უნარის განვითარებას;

5.5.5. აღმზრდელ-პედაგოგი და აღმზრდელი კონფლიქტური სიტუაციების დროს სთავაზობენ მისი მოგვარების იმგვარ სტრატეგიებს, რომლებიც უზრუნველყოფს სააზროვნო და სოციალური უნარების განვითარებას;

5.5.6. აღმზრდელ-პედაგოგი და აღმზრდელი ხელს უწყობენ დადგენილი წესების შესრულებას; თითოეული ბავშვი მონაწილეობს ჯგუფის წესების შემუშავებაში;

5.5.7. აღმზრდელ-პედაგოგსა და აღმზრდელს თითოეული ბავშვის მიმართ წარმატების მკაფიოდ ჩამოყალიბებული, ბავშვის ასაკისა და განვითარების შესაბამისი მოლოდინები აქვთ.

სტანდარტი 5.6. საგანმანათლებლო პერსონალი თითოეული ბავშვის მიმართ ინდივიდუალურ მიდგომას ახორციელებს.

სტანდარტის ინდიკატორები:

5.6.1. აღმზრდელ-პედაგოგი და აღმზრდელი უზრუნველყოფენ თითოეული ბავშვის თანაბარ ჩართულობას, განურჩევლად მათი შესაძლებლობებისა, საჭიროებებისა და ინტერესებისა;

5.6.2. აღმზრდელ-პედაგოგმა და აღმზრდელმა იციან თითოეული ბავშვის ინდივიდუალური საჭიროებები, ძლიერი მხარეები და ინტერესები;

5.6.3. აღმზრდელ-პედაგოგი და აღმზრდელი ზრუნავენ თითოეული ბავშვის ბაღის დღის რუტინაში ჩართულობაზე ინდივიდუალიზაციის გზით, რაც გულისხმობს საგანმანათლებლო პროცესის ცვლილებება/მოდიფიკაციას ბავშვის თავისებურებების, ინტერესების, სწავლისადმი დამოკიდებულების გათვალისწინებით (მაგ: მასალის შეთავაზება, თამაშის გართულება/გამარტივება, ინსტრუქციის შეცვლა კითხვების დასმა, უფროსის მხრიდან შესაბამისი რეაგირება, გამკლავებაში დახმარება, კომუნიკაციის ალტერნატიული ფორმების შეთავაზება და ა.შ.);

5.6.4. საჭიროების შემთხვევაში, ნებისმიერი ბავშვისთვის ხდება საგანმანათლებლო პროცესის ინდივიდუალიზაცია (მათთვის ვინც თავისებურად სწავლობს და აღიქვამს, ვისაც საკუთარი ქცევისა და გრძნობების რეგულირების სირთულეები აქვს, ვისაც საკუთარი თავის გამოხატვა მოძრაობით ურჩევნია, ვინც განსხვავებული ენობრივი და რელიგიური ოჯახის წარმომადგენელია, ვინც განსაკურებით მორცხვი და მორიდებულია, ვინც საკმარის სიყვარულს ვერ იღებს, ვისაც განსაკუთრებით ბევრი ინფორმაცია ჭირდება ინტერესების დასაკმაყოფილებლად და ა.შ.);

5.6.5. აღმზრდელ-პედაგოგი აღმზრდელთან ერთად გეგმავს და ახორციელებს აქტივობებს სსმ ბავშვის საჭიროებების შესაბამისად, მაგალითად:

(1) ჯგუფში, სადაც მხედველობითი საჭიროებების მქონე ბავშვია გეგმავს და ახორციელებს მაქსიმალურად მრავალფეროვან, სენსორულად მასტიმულირებელ და ინტერაქციულ თამაშებს და გამოცდილებებს (მაგ: ტაქტილური ცნობიერების სტიმულირებას; შეგრძნებების გამოყენებით ცნებების გაცნობას; მუდმივად მოვლენების აღწერას; სივრცით ორიენტაციაში დახმარებას და სხვა);

(2) სმენითი საჭიროებების მქონე ბავშვებთან იყენებენ ლინგვისტურ თამაშებს; ეხმარებიან ბავშვს „ისწავლოს“ გარემოდან წამოსული სხვადასხვა ხმები, მაგ. ტრანსპორტის ხმა, მუსიკის ხმა, ადამიანის მეტყველება;

5.6.6. საგანმანათლებლო პერსონალი სსმ ბავშვების ინდივიდუალურ მიზნებთან მიმართებით გეგმავს და ახორციელებს საგანმანათლებლო პროცესს და ინდივიდუალიზაციას, რომელიც ასახულია ბავშვის პორტფოლიოში;

5.6.7. საგანმანათლებლო პერსონალი, თუ ბავშვი სხვა სერვისებშია ჩართული (მაგ. ადრეული ინტერვენციის პროგრამა) და აქვს ინდივიდუალური განვითარების გეგმა, სსმ ბავშვის საგანმანათლებლო მიზნებს ინდივიდუალური განვითარების მიზნებთან მიმართებით განსაზღვრავს და ახდენს საგანმანათლებლო პროცესის შესაბამის ინდივიდუალიზაციას;

5.6.8. საგანმანათლებლო პერსონალი სმენითი საჭიროებების მქონე ბავშვებთან ურთიერთობისას ითვალისწინებს შემდეგ რეკომენდაციებს: ბავშვთან ახლოს დგომა, რომ ხედავდეს სახეს და გამომეტყველებას; ვიზუალური წყაროების გამოყენება; შეგრძნებების მეტი არხის გამოყენება (განსაკუთრებით შეხება და მხედველობა); მეტი დროის მიცემა ინფორმაციის გადასამუშავებლად და სხვა;

5.6.9. აღმზრდელ-პედაგოგი და აღმზრდელი თანმიმდევრულად იყენებენ რუტინის და სხვა ვიზუალურ მინიშნებებს;

5.6.10. აღმზრდელ-პედაგოგი და აღმზრდელი ხელს უწყობენ კომუნიკაციის ალტერნატიული გზების გამოყენებას;

5.6.11. აღმზრდელ-პედაგოგი და აღმზრდელი სხვადასხვა სტრატეგიების გამოყენებით ხელს უწყობენ სსმ ბავშვის დამოუკიდებლობას და ავტონომიურობას;

5.6.12. საგანმანათლებლო პერსონალი, გლოვის, ქრონიკული დაავადების, ან სხვა მიზეზით ბაღის

ხანმოკლე ან ხანგრძლივი გაცდენის შემდეგ მხარს უჭერს ბავშვის კეთილდღეობას და ბაღის ცხოვრებაში ბავშვის ჩართულობას.

სტანდარტი 5.7. საგანმანათლებლო პერსონალი ზრუნავს პირად პროფესიულ განვითარებაზე.

სტანდარტის ინდიკატორები:

5.7.1. საგანმანათლებლო პერსონალი მუდმივად ეცნობა რესურსებს ადრეული და სკოლამდელი განათლების საკითხებთან დაკავშირებით;

5.7.2. საგანმანათლებლო პერსონალი მონაწილეობს კვალიფიკაციის ასამაღლებელ და პროფესიული განვითარებისთვის ხელშემწყობ სხვადასხვა ღონისძიებაში (ტრენინგები, კურსები, კონფერენციები და სხვა);

5.7.3. საგანმანათლებლო პერსონალი თანამშრომლობს დარგის სხვა სპეციალისტებთან, პროფესიული განვითარების მიზნით;

5.7.4. საგანმანათლებლო პერსონალი თავად განსაზღვრავს და აფასებს საკუთარ, პროფესიული განვითარების საჭიროებებს, რაც მათ რეალურ კომპეტენციებს და შესაძლებლობებს ემყარება;

5.7.5. აღმზრდელ-პედაგოგს და აღმზრდელს შესწავლილი აქვთ სპეციალური საჭიროების მქონე ბავშვის დამხმარე ტექნოლოგიები და აღჭურვილობები და სწორად იყენებენ მათ.

მუხლი 15.

სტანდარტი 6. ოჯახისა და თემის მონაწილეობა

სტანდარტი 6.1. დაწესებულების თანამშრომლები, პროგრამაში მშობლების/კანონიერი წარმომადგენლების ჩართვის მიზნით, მათთან ურთიერთობისას იყენებენ ფორმალურ და არაფორმალურ კომუნიკაციას

სტანდარტის ინდიკატორები:

6.1.1. პროგრამაში მშობელთა/კანონიერ წარმომადგენელთა ჩართვის მიზნით გამოიყენება კომუნიკაციის სხვადასხვა სახე – პირდაპირი, წერილობითი, ელექტრონული, სატელეფონო და ინფორმაციის გავრცელების სხვადასხვა საშუალებები (მაგალითად: მშობელთა დაფა, საინფორმაციო ბუკლეტები, პირისპირ და დისტანციური შეკრებები, დაწესებულების ვებგვერდი, სოციალური ქსელები, მშობელთა გზამკვლევი და ა.შ.);

6.1.2. მშობლები/კანონიერი წარმომადგენლები ინფორმირებულნი არიან პროგრამის ფარგლებში შერჩეული მეთოდოლოგიის, კურიკულუმის მიზნების, დაგეგმილი საქმიანობების შესახებ;

6.1.3. ტარდება რეგულარული შეხვედრები მშობლებთან/კანონიერ წარმომადგენლებთან პროგრამის მიმდინარეობასთან დაკავშირებით - საჭიროებისა და სურვილისამებრ, შესაძლებელია შეხვედრების რაოდენობის გაზრდა;

6.1.4. ტარდება რეგულარული ინდივიდუალური შეხვედრები მშობლებთან/კანონიერ წარმომადგენლებთან როგორც ბავშვთან მისაღწევი მიზნების განსასაზღვრად, ისე – მისი განვითარებისა და პროგრესის განსახილველად (წელიწადში მინიმუმ 3-ჯერ);

6.1.5. საჯარო დაწესებულება უზრუნველყოფს საკონსულტაციო საბჭოს მუშაობას და ხელს უწყობს დაინტერესებული მშობლების/კანონიერი წარმომადგენლების ჩართვას აღნიშნულ საქმიანობაში.

სტანდარტი 6.2. ოჯახს აქვს პროგრამით გათვალისწინებულ საქმიანობებში აქტიურად ჩართვის შესაძლებლობა, როგორც დაწესებულების ფარგლებში, ისე - მის გარეთ

სტანდარტის ინდიკატორები:

6.2.1. დაწესებულების თანამშრომლები წაახალისებენ მშობლებს/კანონიერ წარმომადგენლებს,

პროგრამის ფარგლებში ბავშვებს გაუზიარონ საკუთარი პროფესიული ცოდნა, უნარები, ინტერესები, კულტურა;

6.2.2. დაწესებულების თანამშრომლები წაახალისებენ მშობლებს/კანონიერ წარმომადგენლებს, მონაწილეობა მიიღონ პროგრამის ფარგლებში დაწესებულების გარეთ დაგეგმილ ღონისძიებებში;

6.2.3. ბავშვის ორივე მშობელს ან ოჯახის სხვა ნებისმიერ წევრს, სურვილის შემთხვევაში, ეძლევათ პროგრამით გათვალისწინებულ საქმიანობებში ჩართვისა და მონაწილეობის შესაძლებლობა;

6.2.4. თითოეული ბავშვის მშობელს/კანონიერ წარმომადგენელს შეუძლია ბავშვთან ერთად ყოფნა ტრანზიციისას.

სტანდარტი 6.3. პროგრამა უზრუნველყოფს ოჯახის მხარდაჭერას ბავშვის მრავალმხრივი განვითარების საკითხში

სტანდარტის ინდიკატორები:

6.3.1. სასწავლო წლის დასაწყისში მშობლებს/კანონიერ წარმომადგენლებს მიეწოდებათ ინფორმაცია პროგრამის მიზნებისა და მოსალოდნელი შედეგების შესახებ;

6.3.2. აღმზრდელ-პედაგოგი აღმზრდელთან ერთად სისტემატურად ახდენს მშობლის/კანონიერი წარმომადგენლის ინფორმირებას ბავშვზე დაკვირვებასა და შეფასებასთან დაკავშირებით;

6.3.3. აღმზრდელ-პედაგოგი აღმზრდელთან ერთად სისტემატურად აცნობს მშობელს/კანონიერ წარმომადგენელს ბავშვის მიერ მიღწეულ შედეგებს, სთავაზობს განვითარების ხელშემწყობ საქმიანობებს, მათთან ერთად შეიმუშავებს სხვადასხვა სტრატეგიას პროგრამის ფარგლებში დასახული მიზნების მისაღწევად;

6.3.4. აღმზრდელ-პედაგოგი აღმზრდელთან ერთად მართავს საინფორმაციო შეხვედრებს მშობლების/კანონიერი წარმომადგენლებისთვის ადრეული და სკოლამდელი განათლების, ადრეული და სკოლამდელი ასაკის ბავშვების ასაკობრივი თავისებურებების, განვითარების ხელშეწყობისა და სწავლების სპეციფიკის გასაცნობად.

სტანდარტი 6.4. პროგრამა უზრუნველყოფს თემთან თანამშრომლობას

სტანდარტის ინდიკატორები:

6.4.1. დაწესებულება ხელს უწყობს თემის ჩართვას პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილ საქმიანობებში;

6.4.2. დაწესებულების თანამშრომლები ფლობენ ინფორმაციას თემში არსებული სერვისების შესახებ (მაგალითად: მშობელთა სკოლები, მუზეუმები, ბიბლიოთეკები, ადრეული განვითარების/ინტერვენციის პროგრამები, დიაგნოსტიკური ცენტრები, სკოლა და სხვა) და უზიარებენ ოჯახებს;

6.4.3. დაწესებულების თანამშრომლები თემის სხვადასხვა წარმომადგენელთან ერთად ხელს უწყობენ ბავშვისა და მათი ოჯახების ჩართვას ამა თუ იმ მომსახურებაში (მაგალითად: თერაპია, სოციალური დახმარება და ა.შ.);

6.4.4. დაწესებულება უზრუნველყოფს თანამშრომლობას სხვადასხვა პირებთან (მაგალითად: სკოლები, უნივერსიტეტები, ბიბლიოთეკები, მუზეუმები, მაღაზიები, ბიზნეს და არასამთავრობო ორგანიზაციები, მოხალისეები და სხვა);

6.4.5. დაწესებულების თანამშრომლები იყენებენ თემის რესურსს საგანმანათლებლო პროცესისთვის;

6.4.6. დაწესებულება უზრუნველყოფს თანამშრომლობას სხვა დაწესებულებებთან;

6.4.7. დაწესებულების თანამშრომლები იცნობენ სერვისებს, რომელმაც შეიძლება მხარი დაუჭიროს სსმ ბავშვების ჩართულობას დაწესებულების ცხოვრებაში;

6.4.8. აღმზრდელ-პედაგოგი, აღმზრდელი და ინკლუზიის მხარდამჭერი პერსონალი თანამშრომლობენ და ითვალისწინებენ ბავშვის სხვა მხარდამჭერი სპეციალისტების - ოკუპაციური თერაპევტის, ენისა და

მეტყველების თერაპევტის, ადრეული ინტერვენციის, ჟესტური ენის ან სხვა დამხმარე სპეციალისტის ყველა რეკომენდაციას.

მუხლი 16.

სტანდარტი 7. ინკლუზიურობა და მრავალფეროვნება

სტანდარტი 7.1. პროგრამა უზრუნველყოფს თითოეული ბავშვის თანაბარ ჩართულობას განურჩევლად მისი შესაძლებლობებისა

სტანდარტის ინდიკატორები:

7.1.1 აღმზრდელ-პედაგოგი და აღმზრდელი თანაბრად ურთიერთობენ თითოეულ ბავშვთან - არ გამოარჩევენ მათ შესაძლებლობების, გარეგნული თავისებურებების, რელიგიის, ასაკის, ეთნიკური მიკუთვნებულობის, სოციალური მდგომარეობისა და სხვა რაიმე ნიშნის მიხედვით;

7.1.2 დაწესებულების გარემო მორგებულია თითოეული ბავშვის საჭიროებებზე;

7.1.3 აღმზრდელ-პედაგოგი და აღმზრდელი ბავშვებს არ გამოარჩევენ გენდერული ნიშნით - ხელს უწყობენ გოგოებსა და ბიჭებს ყველა ტიპის საქმიანობაში მონაწილეობის მისაღებად;

7.1.4 დაწესებულების ყველა თანამშრომელი (ადმინისტრაცია, საგანმანათლებლო პერსონალი და ა.შ.) იზიარებს პასუხისმგებლობას და ზრუნავს თითოეული ბავშვის თამაშში, სწავლასა და ბაღის ცხოვრებაში ჩართვაზე.

სტანდარტი 7.2. პროგრამა აღიარებს და პატივს სცემს კულტურულ მრავალფეროვნებას და ბავშვის სხვადასხვა შესაძლებლობასა და საჭიროებას

სტანდარტის ინდიკატორები:

7.2.1 ჯგუფის გარემო და საგანმანათლებლო რესურსი ასახავს კულტურულ, ეთნიკურ, ლინგვისტურ და ა.შ. მრავალფეროვნებას;

7.2.2 აღმზრდელ-პედაგოგი და აღმზრდელი საჭიროებისამებრ იყენებენ კომუნიკაციის ალტერნატიულ ფორმებს;

7.2.3. აღმზრდელ-პედაგოგი და აღმზრდელი ეროვნული უმცირესობებით დასახლებულ მუნიციპალიტეტებში ხელს უწყობენ ქართული ენის ათვისებას;

7.2.4. ბილინგვური ჯგუფის აღმზრდელ-პედაგოგი და აღმზრდელი იცნობენ და ახორციელებენ ბილინგვური/მულტილინგვური განათლების თანამედროვე მიდგომებს: „ერთი-ენა ერთი-ადამიანი“ და“ენაში ჩაფლობა“;

7.2.5 იმ ბავშვებისთვის, რომელთა მშობლიური ენა არ არის ქართული, აღმზრდელ-პედაგოგი და აღმზრდელი, პროგრამაში სრულფასოვნად ჩართვისა და ქართულ ენაზე კომუნიკაციის გასამარტივებლად იყენებენ ვიზუალურ დამხმარე საშუალებებს, ჟესტიკულაციას, მოდელირებას და ა.შ;

7.2.6. აღმზრდელ-პედაგოგი და აღმზრდელი ხელს უწყობენ თითოეულ ბავშვში განსხვავებულის მიმართ პატივისცემის გრძნობის ჩამოყალიბებას;

7.2.7. პროგრამა ხელს უწყობს ოჯახებს საკუთარი კულტურული თავისებურებების (ეროვნული ტრადიციები, კერძები, საკრავები, სამოსი, ზღაპრები და სხვა) სხვებისთვის გაზიარებაში.

სტანდარტი 7.3. აღმზრდელ-პედაგოგი და აღმზრდელი აქტიურად არიან ჩართულნი მულტიდისციპლინური გუნდის მუშაობის პროცესში

სტანდარტის ინდიკატორები:

7.3.1. აღმზრდელ-პედაგოგი და აღმზრდელი თანამშრომლობენ დაწესებულების სხვა სპეციალისტებთან

(მაგალითად: სასწავლო პროგრამის კოორდინატორი/მეთოდისტი, სპეცპედაგოგი, ფსიქოლოგი, ენისა და მეტყველების თერაპევტი და სხვა);

7.3.2. აღმზრდელ-პედაგოგი და აღმზრდელი თანამშრომლობენ თითოეული ბავშვის ჯანმრთელობის დაცვასა და განვითარებაში ჩართულ სპეციალისტებთან (ადრეული განვითრების სპეციალისტი, ოკუპაციური თერაპევტი, ფიზიკური თერაპევტი).

მუხლი 17.
სტანდარტი 8. მართვა და შეფასება

სტანდარტი 8.1. დაწესებულებას აქვს მისია და ხედვა, რომელიც წარმოაჩენს დაწესებულების თვითმყოფადობას, განსაზღვრავს საქმიანობებსა და მიმართულებებს და შეესაბამება „ადრეული და სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების შესახებ“ საქართველოს კანონის მიერ განსაზღვრულსტანდარტებსა და რეგულაციებს

სტანდარტის ინდიკატორები:

8.1.1. დაწესებულებას შემუშავებული აქვს სტრატეგიული განვითარებისა და სამოქმედო გეგმა, რომლებიც ემსახურება დაწესებულების მისიისა და ხედვის რეალიზებას;

8.1.2. დაწესებულების მისია, ხედვა და სამოქმედო გეგმა გაზიარებულია ყველა ჩართული და დაინტერესებული მხარისთვის და ასახულია პროგრამის ყველა ასპექტში;

8.1.3. დაწესებულების პერსონალის თანამონაწილეობით და საჭიროების შემთხვევაში გარე მხარდამჭერი პირების ჩართულობით, შემუშავებულია თითოეული პერსონალის ფუნქცია-მოვალეობები;

8.1.4. დაწესებულების პერსონალი ზრუნავს ინკლუზიური გარემოს შექმნასა და ცნობიერების ამაღლებაზე; ხელს უწყობს ხარისხიანი სააღმზრდელო და საგანმანათლებლო პროცესის შექმნას;

8.1.5. დაწესებულების სტრატეგიული მართვის და საგანმანათლებლო პერსონალი უზრუნველყოფს მშობლების კონსულტირებას და ჩართვას;

8.1.6. ბილინგვული/მულტილინგვური პროგრამის განმახორციელებელ დაწესებულებას ჰყავს როგორც მშობლიურენოვანი, ასევე ქართულენოვანი საგანმანათლებლო პერსონალი, რომელიც ბილინგვურ ჯგუფთან ახორციელებს საგანმანათლებლო პროცესს ენათა გამიჯვნის მიდგომით „ერთი-ენა, ერთი-ადამიანი“.

სტანდარტი 8.2. – დაწესებულებას შემუშავებული აქვს დოკუმენტები პროგრამის პოლიტიკისა და პროცედურების შესახებ: ჯანმრთელობა და უსაფრთხოება, ბავშვთა დაცვა ნებისმიერი სახის ძალადობისაგან, დაწესებულებაში ჩარიცხვა, მშობლის ნებართვა და სხვა

სტანდარტის ინდიკატორები:

8.2.1. დაწესებულებაში არსებობს გაწერილი პროცედურები ბავშვისთვის მედიკამენტის მიღების საჭიროების შემთხვევაში;

8.2.2. დაწესებულებაში ინახება თითოეული ბავშვის/ზრდასრულის ჯანმრთელობის მდგომარეობის დამადასტურებელი დოკუმენტები;

8.2.3. დაწესებულებას აქვს თითოეული მომუშავე თანამშრომლის იდენტიფიცირებისთვის საჭირო დოკუმენტაცია;

8.2.4. დაწესებულებას აქვს მშობლისგან ნებართვის წერილობითი ფორმა (მაგალითად: ნებართვა დაწესებულების გარეთ გასვლებზე, ფოტო და ვიდეოგადაღებაზე და სხვა);

8.2.5. დაწესებულებაში დადგენილია ბავშვის ჩარიცხვისა და ამორიცხვის პროცედურა;

8.2.6. დაწესებულებაში განსაზღვრული და გაწერილია პროცედურები ბავშვზე ძალადობის ეჭვის შემთხვევაში მოქმედებისთვის;

8.2.7. დაწესებულება კანონმდებლობით დადგენილი ვადითა და წესით ინახავს საჭირო დოკუმენტაციას ბავშვისა და ოჯახის შესახებ (მაგალითად: დაბადების მოწმობის ასლი, მისამართი, ტელეფონის ნომერი და სხვა).

სტანდარტი 8.3. დაწესებულება დამოუკიდებელია მართვაში

სტანდარტის ინდიკატორები:

8.3.1. დაწესებულება განსაზღვრავს საჭირო პერსონალს კანონმდებლობით დადგენილი მოთხოვნების შესაბამისად და ბავშვთა ინდივიდუალური საჭიროებების გათვალისწინებით;

8.3.2. დაწესებულება დამოუკიდებლად განკარგავს ადამიანური რესურსის მიღებასა და დათხოვნას;

8.3.3. დაწესებულება დამოუკიდებლად ირჩევს/შეიმუშავებს კურიკულუმს;

8.3.4. დაწესებულებასა და მის დამფუძნებელს შორის უფლება-მოვალეობები წესრიგდება დაწესებულების წესდებით, რომელიც შეთანხმებულია თითოეულ მხარესთან და წინააღმდეგობაში არ მოდის მოქმედ კანონმდებლობასთან.

სტანდარტი 8.4. დაწესებულება ზრუნავს პერსონალის კეთილდღეობასა და პროფესიულ წინსვლაზე

სტანდარტის ინდიკატორები:

8.4.1. დაწესებულების ყველა თანამშრომელი ფლობს დაკავებული პოზიციის, როლისა და პასუხისმგებლობების შესაბამისი ცოდნისა და კომპეტენციების დამამტკიცებელ საბუთს, რომელიც ინახება დაწესებულებაში;

8.4.2. დაწესებულებაში არსებობს თანამშრომელთა შრომითი ხელშეკრულებები, რომელშიც განსაზღვრულია სამუშაო და შესვენების საათები შრომის კოდექსის შესაბამისად;

8.4.3. საგანმანათლებლო პერსონალისთვის სამუშაო საათების ფარგლებში განსაზღვრულია ბავშვებთან საკონტაქტო და არასაკონტაქტო დრო (არასაკონტაქტო დროს აღმზრდელ-პედაგოგი/აღმზრდელი გეგმავს საგანმანათლებლო პროცესს, ზრუნავს პირად პროფესიულ განვითარებაზე. აწარმოებს პორტფოლიოებს, გეგმავს და ატარებს შეხვედრას მშობლებთან და სხვ.);

8.4.4. დაწესებულება წაახალისებს და ხელს უწყობს დაწესებულების თანამშრომლების პროფესიულ განვითარებას (მაგალითად, განსაზღვრავს საჭიროებებს, პირობებს ქმნის თანამშრომელთა ტრენინგებში მონაწილეობისთვის, იწვევს სპეციალისტებსა და ექსპერტებს, ორგანიზებას უკეთებს შეხვედრებს/დისკუსიებს), საჯარო დაწესებულების შემთხვევაში, ამ ვალდებულებას ინაწილებს მისი დამფუძნებელი;

8.4.5. დაწესებულებაში თანამშრომლებისთვის ხელმისაწვდომია თანამედროვე რესურსები პროფესიული განვითარებისთვის (წიგნები, ჟურნალები, ვიდეოები და ა.შ.);

8.4.6. დაწესებულება უზრუნველყოფს პროფესიული განვითარების მიზნით პერსონალის საქმიანობის შეფასებას და საჭიროებათა კვლევას;

8.4.7. საგანმანათლებლო პერსონალს გამოყოფილი აქვს საერთო სივრცე შეხვედრებისთვის, დოკუმენტაციის წარმოებისთვის, მშობლებთან შეხვედრებისა და კონსულტირებისთვის, რომელიც აღჭურვილია შესაბამისი ტექნიკით;

8.4.8. საჭიროების შემთხვევაში ჯგუფში ხდება შესაბამისი პერსონალის (მაგალითად: პირადი ასისტენტი, ჯგუფის ასისტენტი, ჟესტური ენის სპეციალისტი, ოკუპაციური თერაპევტი და ა.შ.) დამატება ბავშვის/ბავშვების ინდივიდუალური საჭიროებიდან გამომდინარე;

8.4.9. დაწესებულება ახორციელებს საგანმანათლებლო პერსონალის პროფესიული განვითარების აქტივობებს (შეხვედრები, ვერქშოფები, ტრენინგები, ქოუჩინგი, კონფერენციებში მონაწილეობა), რაც ზრდის მათ კომპეტენციებს ინკლუზიური განათლების მიმართულებით;

8.4.10. ინკლუზიური განათლების ხელშეწყობის მიზნით, დაწესებულება უზრუნველყოფს შესაძლებლობების გაზიარებას, აქტივობებს თანამშრომლობისა და გუნდური მუშაობის გასაზრდელად.

სტანდარტი 8.5. დაწესებულებას განსაზღვრული აქვს პროგრამის მონიტორინგისა და შეფასების პოლიტიკა და პროცედურები

სტანდარტის ინდიკატორები:

8.5.1. დაწესებულებას აქვს შიდა მონიტორინგისა და შეფასების სისტემა;

8.5.2. შეფასების ინსტრუმენტი შესაბამისობაშია დაწესებულების კურიკულუმთან, კანონმდებლობასა და ხარისხის სტანდარტებთან;

8.5.3. დაწესებულების თანამშრომლებისთვის ხელმისაწვდომია შეფასების ინსტრუმენტი;

8.5.4. პროგრამის მიმდინარე შეფასებას ახორციელებენ დაწესებულების შესაბამისი სფეროს წარმომადგენელი თანამშრომლები.

8.5.5. პროგრამის მიმდინარე მონიტორინგისა და შეფასების დროს მუშავდება რეკომენდაციები;

8.5.6. პროგრამის მონიტორინგს ახორციელებენ შესაბამისი დარგის კვალიფიციური სპეციალისტები;

8.5.7. პროგრამის შეფასებისას გამოყენებული შეფასების ინსტრუმენტები არის ვალიდური და შედგენილია სპეციალისტის მიერ არსებულ სტანდარტებზე დაყრდნობით;

8.5.8. შეფასების ინსტრუმენტი ზომავს პროგრესს;

8.5.9. პროგრამის ხარისხი დგინდება მასში შემავალი ყველა კომპონენტის ჯამური შეფასების გზით;

8.5.10. მონიტორინგისა და შეფასების ანგარიში ხელმისაწვდომია დაწესებულების ყველა თანამშრომლისათვის.